

Charles F. Adams

William Lloyd Garrison (1805-1872) and the American Abolitionist

Darko Macan
Teksas Kid (i još neka moja braća)

Teksas Kid, moj brat

1.

Zovem se Brandt. Ali ne, nisam onaj Brandt na kojeg ste odmah pomislili. Nisam Tomislav Brandt, nisam tvorac Teksas Kida, najčuvenijeg domaćeg stripa. Nisam autor preko stotinu svezaka o tom zapadnjaku bez straha i mane, nisam osnivač svjetski poznatog studija Brandt, nisam dobitnik nagrade za životno djelo na salonu u Lucci. Nisam Tomislav Brandt, predmet triju monografija, ne čitaju me pod klupama niti za katedrama, nisam maestro, doajen ni legenda.

Ja sam Domagoj Brandt, njegov sin.

Neki su od vas možda čuli i za mene, Možda ste čitali *Ricka Marshalla*, *Savannah*, *kraljicu avanture* ili *Odredište Saturn*. Možda ste čak upoznati s nekim mojim kraćim stripovima, manje klasično orijentiranim i čak cijenjenim od kolega i urednika. Možda poznajete i moje prozne radove. Ali, vjerojatnije ćete, ako vam netko spomene moje ime, upitati: "Da li je on nešto u rodu onom Brandtu što radi Teksas Kida?"

I to je moje prokletstvo! Što god da učinim, kakve god nagrade i priznanja dobio, uvijek ću za svakoga biti samo sin Tomislava Brandta!

Najgore od svega jest to što njega ne mogu za to okriviti.

Mislim da sam imao oko deset godina ili tako nešto kada sam mu pokazao svoje prve stripove. Ne znam što sam mislio, čemu sam se nadao. Možda sam vjerovao da će mu biti drago što mi se njegov posao toliko svidio da sam odlučio i sam pokušati. Možda sam želio samo malo više pažnje, gotovo nikad se nije igrao sa mnom, a i obraćao mi se rijetko. Kao i majci, uostalom. Pružio sam mu stripove, a svi kukci ovoga svijeta plesali su mi u želucu. Namrštio se kad je vidio da ga prekidam u radu, a onda je uzeo ono što sam mu pružao. Prelistao ih je na brzinu, a potom uzeo crvenu bojicu i pokazao na stolicu. "Sjedi tu i gledaj", rekao je. Išarao je moje stripove za tren oka ukazujući na greške i na stvari koje bi trebalo popraviti. Potom je uzeo dvije debele knjige s police i dao mi ih je.

"Ako se baš želiš baviti tim poslom", rekao je, "morat ćeš svladati anatomiju i perspektivu!"

Odnio sam knjige u svoju sobu. Imao sam deset godina i probleme s glasom "r", nisam mogao ni izgovoriti riječ perspektiva, ali sam sjeo za stol i počeo učiti postavljenje horizonta. Mislim da sam plakao.

Tako se i nastavilo. Postupao je sa mnom kao sa svakim početnikom koji mu je u studio dolazio po savjete. Nikad nije pokazao da zna da sam mu sin. I nikad me nije pohvalio, uvijek je samo ukazivao na greške i šarao bojicom crvenom poput krvi iz moje izbičevane duše.

A tako sam želio da jednom kaže: "Ovo je dobro, ovo je zaista dobro", ali to nikad nisam dočekao. Kad više nije imao što prigovoriti, a nije imao jer sam se trudio kao konj da nigdje ne pogriješim, da sve bude savršeno, kad nije imao što prigovoriti rekao je: "Bolje. Idi i radi, samo rad donosi napredak."

Bolje! Imao sam šesnaest, on pedeset i šest. I onaj tko bi nepristrano pogledao moje tadašnje radove vidio bi da su bolji od bilo čega što je on ikada napravio. On je imao sreću što je karijeru započeo u pionirsko doba stripa, kad je bila važna samo volja za rad i poštivanje rokova. Ako vam danas dođe klinac od dvadeset i jednu, koliko je on imao kad je počinjao, i donese vam takve radove, otpisat ćete ga. Danas on ne bi imao šansu. Za pedeset godina on nije naučio kako da ženske oči postavi u istu ravninu, a kritičari to ubrajaju u šarm njegova stila! I on meni kaže: "Bolje!" I on meni priča o napretku!

A ja sam ga volio i kopao kao crnac da bih čuo pohvalu, da bih vidio osmijeh. Trebao mi je moj stari, a on nije bio tu. I zamrzio sam ga, kao što sam vjerovao da on mrzi mene. I dugo mi je trebalo dok nisam shvatio zašto je bio tako hladan, sve hladniji što sam ja više zapinjao da ga odobrovoljim, što sam se više ukopavao u strip. Nije to bilo zato što je mrzio mene. Mislim, mrzio me je, ali korijeni su bili drugdje.

U njegovoj dubokoj mržnji na sebe samog.

Odrastao je u nekom selu južno od Karlovca. Imao je tri starija brata i naučio je kako se treba tući. U trećoj godini gotovo je kamenom ubio pet godina starijeg dječaka koji je gnjavio psa lutalicu.

Kad je imao šest godina pošao je s ocem da posijeku bor za božić. Izgubio se. Selo ga je tražilo čitavu noć, muškarci su dozivali, žene su plakale, baklje su plamtjele, vučje oči svjetlucale iz mraka. Počela je mećava. Pronašli su ga kada je svanulo. Spavao je ispod bukve. Pored njega ležao je mrtav vuk, šije prebijene kolcem. Mali Tomislav mu je zubima i noktima zderao krzno kako bi se uvio u njega.

Imao je osam godina kada je zatekao Petra zvanog Životinja i dvojicu njegovih drugova, sve dvadesetogodišnjaci, kako noću truju svinje Marku Manojloviću koji im se nešto zamjerio. Uхватili su ga i izbubetali, zaprijetivši mu neka se ne usudi ni ziniti o tome što je vidio. Nije ni svanulo, a on je, onako plav i razbijena nosa već sve pričao žandarima. Petar i ona dvojica su pobjegli u šumu i vrebali na Tomislava. Dočekali su ga jedne večeri i ubili boga u njemu. Tri je mjeseca ležao u bolnici u Zagrebu, otac mu je kravu prodao da plati liječenje, majka ga je drugi put oplakala. Tri mjeseca je ležao, nije se jadao, nije prijetio, nije "a" rekao.

Mara Jagićeva bila je vitka i krhka, slaboumna djevojka koja nikome ne bi naudila. Po čitave dane šetala je selom i pjevala pjesmice, brala cvijeće i poklanjala ga prolaznicima. Tri vojnika na dopustu, a među njima i Petar Životinja, napadnu je jednog podneva, na sat hoda izvan sela, i počnu joj trgati odjeću. Tomislav je bio u blizini, otac ga je poslao da nacijepa drva, trebalo je rakiju peći. Čuo je krike i pojurio. Istražitelj je posle ustanovio da niti jednom nije upotrijebio oštricu sjekire pa čak ni ušicu. Vitlajući samo drškom, ubio je jednog na licu mjesta pogodivši ga u sljepoočnicu, drugom je izlomio ruke, noge i pola rebara. Trećeg je, Petra Životinju, vezao za krevet da, s oštećenom kralježnicom, tamo preleži ostatak života bez riječi i pokreta, širokim očima u kojima se strah zauvijek nastanio gledajući nekamo pred sebe. Imao je trinaest godina.

Imao je petnaest godina kada je otišao u rat. Nikada nije mnogo pričao o onome što je tamo doživio ili onome što je tamo radio. Samo bi, kada bi se o ratu poveo razgovor, utonuo u neke svoje misli i izraz lica bi mu kazivao da žali za tim vremenom, kao da je jedino tada bio doista slobodan i doista živ.

I onda je rat završio. Vratio se u selo da bi pronašao spaljen roditeljski dom, braću mrtvu, a sestru udovicu s troje male djece. Pokupio ih je u Zagreb, radio svašta da preživi i naletio na poznanika

iz ratnih dana koji je pamtio Tomislavove ilustracije po biltenima i predložio mu da radi strip. Plačalo se bolje od cijepanja drva i Tomislav je sjeo za stol da više ne ustane. Smirio se, reklo bi se.

Smirio se, samo da se više nikada ne smiri. On, koji je tako potpuno proživljavao život, slijedeći bez ustupaka zacrtani smjer, sada je sjedio okovan, i jedine avanture, koje je još mogao doživljavati, bile su one koje je stvarao na papiru. I tako je nastao Teksas Kid, lik zbog čijih je pustolovina moj otac ostavio svoje, lik u kojeg je prenio svoje pravo ja, nastavivši živjeti kao netko drugi.

Nikad to nije prežalio.

Imao sam tri godine kada mi je, dok sam se igrao u pijesku, stariji dječak oteo autiće. Plačući sam otišao ocu, a on me poslao natrag da sam izborim svoje autiće. Stariji dječak me udario, boljelo je i ništa nisam vidio od suza. Potrčao sam nazad ocu, ali njega više nije bilo na klupi. Ridao sam da se zemlja tresla i nebo sažalilo. Sve su se tete i stričeki okupili oko mene, tješili me, davali bombone i pitali što mi je. Ja ni za što nisam znao i urlao sam: "Tata, tataaa!" Pola vječnosti kasnije dotrčala je mama, sva izvan sebe i neočešljana, i uzela me u naručje. Smirila je moje jecaje i ja sam iscrpljen zaspao. Kasno noću čuo sam majku kako sikće na njega. "Kako si mogao?", vikala bi da se nije suzdržavala, bojeći se da me ne probudi, "To je tvoj sin! Kako si mogao?" Ne sjećam se da sam čuo da je on odgovorio. Ne vjerujem da je išta odgovorio. Imao sam sedam godina, škola je bila udaljena tri bloka, morao sam prijeći dvije ceste i autoput i bilo me je strah. Tih prvih mjesec dana majka me je uvijek pratila i dolazila po mene. On se mrštio svakog jutra kada bismo mi izlazili. Tog dana je majka imala nekog drugog posla, mislim da je teti Branki bilo slabo zbog žuči, i nekako je nagovorila njega da dođe po mene. Kasnio je i ja sam se s dečkima zadržao ispred škole. Bio je tu i taj dečko, Zoran, koji je mucao. Ne znam kako je počelo, ali u trenutku kada je otac stigao pred školu mi smo svi stajali u krugu oko Zorana i zadirkivali ga vičući "Reci mimoza!" ili "Reci baobab!" dok je on plakao i govorio "Ba-a-ba-ao.. ". Ne ponosim se time, ali djeca su okrutna i da meta nije bio Zoran mogao sam biti ja. Nisam znao reći "r" ni kad mi je bilo deset, sjećate li se? I zato sam radije vikao "Reci mumija!" nego da meni viču "Reci revolver!" Moj otac je, dakle, stigao i sve vidio. Kada sam ja njega ugledao, mislio sam da je

bolestan, tako je ljubičast bio u licu. A on me, na zaprepašćenje svih mojih drugova, na licu mjesta tako izmlatio da je majka sutra potpisala ispričnicu u kojoj je stajalo da sam dobio gripu. Ali dječaci su pričali i čitava je škola šaputala i nitko mi se više nije usudio doći u posjetu i nitko ga nije preda mnom spominjao. Svi su se pretvarali kao da ne postoji, jednako kao što se i on pretvarao da ne postojim ja. I zatvarao sam se sve češće u svoju sobu, kao on u svoj studio, i visio nad papirom, otkrivajući tako pomalo da su riječi i crteži način da se iz sebe izbace svi oni osjećaji i strahovi za koje u blizini nije bilo ljudskog bića kojemu bih ih mogao povjeriti. Imao sam devet godina kada sam s grupom dječaka krao automobilske znakove i zakopavao ih u tajno sklonište. Uхватili su nas kada smo skidali zvijezdu s jednog mercedesa pa su roditelji morali doći po nas u stanicu. Imao sam jedanaest godina kada sam namjerno, iako nikad nisam mogao povući više od dva dima bez da mi bude zlo, cigaretom zapalio posteljinu i uzbudio čitavu četvrt. Imao sam trinaest godina kada sam uzrujao majku izjavom da napuštam katoličanstvo i prelazim na budizam. Imao sam četrnaest godina kada sam maltretirao uši zihericama, kosu ljubičastim pramenovima, mokraćni mjehur pivom, a tijelo znojnom kožnom jaknom i lancima. Imao sam šesnaest godina kada sam shvatio da, što god ja napravio, on neće primijetiti da postojim.

Jer, ja sam njega razočarao još davno. Kad sam ismijavao slabijeg od sebe, a bojao se jačih. Kad sam tražio zaštitu umjesto da štitim. Bio sam slabić, kukavica i previše civiliziran. On je želio Teksas Kida za sina. Ja to nisam mogao biti. Ja nisam bio njegov sin.

Osjećao sam se sve gore, crtao sam sve bolje.

Prije tri mjeseca bio je moj trideset i prvi rođendan. U glupoj nadi čitav dan sam se vrzmao po roditeljskoj kući i tek navečer izašao s Lidijom. U deset sati sam, umjesto majke, odnosio ocu kavu u studio. U dva sam mu javio da je objed spreman i čitav dan sam ga obavještavao o pozivima koje je dobivao. Motao sam mu se pred očima kad god je to bilo moguće, pseto koje šeni. Nije se sjetio.

Sutra je rođendan Teksas Kida. Pola stoljeća Kida Nacionale! Velika svečanost u studiju Brandt, televizijski prijenos, objava sklapanja ugovora za cjelovečernji film, možda i TV seriju, čuje se da

su Ameri zainteresirani za koprodukciju. Otac već mjesec dana spava u studiju, od uzbuđenja jedva da i dolazi kući.

Sjedim kraj telefona i odgovaram na pozive. Ne što me je zamolio, ne što očekujem da mi zahvali, ali nekako se nisam mogao oteti sveopćem uzbuđenju. Svako malo netko zazvoni i na vratima. Evo, upravo jedan.

Polazim do vrata, odlažući hladno čokoladno mlijeko koje pijem da ublažim vrelinu dana.

Otvaram ih. Čovjek na vratima pita:

"Stanuje li ovdje Tomislav Brandt?"

Gledam vitku figuru na vratima i ne dolazim k sebi. Preplanuo muškarac u ranim tridesetim smiješi mi se nizom bisernih zuba koji u kutu stišću neupaljen cigarillo. Crvena vratna marama, crna košulja od čvrsta materijala koja ostavlja dojam kao da je svilena, prašnjave hlače i čizme s blistavim mamuzama. O pojasu vise dva srebrna revolvera koji svjetlucaju hladno kao i njegove oči.

Pred vratima stoji Teksas Kid.

2.

Proslava je protekla bez greške. Oko stotinu tisuća posjetilaca prošlo je studijem Brandt i pridruženim prostorima u ta tri dana. Domaći i stranci, zagriženi ljubitelji, nakloni čitaoci, znatiželjnici i kritičari, svi su došli odati poštu junaku s kojim su jahale generacije.

Gradonačelnik, bivši glumac, održao je uvodni govor niti jednom ne zaboravivši tekst. Kompleti ponovljenih izdanja starih epizoda, ovoga puta u luksuznoj opremi, planuli su prvog dana bez obzira na cijenu. Svaki proizvod s Kidovim likom, kojeg bi razne tvrtke iznijele na tezge, rasprodavan je brzinom iznošenja. Preprodavači originalnih sveščica s kraja četrdesetih digli su cijene dva kata više od neba i nitko se nije žalio. Redarstvo je interveniralo pedesetak puta. Nekoliko džepara, dva-tri pijanca koja su se na otvorenju domogli besplatnog alkohola i jedna tučnjava među preprodavačima. Ostalo su bili klinci koji su, željni pojedinih epizoda, a bez novca da si ih priušte, pokušali obogatiti svoju biblioteku vještima i brzim nogama. Televizija je dnevno pokrivala događaj, otvorenje je imalo izvještaj na Dnevniku, dok su lokalni programi prenosili čitavu ceremoniju, a i kasnije su često uključivali izvještače s terena.

Moj otac je dao stotine intervjuja, odgovorio na tisuće pitanja i nacrtao milijun Kidovih portreta na blokovima, sveščicama, albumima, salvetama, programima, majicama i dojkama. Zadnje večeri vatromet je, rasprskavajući se, nacrtao na nebu Teksas Kidov lik. Od svih sretnih ljudi na velikoj oproštajnoj zabavi otac je bio najsretniji. Godinama ga nisam vidio tako sretna i ozarena. Godinama ga nisam vidio da se smije. A opet, nije on bio glavna zvijezda predstave.

Bio je to Teksas Kid.

Momak je bio neumoran. I sveprisutan. Puna tri dana krstario je izložbama, diskusijama i događajima. Razgovarao sa svakim, osmjehivao se svakome onim škrtim zapadnjačkim smiješkom koji istovremeno obećava prijatelju odanost do groba, a protivniku grob sam. Rukovao se s muškarcima, dame pozdravljao dotičući prstima obod šešira, djevojke ljubio u obraz zaklanjajući scenu istim tim šeširom, a djecu nosio na rukama i demonstrirao im vještinu

rukovanja posrebnim koltovima koje mu je osobno izrezbario, još davno, tamo u broju sedamdeset, puškar iz Tucsona zahvalan za spašenu kćer.

A da je rukovao koltovima sjajno, o tome nema spora. Nisam visio uz njega poput gomile klinaca tijelom i ponekog bradatog klinca dušom, ali nisam mogao previdjeti neke od Kidovih demonstracija. Pogodio je limenku na stotinu koračaja, zamijenio je novčićem pa probio i njega. Tucsonski puškar sjajno je obavio posao, koltovi su s te udaljenosti tukli bez zanošenja. Teksas je potom zalijepio poštansku marku preko rupe na novčiću i bacio ga u zrak. Novčić je pao s probušenom markom, a da se na staroj rupi gotovo i nisu nazirali tragovi prolaza novog taneta. Tri novčića bačena u zrak pogođena su prije no što su dotakla tlo. Šest boca coca-cole na pedeset koraka. Prvi hitac preko ramena, drugi ispod pazuha, treći između nogu, četvrti s boka, peti zatvorenih očiju, šesti je promašio. Na izgled promašio: odbio se od kamena i pretvorio i šestu bocu u krhotine. Klinci su zaurrali, slijedili bi Kida kroz vatru i vodu, čak i na dopunsku iz matematike. Zataknuo je šibicu u panj i s trideset koračaja je upalio hicem. Predstava je privukla i murjaka koji je htio provjeriti Kidovu dozvolu za nošenje oružja i dozvolu za rasipanje municije na javnom mjestu. Otac je dočuo za nepriliku, a on i gradonačelnik su ovako. Murjak je bio presretan što može učiniti gradonačelniku uslugu, a i potpisan album nije baš primio preko volje. Otac je potapšao Kida po ramenu i predstava se mogla nastaviti. Povukao se tri koraka i promatrao ga kako mecima zabija čavle i pretvara maramicu u čipku. Oči su mu se sjajile kao.. Mislim da bi on to u svojim stripovima opisao otprilike: kao djetetu koje otvara božićni poklon. Zašto i ne, uostalom, on je svoj poklon najzad dočekao.

I to se na njemu vidjelo. Bio je on zadovoljan kada je prve večeri primao nagradu grada, sviđalo mu se biti okružen obožavaocima i prozirno je glumio da preko volje potpisuje albume, ali nikada nije bio takva slika savršene sreće kao kada je bio u blizini Teksas Kida.

A ja sam se pitao gdje li je uspio pronaći tog momka, Teksas Kida od kojeg savršeniji ne bi mogao postojati? I pitao sam se, još više sam se pitao, što će biti sa starim kad momku istekne ugovor i bude morao otići? Kako će to preživjeti, hoće li se slomiti, biti još gori nego

inače, htjeti zadržati momka? Nazvao sam neke prijatelje da se raspitam, ne vjerujem da postoji mnogo cirkusa u kojima nastupa momak takvog izgleda i takve vještine s revolverima.

I jahačke vještine, skoro sam zaboravio. Dio tezgi razmaknut je posebno radi jahačkih egzibicija Teksas Kida. Skoči na konja pa s konja pa oko konja pa pogodi metu jašući pa preskoči s konja na konja pa jašući utakni glavu u šešir koji leži na podu pa zaveži oči i sve to ponovi. A i konj je bio pravi. Pljunuti Teksasov Lucky. Crn kao kvalitetan tuš, bijele grive i s bijelim biljegom oblika četverolisne djeteline na sapima. Tko god da je momak bio, mislio je na svaki detalj.

Profesionalac do srži.

A publika mu je uzvraćala istom mjerom. Klinci su, dakako, bili najvjerniji, ali ni veći nisu zaostajali. Trebalo je vidjeti cure kako se jate tamo gdje bi ih mogao opaziti. Filmski producent koji je s ocem sklopio ugovor o ekranizaciji Teksas Kida dvojio je treba li ponuditi naslovnu ulogu Kevinu Costneru, Dolfu Lundgrenu ili debitantu Bruceu Springsteenu. Tada je vidio Kidov nastup i, kao i svi, shvatio je da on jedini pravi Kid. Potrčao je do momka kojemu nije znao ni pravo ime i ponudio mu slavu dostojnu Schwarzeneggera. Teksas se osmjehnuo i rekao da će se još čuti. Profi, kažem vam.

Bilo je to trećeg dana, vatromet je upravo bio u svojoj najsajnijoj fazi kad sam dobio informacije koje sam tražio. Ili, bolje, nisam ih dobio.

Moj prijatelj novinar pročačkao je tamo gdje sam ga uputio i ništa nije našao. Pa je stvar i njega zaintrigirala. U iduća dva dana kopao je naveliko, upregnuvši i globalnu info-mrežu i kriminalističke dosijee. Velika nula. Pokušao se domoći Kidovih otisaka i vrebao je čaše. Nikad nije vidio Kida kako pije. Raspitao se, nitko se nije sjećao da je Kid jeo ili se ispričao zbog nužde. Nitko ga nije vidio kako spava. Momak je govorio jezik svakoga tko bi mu se obratio .

Nešto tu nije bilo kako valja. Izvještaj u mojoj ruci govorio mi je da momak nije unajmljen, da se pojavio niotkuda i da se ponaša sasvim kao normalno ljudsko biće.

Gotovo kao da... Ali ne, nemoguće!

On ne može zaista biti Teksas Kid, zar ne da ne može?

3.

Mislim da je bilo oko jedanaest, a možda se i bližila ponoć. Upravo sam se vratio iz kina u koje sam pošao s Lidijom, nadajući se da će mi malo holivudske bikarbone smiriti mučninu kojom su me ispunili prethodni tjedni. Davalo se nešto akciono, "Bulletproof", tako nekako, promocija nove tabatorske zvijezde. I, kako jedna nesreća nikad ne dolazi sama, film je bio totalno sranje. Izašao sam iz kina za pola note mračniji od noći koja nas je čekala vani, Mjeseca prekrivena oblacima. Gundao sam protiv filma na sav glas kad se Lidija okomila na mene rekavši da nemam pravo nikome prigovarati i da je sve moja greška jer da ja uvijek biram takve glupe filmove umjesto da je vodim na nešto kulturno. Onda sam ja planuo i pitao je kako joj je sad odjednom palo napamet prigovarati, a nikad se ranije nije bunila i zar misli da je trebalo da idemo gledati neko francusko intelektualno smeće, puno lijepih slika, a šuplje do srži. Pa je ona prosiktala da sam ja previše plitak da shvatim i jedan nivo dublji od čiste fabule, da sam zaglupljen stripovima i da takve stvari, kao što su poezija i filozofija, nikad neću shvatiti. Ja sam joj istresao da je uživanje u filmovima koje nitko ne može razumjeti čisti snobizam i da je izbor glumica jedina stvar koja valja u francuskim filmovima. Pa je ona odbrusila da su u filmovima koje ja biram frajeri takve šonje da ništa bolji ne mogu biti ni oni koji ih odlaze gledati te da mali prst Teksas Kida vrijedi deset puta više od kompletne večerašnje muške publike, naročito od mene. Pa je bilo očito kako traži svađu. Dobila ju je, što se završilo tako da se odvezla svojim kolima, ostavivši me pješaćiti do kuće, a kiša se spustila i raspoloženje mi zacementirala na nadmorskoj visini Mrtvog mora.

Kog joj je đavola trebalo potezati Teksas Kida? Zna da nikad nisam naročito volio tog kravara, ispričao sam joj kako je otac u njega prenio svoje snove i kako je mene otpisao, kako sam zbog toga patio. Žensko je, osim toga, pa valjda zna da je frajera najlakše razbjesniti gurajući mu drugog frajera pod nos! I namjerno to učini! Valjda je zaista željela svađu, valjda sam nepodnošljiviji nego obično otkad se to kopile doselilo k nama.

A ja sam se bojao kako će otac preživjeti njegov odlazak! Ha! Trebao sam se pitati kako ću ja preživjeti njegov ostanak.

Vrlo je brzo, naime, postalo jasno kako Kidu odlazak ni najmanje ne pada na pamet. A otac je to odomaćenje prihvatio kao samo po sebi razumljivo. Izgledalo je kao da je vječiti i neumorni lutalica napokon pronašao udobno mjestašce na kojem se može skrasiti. Pravo mjesto za odmor ratnika. Moje mjesto.

Duboko uglubljen u samosažaljenje i vlastite probleme došao sam kući i trebalo mi je dobrih deset minuta dok nisam shvatio kako se nisu svi povukli na spavanje te kako netko plače u kuhinji. Trljajući kosu ručnikom pošao sam prema kuhinji i pronašao majku kako sjedi u mraku. Upaljeno ju je svjetlo zateklo, ne vjerujem da je čula kad sam došao, i požurila je sakriti suze pregačom. Sjeo sam do nje i, koji trenutak kasnije, s novom bujicom suza provalila je i priča o toj večeri.

Majka je imala šest godina kada se prvi broj Teksas Kida pojavio na kioscima. Nikad nije zavoljela taj strip. Konačno, bila je djevojčica, a kauboji su bili dječaćka posla. Rasla je tiho i mirno, studirala psihologiju bez ikakve slike o budućnosti koja bi sezala dalje od udaje u bijelom i sretnog života nakon toga. Na dan kada su Beatlesi održali svoj posljednji koncert u Hollywood Bowlu bila je s roditeljima u kazalištu i tu sreća visokog i naočitog muškarca, petnaest godina starijeg od sebe. Imponirale su joj njegova snaga i samouvjerenost, sviđalo joj se što mu se nepoznati ljudi dive i mole ga za autogram i laskalo joj je što ju je primijetio. Engleska je osvojila svjetsko nogometno prvenstvo, a ona je na četvrtoj godini prekinula studij bez žaljenja i udala sa za Tomislava Brandta.

Rodila mu je sina i nikad nije shvatila zašto ga nije zavolio. Pomirila se s time, kao i sa činjenicom da joj muž ne želi drugu djecu, te trpjela sinovljeve ispade i muževljevu ćudljivost inspirativnom samozatajnošću. No, muž je vremenom pronašao druge kanale za odlijevanje svoje zlovolje, a i sin joj se smirio kada mu je pubertet izvjetrio iz žlijezda. Nikad je nisu previše mazili i hvalili, ali je nitko nije ni ranjavao. Slušala je jadikovke susjeda ne vjerujući ni trenutka da bi se takvo što njoj moglo dogoditi. Nikad se nije upitala je li ju muž prevario i nikad je nije zanimalo prema kome je stvoren lik meksikanske ljepotice, gavranokose Sandre, žene koja je slomila

srce Teksas Kidu. Vodila je svoj mali uravnoteženi život i smatrala se sretnom ženom. A sada je ridala na mom ramenu ispirući zdravim suzama sve boli koje u proteklim godinama nije ni primjećivala. I za sve je bilo krivo ono đubre s revolverima o bokovima.

Majka je sjajna kuharica i u više od trideset godina braka nije od oca čula prigovora svojim jelima. Ali te je večeri Teksas Kid bio mrk od početka obroka i s očitim je nezadovoljstvom žvakao majčine mjesne smotuljke. Usred zalogaja naglo je prokleo i pljunuo napola sažvakano jelo na svježe postavljen stolnjak, stvarajući veliku i ružnu mrlju. I majka i otac se trgoše.

Kida ništa nije moglo zaustaviti. Prevrnuo je tanjur sa svime što je bilo na njemu i sasuo na majku i njezino kuhanje rafal riječi kakve ona u životu nije čula, budući da ne gleda domaće filmove. Izgubljena pod tom lavinom, ugrizla je usnicu kako ne bi zaplakala i pružila ruku prema ocu tražeći podršku i oslonac u oluji.

Ali otac je ljutito odmaknuo svoju ruku.

"Čula si dijete, ženo! Marš u kuhinju i spremi nam nešto jestivo!"

"Biftek, napola krvav!", vikao je Kid za njom. "I bez tih tvojih kerefeka, želim osjetiti meso."

Meso pod zubima, meso pod šakama. Rasplakala se na vratima, jecala kako ne zaslužuje takav postupak. Otac je pritrčao i ošamario je, psujući. Istog trenutka prestala je ridati. Ne vjerujući, gledala je u bijesno lice svoga muža i, držeći se za obraz, povukla se u kuhinju. Kada se prihvatila pripravljanja hrane, suze su ponovo potekle. Kid je uživao u večeri. Preljev od patnje i suza očito mu je išao u tek.

Smjestio sam majku u krevet i uputio se do sobe u drugom krilu. Čizme sa srebrnim mamuzama ostavljene ispred vrata govorile su da je Kid u sobi. Bijesno sam upao u sobu i upalio svjetlo. Teksas je ležao na krevetu, široko se osmjehivao i izrezbarenom cijevi svog mornaričkog kolta nišanio moj želudac.

"Očekivao sam te", reče. "Mamin dečko je došao osvetiti mamicu, a?"

"Nisam naoružan, gade!", rekoh. Klišeji iz vesterna sami su mi navirali na jezik. "Baci revolver i bori se kao muškarac!"

"C-c-c!", reče on, odlažući revolver na jastuk i podrugljivo me gledajući. "Što ti znaš o muškarcima?"

Dovukao sam se u svoju sobu pipajući put, jer su mi oba oka bila zatvorena. Sva su me rebra boljela, nos mi je krvario, a usnica bila rasječena. Zubi su se držali na milosti božjoj, šake su mi bridjele kao da sam tukao po zidu, a u ušima mi je odzvanjao Kidov cerek. Svalio sam se na krevet, prebijen i poražen. I svjestan da nisam odstupio. Već dugo se nisam tako dobro osjećao.

4.

Valjda se samo u američke stanove kreditnom karticom provaljuje kad se sjetiš. Jedini rezultat guranja moje kartice u Goranovu bravu, ulaznu bravu kuće mog prijatelja Gorana, trenutačno na odmoru negdje u Švicarskoj, bila je slomljena kartica. Obijanje komadićem žice nije mi išlo od ruke ništa bolje od pokušaja otvaranje prozora izvana i drugih trikova koje Rick Marshall tako vješto primjenjuje. Konačno sam odustao, izvadio ključ kojeg mi je Goran povjerio prije odlaska na odmor i otvorio vrata. Možda je bolje ne truditi se oko isceniranja provale. Ako mi ono što namjeravam uspije potajice izvijesti, vratit ću pušku na mjesto i nitko nikad neće saznati. Bar ću držati fige da bude tako.

Goran je lovac i proveo sam sate slušajući njegove priče o oružju, lovu i uzbuđenju koje lov donosi. Neke od njegovih priča sam iskoristio u stripovima, uzimajući Goranove riječi zdravo za gotovo budući da sâm o lovu nisam ništa znao. Ali sad, kada i mene čeka lov, strah i neizvjesnost mi zapliću crijeva, pomiješani sa spoznajom da nema odustajanja i željom da vidim svoju žrtvu kako izdiše podno mojih stopala. Sad znam što je lov.

Znao sam koju pušku tražim. Veliku, s durbinom, gotovo bestrzajnu. Onu za veliku divljač. Onu koja ubija jednim, dobro odmjerenim hicem. Pronašao sam je, a potom i njezine naboje. Lovačkim nožem urezao sam križ u olovna zrna kako bi se rasprsnula kad pogode cilj, napravila veliku rupu, da pogodak bude siguran. Ne treba biti strijelac kao Kid da bi se ovim dogodilo.

A svi znaju kakav je Kid strijelac. I svi znaju kakav je Kid heroj. Pogotovo nakon posljednje nedjelje kolovoza.

Na nebu razgledničkog plavetnila sja sunce, ali nije sparno. Jučer je padala kiša i osvježila zrak. Narod izlazi iz gornjogradskih crkava nevezano razgovarajući. Obitelji se pozdravljaju kimanjem glava, ljubaznim osmijesima, divljenjem narasloj dječici i raspitivanjem za odsutne. Blaženstvo i spokoj ove scene kao da ne pripadaju ovom stoljeću.

Iznenada, požar! Plamenovi ližu s najvišeg kata dvokatnice. Ljudi se ustrče. Vatra zahvaća i prvi kat. Iz kuće teturaju ljudi noseći sve

što su mogli dohvatiti. Jednu ženu vuku, napola zagušenu dimom. S prvog kata skače pas pritjeran vatrom i lomi nogu na pločniku, žalobnost njegova zavijanja probija se kroz pomamu glasova koja je zamijenila nedjeljni mir. Ženi daju umjetno disanje i tek što otvara oči s njezinih se usana otima krik: "Moja djeca! Gdje su moja djeca?" Sve se glave okreću prema gore i na prozoru drugog kata uočavaju bespomoćnu dječju ručicu. Plamenovi su odsjekli pristup i sažgali nadu. Trojica snažnih muževa pokušavaju zadržati ženu da ne uleti u vatru. Nitko se ne miče, nitko ne može odvojiti pogled od tragedije.

Tada na scenu stupa Teksas Kid. Iskorači iz mase i zagleda se u vatru. Bez riječi skine šešir i, jednako odlučno zagledan ispred sebe, dobaci ga ocu. Pred skamenjenom svjetinom bez trenutka oklijevanja ulijeće u vatru. Svima staje dah. Iz kuće dopire pucketanje drva i urušavanje stropnih pregrada. Plameni jezici palucaju kroz svaki otvor umiruće zgrade, a jara muze znoj iz svakog promatrača. Na izmaku zadržanog daha, davno poslije pogreba nade, Kid se pojavljuje na prozoru. U svakoj ruci drži po jedno uplakano dijete. Pogleda naniže, udahne i skoči. Nakon leta kroz osam metara dubine savršeno se dočekuje u čučanj, hitro ustaje i pruža djecu majci koja lije suze radosnice. Uzima šešir od oca i popravlja čuperak koji mu se odvojio od savršeno očešljane frizure. Taj čuperak i malo nagaravljen - eto, već obrisan - obraz, jedini su tragovi koje je upravo proživljena pustolovina ostavila na njegovoj herojskoj figuri. Čak mu se ni cigarillo u kutu usana nije zapalio. Namješta šešir na glavu i, praćen pljeskom oduševljenog naroda, napušta poprište zbivanja. U pozadini vatra hvata susjednu kuću, stižu vatrogasci. Rez! Savršeno! Nema ponavljanja, kopiraj ovu scenu!

I ja sam bio tamo negdje i čitavo se vrijeme nisam mogao oteti utisku kako prizor koji promatram nije prirodan. Takvo što gledamo kod Disneya ili Spielberga, ali u stvarnom životu toga nema. Junaci ne izlaze neoprlijeni iz plamena i ne ustaju tako lako nakon skoka s drugog kata. Teksas Kidov čin bio je neprirodan jednako kao što je nesumnjivo bio herojski.

A bar herojskih djela Kidu nije nedostajalo. Kad god bi izbila neka nevolja, on je bio tu i svladavao je brzinom i lakoćom vašeg pranja zuba. I uvijek je bilo publike u blizini. Kao da je sam režirao takve

zgode, kao da ih je privlačio. Stjecao sam dojam da bi se, kad bi mu to ustrebalo, uzete bakice bacale kroz prozor da bi ih on uhvatio u naručje i spasio im život uz ovacije svih prisutnih.

Jedno je bilo sigurno: momak je znao kako u javnosti stvoriti sliku o sebi. Svi su ga pozdravljali, svi ga voljeli, štedjela ga je čak i žuta štampa jer protiv narodnog junaka nije bilo pametno ustajati. Nema većeg slijepca od onoga tko ne želi vidjeti pa tako ni događaj s pijanim mladićem nije bacio mrlju na svijetli lik Teksas Kida.

Neobrijani momak koji je bazdio po alkoholu ispriječio se ispred Kida, dok je ovaj šetao ulicom između dva junačka djela. Drhtavom rukom izvukao je pištolj i nišanio u Kida, vičući: "Smeće jedno! Nije ti dosta što možeš imati koju hoćeš, morao si moju ženu!"

Kid je povukao revolver, ali momak je opalio djelić sekunde prije i metak je pogodio Kida u ruku. Što, naravno, nije zasmetalo da Kidov metak nepogrešivo izbije protivniku oružje iz ruke. Na razoružanog nesretnika odmah se svalila gomila dobrih građana žudeći osvetiti skrnavljenje svog idola. Govoreći im da mladić nije kriv što su mu nesreća i alkohol pomutili rasuđivanje, Kid ih zaustavi i umiri, ali ne prije no što su momku udijelili dovoljno udaraca da izloži pogledima svu svoju hranu u posljednja dva dana koje, kad se izuzme alkohol, i nije bilo nešto mnogo.

Dok su se muškarci bavili momkom, žene su se okupile oko Kida kako bi mu pogledale ranu. On im se nasmiješi i odmahne rukom.

"Obična ogrebotina", reče.

I, doista, rana je već bila prestala krvariti. Do trenutka kada se vratio kući, da bi ritualno kinjio majku za pripremanja večere, trag metka se više nije mogao opaziti, jednako kao ni rupa na košulji.

A od svih slijepaca najgori je moj otac. I gluh pored toga. U posljednja dva mjeseca stotinu sam mu puta pokušao reći što Kid radi majci, meni i, konačno, što radi njemu, kako ga mota oko malog prsta. Ali, uzalud. Ne kažem da je ikad mnogo pazio na ono što govorim, ali sada je uši potpuno zalio betonom.

Kid to zna, on to vrlo dobro zna. U stanju je, kao i svaka životinja, točno nanjušiti što je za njega dobro. Poput pripitomljena vuka vješto miješa odanost s dozom neukrotive divljine. I zato se ocu umiljava, mazi mu se oko nogu, šeni i donosi mu novine, priznajući jedino

njega kao gospodara, a režeći na sve ostale i ujedajući ih kad gospodar svrne pogled.

On je san mojega oca.

I moja najgora mora.

Sjedio sam u svojoj radnoj sobi i iscrtavao okvire sličica za novu tablu "Savannah", kad je Teksas ušetao i navalio svoja uska i mišićava, u hlače utegnuta bedra na rub moga stola, zgužvavši pritom scenarij.

"Opet crtaš ta sranja", rekao je. "Kad ćeš već jednom shvatiti što je pravi strip?"

Nisam odgovorio.

"Pogledaj što radiš!" Dva plemena Indijanaca nisu uspjela zaustaviti Teksas Kida kada je bolesnoj djevojčici trebalo odnijeti lijek, kako sam i mogao očekivati da će ga moja šutnja spriječiti u provođenju njegova nauma do kraja? "Tvoj detektiv se već tri epizode grize oko toga je li loše što je ubio onog manijaka! Tvoja kraljica avanture je kompletno šizoidna, a ovi svemirci su puni kompleksa! O ovom slabiću s naočalama neću ni govoriti! Već mu je i ime nemoguće, Kazimir! Tko može čitati takva sranja? Tko se može uživjeti u njih?"

"To su moderni stripovi!" Eto, nisam mogao zadržati jezik za zubima, protisnuo je riječi kroz njih. "Karakteristi nisu plošni i jednodimenzionalni, imaju dubinu."

"Moderni, ha!" Bolje da sam šutio, Kid je sad imao materijala za sprdnju do prekosutra. "Mode su prolazne, dragi moj dječčače! Samo su heroji vječni. Te tvoje stripove mogu čitati jajoglavci u svojim kabinetima, ljudi koji su toliko izvan svijeta da to tvoje mogu progutati kao stvarne likove. Ali oni se ne računaju. Računa se masa. Tko kupuje milijun svezaka mojih pustolovina? Ljudi kojima je dosta svakodnevnog života, ljudi kojima je potreban netko tko će umjesto njih učiniti ono što žele, a oni će mu zauzvrat dati sve što zatraži – novac, slavu, uopće nije u pitanju! A frustrirani ljudi poput tebe i dalje će se odupirati činjenicama i crtati će frustrirane stripove za frustrirane čitaocel!"

"Moji stripovi nisu frustrirani!" Svojim instinktom za pronalaženje protivnikovih slabih mjesta, Teksas je ubo ravno u živu ranu mojih sumnji i sada je vrtio nož u njoj.

"A pogledaj čistu jasnoću mojih pustolovina." Nije me čuo ili se pravio da ne čuje. "Western je najčistiji muški san, mjesto gdje sve ovisi samo o tebi. Beskrajn prostor u kojem možeš ubiti svakoga tko ti nije po volji, povaliti svaku koja ti jest po volji i odjahati slobodan, bez briga i obaveza. To je san, a snovi su uvijek bili dobra roba za onoga koji ih je znao prodati." Zavalio sam se u stolicu, mrko gledao pred sebe i duboko disao, pokušavajući se smiriti. Nisam smio dopustiti Kidu da me opet uhvati na krivoj nozi. Uzalud, prekaljeni borac poput njega pronalazi put kroz svaki gard.

"A ti to nikad nisi znao", kaže on. "Ti prodaješ strahove, košmare i razmišljanja. O, da, vjerujem ja da to radiš iskreno, možda tek pomalo u inat svom starom i svojoj tradiciji koju on predstavlja."

Krene prema vratima. Zar odlazi, a ja na nogama? Zastaje i dobaci preko ramena: "Uvijek sam se pitao bi li ti objavili prve stripove da nisi bio sin Tomislava Brandta?" Nokaut. On napušta ring s visoko podignutim rukama, a ja ležim na podu i krvarim iz svake pore.

Bio sam Kidova omiljena žrtva. Lako ranjiva i bespomoćna. Kidisao je na mene kad god je stizao, zarivanje čeljusti u moj ogoljeli vrat bila je njegova najdraža razbibriga.

I zato me nije naročito začudilo, iako me pogodilo, kada sam čuo da je otac izmijenio oporuku u njegovu korist, ostavivši mi tek nužni dio, a majku nadarivši jedva nešto više.

Ali me zato potpuno nespremna zatekla, a osjećao sam se užasno glupo jer sam tako nešto trebao očekivati, Lidija, kad je došla i priznala da spava s Kidom gotovo od prvog dana. Otac i majka su bili u braku oko sedam godina kada je kroz Zagreb prošla prelijepa Dominique Balac, čuvena francuska novinarka, izvjestilac s fronti, pustolovka prisutna gdje god i opasnost, osvajački trofej kojeg je priželjkivao svaki muškarac. Pomela je oca s nogu i tjedan dana su proveli zajedno. Potom mu je provukla prste kroz kosu, poljubila ga u obraz, uzela svoje torbe, odmahнула glavom na sve njegove molbe, prijetnje, zahtjeve i preklinjanja, osmjehnula se i otputovala. Napušten od boginje, bolno je tresnuo o zemlju i sada je panično tražio lijek za ostavljeno srce i ranjenu taštinu. Mogao je bol ublažiti ogovaranjem, mogao ju je ocrniti pred svakim, pričati kako je bezdušna kučka i nikakva u krevetu, ali ono što je u njemu još ostalo od viteza nije mu to dopustilo. I tako je u život Teksas Kida ujahala

prijestupnica Sandra, slomila mu srce i ostavila ga na pravoj strani zakona kako bi zauvijek tražio nju ili neku sličnu.

Baš kao što je i otac još dugo tražio Dominique. Tražio ju je čak i nakon što je čuo da je nestala negdje u Zairu, da su pronašli samo njezine stvari i da je spasilačka ekspedicija nakon dva tjedna digla ruke. Tražio ju je čak i kada su ga ostale žene prestale zanimati. Ne više za ljubavnicu, već za snahu.

Pomislio je da ju je našao u Lidiji. Lidija je bila jaka, samostalna i samodostatna. Zapravo, Lidija je to jako dobro glumila. Možda je očevu predugo željnom umu nalikovala zlatu koje je tražio, ali bila je pirit, zlato za naivne, i nije imala niti jednu od kvaliteta divne Dominique.

I tako nas je otac odlučio spojiti. Gurkao je malo nju, malo mene i konačno smo prohodali. S jedne strane sam pristao jer je to bio način kako bih udovoljio ocu, možda sam se nadao da bismo se tako mogli ponovo zbližiti, a s druge strane bio bih doista blesav kada bih, bez ičega drugog u perspektivi, odbio ljepoticu kakva je Lidija. Ona je, pak, pristala jer bi brak s jednim Brandtom donio ugled i bogatstvo, ključeve za sve što je zacrtala u životu. Za tu cijenu prihvatila je čak i mene, dio ugovora napisan sitnim slovima. Tako se sve sredilo i nas troje smo bili, okrstimo to tako, razumno sretni.

Tu u priču ulazi Kid. Dovoljno samouvjeren i beskompromisan, dovoljno zračeci opasnošću da bude stopostotni mužjak i da u Lidiji probudi ženku. Pala mu je pred noge na jedan pogled, ne tražeći od njega ni ljubav ni obećanja.

I sad, kad mi je sve to ispričala, ja sjedim na stolici i gledam u nju i gledam kroz nju. Ona se polako prestaje bojati da ću je udariti i počinje me prezirati. Blijede joj sumnja i grižnja savjesti te uzima torbicu i bez riječi odlazi svom pastuhu. Ja sjedim i dalje, i mrzim. Ne nju, sebe. Mrzim se što sjedim i ne poduzimam ništa dok me Kid gazi, dok me istiskuje sa svih pozicija na kojima sam ikad bio. Pa stežem šaku i tuba crvene tempere u njoj puca. Podižem šaku do lica i prstima ostavljam crvene tragove.

I sad provaljujem u Goranovu kuću.

I sad nalazim pušku i zasijecam patrone.

I sad ću ubiti Teksas Kida.

5.

Sutra me čeka bitka. Znam da neće biti laka, znam da se neki od nas možda neće vratiti, ali ne bojim se. Sjedim ovdje, prekriženih nogu, na mahovini, zaogrnut rezervnim Kazimirovim kaputom, privodim ove bilješke kraju i uzbuđen sam i - zašto ne? - sretan. Znam da, uspio ili pokleknuo, iz sutrašnje borbe izlazim kao pobjednik samim tim što ću u nju ući. Da sam pobijedio već onog trena kada sam otključao vrata s nabijenom puškom, čvrsto odlučivši prosuti Kidu crijeva čim ga ugledam.

Nije me očekivao. Zalupio sam vrata za sobom, a on je izašao iz kupaonice s ručnikom oko pasa i opasačem s revolverima, nikad se nije od njega razdvajao, prebačenim preko ruke. Brzo sam uperio pušku prema njegovim grudima i prosiktao:

"Baci opasač!"

"Dobro, hoću, smiri se!", govorio je spuštajući opasač prema podu. Smiješak mu nije silazio s usana, što se nije sviđalo mojoj uskovitlanoj utrobi. Osjećala je kao da...

Previše razmišljam, to je. Kid je vidio kako mi misli lutaju i gotovo me uhvatio na spavanju.

Nogom je šutnuo opasač koji je pogodio moju cijev i skrenuo je. Bacio se na mene. Zastrašujuće je izgledao u letu, ali nisam mogao dopustiti još jedan poraz. Trznuo sam pušku i ponovo je naperio prema njemu. Kada sam okinuo, lice mu se nalazilo pola metra od otvora koji je pljunuo poljubac smrti. S te udaljenosti ne bih promašio ni leteću vjevericu.

Te trenutke pamtim kao na usporenoj snimci. Svaki trenutak kao zasebno platno u galeriji užasa. Tane ga je pogodilo u obraz i razletjelo se udarivši u kost ispod lijevog oka. Komadić olova raznio je oko samo i ono je curilo dok se glava trzala unazad. Ostali komadići ušli su u mozak. Tijelo je zastalo u letu i, poneseno silinom udarca, izvilo se unazad. Glava je prednjačila u odstupanju. Tjeme je eksplodiralo. Dio lubanje s okrvavljenim čuperkom kose odskočio je okomito i rotirao je do u beskonačnost na pedalj od stropa, škropeći purpurnim kapljicama sve oko sebe. Gejzir krvi i moždane mase

zalijepio se na suprotni zid. Mlaz krvi briznuo je kroz uho. Tijelo je teško udarilo na sag, odskočilo, trznulo se i smirilo u grču. A tada..

A tada, kao kad se slike preklapaju u crtiću, grozna scena je počela blijedjeti i ustupati mjesto drugoj. Krvi i tkiva je nestajalo sa zidova, a Kidova se glava naočigled obnavljala. Oko je bilo tu, rupa na potiljku se zatvarala. U trenutku kada je otac, privučen hicem, utrčao u hodnik, Kid se pridizao, prstima zaustavljajući krv iz male rane na sljepoočnici.

"Što se dogodilo?", pitao je otac pa primijetio Kida na podu. "Kide, ranjen si?!"

Kid je ustao, ni ručnik mu nije spao u čitavoj priči.

"Obična ogrebotina, tata", rekao je.

Otac tada primijeti mene kako buljim obješene čeljusti, s oružjem iz kojeg se još podizao izdajnički trag barutna dima.

"Ti!", zaurla i otme mi pušku. To me je prenulo. Bacio sam se kroz vrata i otrčao svom snagom niz cestu. Dobro da jesam, otac je pucao za mnom i zarezani naboj prebio je debelu granu na orahu kojeg je otac posadio ispred kuće na dan kada sam rođen.

Tako sam postao bjegunac. S ono malo para koliko sam zatekao u džepu, kupio sam nešto trajne hrane i zapucao u brdo. Možda bi logičnije bilo sakriti se u gradu: konačno, ja jesam gradski štakor, ali mi je tada bijeg u brda izgledao potpuno prirodnim.

Što samo pokazuje koliko nisam bio pri sebi.

Noć je bila hladna, a šuma vlažna. Za konzerve koje su mi otežavale džepove nisam imao otvarač i uzaludno sam ih pokušavao otvoriti kamenom. Sjeo sam pod stablo i pokušao se ugrijati obgrlivši se rukama i trljajući se. Da je pomagalo, nije. Zavijanje želuca podsjetilo me na vukove i s te mi je strane bilo silno drago što se na Medvednici ne može pronaći živih bića. A s druge strane bio sam tako usamljen i bila mi je potrebna pomoć, a nije bilo nikoga tko bi mi mogao pomoći.

Osim mene samog, što i nije nešto.

Još je bila noć kad me moj nos probudio. Trebalo mi je nekoliko trenutaka da shvatim što ga je pomamilo, a tada mi je i mozak registrirao taj miris. Miris pečenja.

Oteturao sam u smjeru iz kog su dopirale opojne pare te prvo spazio svjetlost, potom vatru i, konačno, ženu kako čereči svježe

ubijena jelena. Nabadala je komade mesa na grubo istesan ražanj i stavljala ih na vatru. Tiho cvrčanje mesa najprije me zaokupilo, tako sam tek nakon nekog vremena bolje promotrio ženu.

Čizme od neštavljene kože, čelični nož privezan za butinu, pregača od leopardova krzna i isto takav grudnjak, preko ramena prebačen dugi luk od tisovine, narukvice od slonovače, crvena vrpca u prljavoplavoj kosi, ožiljak koji presijeca lijevu obrvu i zlatna naušnica u borbi oteta Ludom Maddiganu.

"Savannah?", pitam kad mi iznenađenje propusti riječi.

"Jest, momče!", odgovara ona. "Sjedi i jedi. Sve što vidiš je tvoje. Sve što vidiš na ražnju, hoću reći. Mene možeš gledati, ali me ne diraj!"

Savannah. Bez sumnje.

Sjedam, jedem i ne shvaćam. Meso jelena koji se ovdje ne bi smio nalaziti najukusnije je jelo u mom životu. Krckanje grana iza mene. Okrećem se. Čovjek koji donosi granje za vatru sijedi na sljepoočnicama, ali mu tijelo ne odaje znake starenja. Iz jednog od džepova vojničke jakne vadi Camel i nudi me, ne ljuti se kad odbijam.

"Čuli smo kako si izvisio", kaže moj Rick Marshall. "Pa smo ti odlučili priteći u pomoć."

"Hvala", kažem ja. I dalje ne shvaćam ništa, ali to više nije važno. Među prijateljima sam. U potvrdu, javio se glas: "Ne trebaš zahvaljivati. Čemu inače služe prijatelji?"

Kazimir. Kazimir Kowalski, antiheroj i hipohondar. Nudi mi svoj rezervni zimski kaput.

Uzimam ga i smiješim se.

"Razgovarao sam s Zaderom", kaže Rick. "Rekao je da će on i ekipa sa Saturna biti ovdje u zoru." Zader. Nola. Estelan. Korik. Umlauta. Ljudi koje bi svatko poželio uz sebe. Rick izlaže plan i govori nešto o navlačenju na naš teren. Savannah radi zamke, Kazimir se brine imamo li dovoljno lijekova za ranjene. Ja ih gledam i sretan sam.

Znam da nas sutra čeka bitka koja će odlučiti borbu koju vodim desetljećima. Ali ne bojim se. Moji prijatelji su uz mene. Uz njihovu pomoć pokazat ću ocu koliko vrijedim i koliko je griješio. I pokazat ću

Teksas Kidu da ne može vječito zlostavljati mlađega brata. Pokazat ću im.

Još kako ću im pokazati.

Sanjaju li androidi uopće?

Ako je bol bila ta zbog koje sam se onesvijestio, bol me je i probudila. Višestruka, dosadna bol koja je tukla u mojoj jadoj lubanji, koja je rastezala svaki dugi mišić mojih udova i, konačno, bol utrnule šake, stegnute oko drške mog revolvera, pritisnute beživotnom Royevom težinom.

Napregnuo sam se i uspio odći Battyev leš dovoljno da izvučem ruku. S mukom sam otvorio prste i pustio oružje na pločnik, a zatim sam slobodnom rukom i lijevim koljenom ritnuo Battyu tako da se prevalio i oslobodio me. Htio sam ustati, ali nisam još imao dovoljno snage pa smo Roy i ja ležali tako neko vrijeme jedan pored drugoga dok je kiša pouzdano škropila iz sivog neba.

Kada sam konačno smogao volje da se pridignem, vidio sam da je Bryant cijelo vrijeme bio tamo. Sjedio je u spineru pod zaklonom podignutih vrata i srkao nešto kipuće. Mahnuo je kada mi je uhvatio pogled.

- Dobar posao, Deckarde! - rekao je, kao što uvijek govori. - Nema ti ravnog!

Nekako sam ustao - koljena su mi klecala, ali sam uspio - i pokupio pištolj s pločnika te ga utakao u futrolu. Propuh među neboderima hladio mi je promočene nogavice pa sam posegnuo za ovratnikom kaputa i pritisnuo senzor koji će mu skutove produžiti za dvije stope. Naslonio sam se na spiner.

- Tko je sljedeći? - upitao sam Bryanta.

- Sav si krvav, Deckarde - rekao je Bryant. - 'Oćeš bolničara?

- Battyeva krv - odmahnuo sam glavom. Bila je to uglavnom istina. - Blijunuo ju je po meni kad sam ga pogodio.

- Najbolji si! - rekao je Bryant i nasmijao se. Smiješak mu se utapao među nabrekli obrazima. Ponekad sam imao osjećaj da mi se želio svidjeti, ali to je bio njegov problem. On mi je bio šef, konkretno lice dano svim različnim zapovijedima, i nisam ga mogao zamisliti kao prijatelja.

- Tko je sljedeći? - ponovio sam umorno. Reci mi koga treba ubiti pa da odem spavati.

- Ništa za sad - rekao je Bryant i okruglo mu se lice zatreslo u još jednom pokušaju osmijeha. - Uzmi slobodan dan.

- Ništa? - pitao sam. Bilo mi je to teško povjerovati. Već mjesecima smo penzionirali kontingente replikanata koji su bježali s vanjskih svjetova. Skoro sam zaboravio kako izgleda ne loviti.

- Nemamo novih izvještaja - slegnuo je Bryant ramenima. - Ostala četvorica pokrivaju ono što znamo.

- Četvorica? - lecnuo sam se. Prije tri dana, za zadnjeg razgovora s Bryantom, bilo nas je šestorica. Još smo jednog izgubili. - Kako? Što se dogodilo?

Bryant me samo pogledao. Uzdahnuo sam i potiljak kojim mi je Roy životinjski mlatio o beton još me jače zabolio. Što se i moglo dogoditi? Nije umirovio replikanta pa je replikant umirovio njega.

- Ne misli sad o tome - rekao je Bryant i potapšao me po ramenu suhom, morževskom rukom. - Idi kući. Naspavaj se. Odmori se. Zaslužio si.

To sam i učinio. Oteturao sam do svog spinera i pustio da mi brava skenira zjenicu. Barem su mi ovaj put oči ostale zdrave. Sjećam se kada mi je Leon pod oba oka nabio masnice pa ih nisam mogao otvoriti. Morao sam nazvati Gaffa i tražiti prijevoz, a baš i ne volim od Gaffa moliti usluge. U mom pamćenju je rupa koja ne boli, ali uznemiruje načinom na koji zjapi i ja, nekako, osjećam Gaffov potpis na njoj.

Kod kuće sam isprao krv i nanio dezinfektant na rane. Potom sam u kuhinji popio nešto žestoko i smrvio malo kruha na rub sudopera. Ugasio sam svjetlo i čekao neko vrijeme da vidim hoće li se moj žohar pojaviti.

Nije se pojavio pa sam pošao u krevet. Žohar možda i nije među najpopularnijim životinjama, ali meni odgovara. Ne traži pretjeranu njegu i može lako preživjeti dane kad nisam kod kuće, a lijepo je znati da ti je u stanu nešto živo. Dobar je to žohar, dobre izrade. Ne bih si ga mogao priuštiti, ali uhvatio sam ga u stanu mrtvog vlasnika. S mojom plaćom, za bonuse se moraš sâm pobrinuti.

Spavao sam četrnaest sati i probudio se u zoru. Ležao sam na leđima i pokušao smisliti kako provesti dan. Ništa mi nije padalo na

pamet. Prevrtao sam se po plahtama, svjestan da neću ponovo zaspati, i konačno se predao. Ustao sam, otuširao se i odjenuo, u kuhinji zakipio napitak (mrsvica je, učinilo mi se, na sudoperu bilo manje nego sinoć) i na ulicu sišao u svoje uobičajeno vrijeme.

Ni tamo nisam bio bolje sreće. Pojevši doručak potrošio sam zadnju pametnu ideju pa sam se bez cilja uputio niz ulicu.

Kada bi itko od prolaznika podigao glavu i promotrio me, mislim da bi smjesta pogodio kojeg sam zvanja. Dok većina ljudi hoda oborena pogleda žureći k cilju, moje oči trče lijevo desno, provjeravajući uglove, tražeći napadača. Nejasno (brisan?) se sjećam da sam jednom napustio službu, ali ne mogu shvatiti koji su mi razlozi bili. Jednom *blade runner*, danas mi je jasno, uvijek *blade runner*.

Hodajući tako stigao sam pred crkvu. Tornjevi su joj i glavnina fasade bili prekriveni nepromočivom prljavomaslinastom ceradom, ali iznenadio sam se otvorenim vratima. Većina se unosnijih religija pokupila na kolonijalne planete zajedno sa stanovništvom. Tamo je bio život s više sunca, više nade, više potencijalnih vjernika. Na Zemlji su ostale sekte, samozvani propovjednici u potrazi za sljedbenicima i automati koji su za žeton davali propovijed ili odrješenje. Otvorena crkva bila je nešto vrlo neobično.

Prišao sam vratima i zavirio unutra. Glavni je brod bio uglavnom u mraku, ali su neonske cijevi oko oltara bile uključene. Odgurnuo sam ceradu, jedva izbjegao mlaz kišnice skrivene u naboru, te ušao.

Osjećao sam se kao u pećini. Izvana nije dopiralo gotovo nimalo svjetlosti, a odjeci mojih koraka po kamenom podu vraćali su mi se odasvud. Bliže oltaru bilo je svjetlije pa sam se tamo uputio kada mi je pažnju privuklo svjetlucanje iza jednog stupa.

Tamo je bila starinska, drvena ispovjedaonica, a preko jedne je njezine arkade pauk ispleo mrežu u kojoj je svjetlucalo nekoliko kapi kondenzirane vlage. Približio sam se te ugledao i pauka. Bio je to krasan stvor. Crnog, sjajnog tijela, velikog poput nokta na mom malom prstu, sjedio je pri vrhu mreže, u sjeni nadvratka.

Dok sam mu se divio, nisam ni primijetio svećenika kako prilazi tihim koracima. Stao je malo iza mene i upitao:

- Hvaljen Isus i Marija. Mogu li vam kako pomoći?

Trgnuo sam se na te njegove riječi, odskočio unatrag, a ruka mi je sama krenula pod jaknu, prema navlaci, prsti se sami omotali oko

drške pištolja. Nisam ga potegao jer sam shvatio da nema opasnosti, ali trebao mi je voljni napor da suzbijem adrenalin i pustim dršku. Svećenik me ljubazno promatrao. Znam da je shvatio što sam učinio i što nosim pod kaputom, ali nije to ni riječju spomenuo.

- Dobar dan - odgovorio sam, dišući duboko da smirim lupanje srca. Skrenuo sam razgovor na neutralan teritorij. - Ovo je vaš pauk? Je li pravi?

Svećenik se nasmiješio, podigao obrve, zatresao glavom i slegnuo lako ramenom.

- Ne znam - rekao je. - Da li je to važno?

Nisam znao što da mu odgovorim. Pitanje koje sam postavio bilo je pitanje koje se, u svijetu bez životinja, uvijek postavljalo. No, da li je zaista bilo važno jesu li naši ljubimci pravi? Ponovo sam pogledao mrežu.

- Nema muha - rekao sam. - Mislim da nije pravi.

- Paukovi mogu dugo bez hrane - odgovorio je svećenik.

- Lako je provjeriti - rekao sam i trznuo glavom prema pauku. - Ako želite?

- Nije mi stalo do odgovora - odmahnuo je. - Drago mi je da je tu.

Kimuo sam i nisam znao što dalje reći. Šutjeli smo, a onda me svećenik upitao: - Kako to da ste ovamo ušli?

- Vrata su bila otvorena - odgovorio sam, a on je kimnuo kao da mu je moj odgovor zaista nešto i objasnio.

- Nema puno svijeta? - pitao sam.

- Ovdje? - pogledao me pa odmahnuo glavom. - Ne. Gotovo je uvijek prazno. Ali vrata ostavljam otvorenim kad god sam budan.

Nasmijao se pa dodao: - Kao mišolovka!

Zbunjeno sam ga pogledao pa je objasnio.

- To je bila sprava za lovljenje miševa, dok je još bilo miševa. Kutijica s otvorom na jednom kraju. Kad bi miš ušao, vrata bi se zatvorila za njim i zarobila ga.

- Zašto? - pitao sam. - Što su radili s njima?

- Ubijali ih, uglavnom. Topili u zahodskim školjkama.

Protrnuo sam. Jedva sam mogao zamisliti takvu okrutnost. Svećenik je primijetio da sam se uznemirio pa se nasmiješio.

- Ne bojte se, više-manje ste sigurni - rekao je. - Nemam tako veliku školjku!

Nasmijali smo se zajedno, a on je ponudio neka sjednemo u klupe.

- Čime se bavite? - upitao me kada smo sjeli.

- U policiji sam - odgovorio sam kao i uvijek kada bi me to pitali, a onda sam, ni sam ne znam zašto, rekao istinu. - Ja sam *blade runner*.

Kimnuo je i nije izgledao naročito iznenađen.

- Želite li razgovarati o tome? - upitao me.

- Ispovjediti se? - pogledao sam ga. Pomno me i ozbiljno promatrao. - Nisam katolik.

- Nisam mislio na ispovijed - rekao je. - Ali možemo razgovarati ako želite.

Slegnuo sam.

- Imate li prijatelja? - upitao je. - Jeste li oženjeni?

Zapeklo me njegovo posljednje pitanje. Bio sam siguran da nisam, niti sam ikad bio oženjen ili imao dugotrajnu, ozbiljnu vezu. Pa ipak, peklo je negdje u prostoru rupe s Gaffovim potpisom. Odrečno sam mahnuo glavom.

- Zato sam vam i ponudio razgovor - rekao je svećenik. Nije reagirao na moju nelagodu. Ili je nije primijetio ili je nije htio spominjati ako ja to prvi ne učinim. - Možda bi vam bilo lakše?

- Nema mi od čega biti lakše - odgovorio sam. - Posao mi je da ubijam ljude. .

- Zar ne ubijate replikante? - rekao je.

- Da, to... - rekao sam i ugrizao se za usnu. - Replikante.

Kratko smo šutjeli, a onda me upitao:

- Zašto ste rekli da ubijate ljude?

Otvorio sam usta da mu kažem da ne znam, ali rekao sam nešto sasvim drugo.

- Zato što... - zastao sam pa naglo dovršio. - I ja sam replikant!

Mislio sam da će ga to šokirati. Konačno, mediji su protureplikantsku paranoju stalno držali podgrijanu na pragu vrenja. On je, međutim, samo sjedio, ocrtan u sjaju neonskog oltara, i nije se prestrašio, ni trznuo, ni rekao riječ.

To me razljutilo. Priznao sam mu ono što nije gotovo nitko znao, a on se nije udostojio reagirati. Ustao sam, stežući snažno naslon klupe. Poželio sam ga udariti, ali kako me nije ničim izazvao odlučio

sam to učiniti riječima. Htio sam ga uvrijediti, uznemiriti, pomaknuti iz njegove proklete ravnoteže.

- Jesam! - prosiktao sam. - Replikant sam! Gadim vam se, je li, što nisam stvoren u bračnoj postelji!? Što sam nakaza bez duše!

- Ako ste nakaza - rekao je nakon stanke, mirno, - i ja sam.

- Molim? - dahnuo sam. Njegove su mi riječi oduzele zamah i tromo sam pao natrag na sjedalo.

- I ja sam replikant - ponovio je, gledajući me mirnim, bistrim očima. Pogled mu je potom pao na moju ruku koja je puzala prema oružju pa je dodao: - Neće biti potrebe za tim. Potpuno sam zakonit.

Zatim mi je ispričao priču. Većina je religija, kao što vam svatko može reći, od početka frktala na ideju da bi replikanti mogli imati dušu. Ma koliko organski bili, ljudi su nas svrstali pod strojeve, što im je omogućavalo da nas bez krivnje i odgovornosti koriste za sve što požele, od pometanja sakristija do svetih ratova. Pričalo se da se i na općenje s nekim od naših modela za zabavu gleda tek kao na malo maštovitiji oblik masturbacije.

Međutim, kako je kolonizacija odmicala i Zemlja postajala sve manje zanimljivom, ponestalo je svećenika koji bi htjeli ostati u slijepom crijevu matičnog planeta. Dogma je revidirana, posebni su modeli naručeni i pokršteni. Neki su androidi sad imali dušu.

Šutio sam zbunjen. Onda sam rekao:

- Zar su ljudi prihvatili replikanta za svećenika?

- Zašto ne? Replikanti su bolji svećenici od mnogih ljudi.

- Zašto?

- A zašto su replikanti bolji *blade runneri* od ljudi?

Pokušao sam mu odgovoriti, ali nisam znao odgovor.

- Zato što replikant ne mora biti i čovjek uz to što je svećenik - rekao je. - Kad je svećenik, on je samo svećenik. Onoliko savršen koliko to može biti.

Zvučao je iskreno. Upitao sam ga, pomalo začuđeno:

- Vi vjerujete?

- Nevjerojatno za jednog svećenika, a? - nasmijao se pa se uozbiljio. - Apsolutno. Svim srcem svojim, svim umom svojim i - da - svom dušom svojom. I ne samo ja.

Točno sam znao što je htio reći zadnjom rečenicom. Ali nisam htio vjerovati.

- Ima i drugih? - upitao sam. - Replikanata?

- Ovih dana samo oni i dolaze. Poneka starica, možda, ali uglavnom replikanti.

Na trenutak me oblio znoj jer sam se zamislio usred neprijateljskog gnijezda, okružen sa stotinu Battyja i Leona koji me vrebaju iza stupova. Onda sam se smirio, vjerovao sam čovjeku pred sobom.

- Ali zašto? - pitao sam. - Vi ste tako... programirani! Ali drugi? Zašto oni dolaze?

- Ja ne vjerujem zato što sam tako programiran. Ne samo zato. Vjerujem, a zato vjeruju i drugi, jer je vjera ono što nam je potrebno.

Odmahnuo sam glavom, odbacujući njegove tvrdnje: - Zašto bi nam bila potrebna?

- Zato što ne znamo tko smo, Deckarde! Zato što smo potlačeni i kratkovječni, zato što volimo život i bojimo se smrti! Čovječanstvo je uzelo svemir, našlo nove snove - nama ostaje njihova stara nada!

Pribio sam se uz klupu i čvrsto stegnuo pištolj, ne izvlačeći ga još. Znoj mi je probio čelo.

- Kako znaš moje ime? - pitao sam sumnjičavo, fiksirajući ga. - Ja ti ga nisam rekao!

Tiho se nasmijao.

- Podcjenjuješ svoju legendu, Deckarde! Ti si sve o čemu pričaju kad stignu sa zvijezda, zadnja prepreka u njihovom bijegu. .

Skočio sam na noge i uperio mu pištolj među oči. Moje su slutnje bile istinite! Ovdje su se krili svi oni koji su nam promakli kroz prste!

- Ti im pomažeš!

- Da - odgovorio je mirno. - Ja im pomažem. Svećenici zato postoje.

Stajao sam tresući se, pištolja uperena u njegovo čelo, i tek povremeno se usuđivao baciti poglede naokolo, pokušavajući otkriti tragove mogućeg napada. Napada nije bilo, a svećenik me gledao spokojno. Konačno sam se počeo osjećati kao budala pa sam spustio pištolj.

- Zašto? - pitao sam ga, još dišući teško. - Zašto to radiš?

- Jer ne traže puno, Deckarde. Mi ne tražimo puno. Samo ovaj planet kojeg su svi odbacili i malo rabljene nade.

- Pa spremate vojsku da pobijete sve koji nisu replikanti, jel' tako? - trudio sam se biti bijesan, ali sam u vlastite riječi prestajao vjerovati u trenutku kada bih ih izrekao. Ovog svećenika nije bilo lako mrziti.

- Govoriš o Battyima? - upitao me.

- Govorim o šest Battya i tri Leona i dvije Pris i četiri Akhmeda i dva..

Zavrtio je glavom.

- To su nesretne duše, Rick. Uvijek takvih ima. Roy i Akhmed su agresivni modeli. Leon je jednostavan, uglavnom preplašen. Opasan je samo ako upadne u loše društvo. Pris također. Ne sudi sve po njima.

- Sve? - paranoju je bilo teško otjerati, osjećao sam kako se opet diže. - Koliko vas ima?

- Čitav Božji narod, Rick. - rekao je, a ja nisam bio siguran šali li se ili ne. - A vas je sedam.

- Pet - odgovorio sam i osjetio se umornim i slabim.

- Pet - kimnuo je. - Pet Deckarda. Znaš li što se dogodilo s originalom?

- Ne - rekao sam i sjeo. - Ne znam.

- Bio je najbolji. Koliko to čovjek može biti. Vas sedmorica ste, dakako, poboljšani pri kopiranju.

Šutio sam i slušao. Svećenik je nastavio:

- Htio je pobjeći s jednom od naših, umjesto da je ubije. Uхватili su ga, dakako. Onda su snimili njegovu ličnost da naprave vas. To je trebala biti cijena njegove slobode. I njezine.

- I, je li bila? - upitao sam.

Svećenik je šutio trenutak predugo. Onda je rekao:

- I ja sam to pitao. Rečeno mi je da su ga pustili, ali nije mi se činilo da je to istina. Mislim da su ga..

Nije mogao nastaviti. Završio sam ja umjesto njega:

- . . bacili u školjku! - nisam osjećao bijes, samo umor. - Od koga ste to čuli?

- Već sam vam previše rekao - odmahnuo je glavom. - Ne bih smio više. Nije bila ispovjedna tajna, ali čovjek mi je došao u povjerenju, mučila ga je savjest..

Nije mi ni morao ništa reći. Rupa je imala Gaffov potpis.

Osjećao sam se izdano, silovano. Poželio sam ubiti tog mješanca koji me ubio, a zatim ponovo oživio, ovaj put bez mana. Savjest? Nije on imao savjest! Uzeo mi je sumnju, ljubav, sve slabosti; vjerojatno mi ugradio i nešto što bi me spriječilo da ga ubijem!

Mogao sam biti samo što oni žele, raditi što mi nalože, biti najbolji. Jednom *blade runner* uvijek *blade runner*.

Svećenik mi je prišao i stavio ruku na rame.

- Znam kako ti je - rekao je. - Ali, bit će bolje. Smiri se.
- Ne shvaćate - rekao sam. - Ne shvaćate što su mi učinili!
- Shvaćam - rekao je, ali ga nisam slušao.
- Ubili su me! Natjerali me da ubijam svoje! Šest Battya, tri Leona..

Tu sam pukao. Pao sam na klupu, sakrio lice šakama i rasplakao se. Cijelo vrijeme dok su me jecaji tresli i suze tekle, svećenik mi je držao ruku na ramenu.

Konačno sam se smirio. Tada me upitao:

- Teško ti pada? - rekao je pa zastao pri izboru riječi. - Umirovljenje?

Kimnuo sam. Zatim sam mu ispričao jučerašnji dan.

- Našao sam Battya - rekao sam. - Nije bilo teško, obrasci su njegovog ponašanja predvidljivi. Borio se, branio se, bježao je, a onda me iznenadio. Pali smo na pod i on se navalio na mene, pokušavajući mi izbosti oči, dohvatiti vrat. Bio je u terminalnoj fazi, posljednji sati.. Tada su najopasniji.

Udahnuo sam i pokušao srediti misli, jasno se prisjetiti o čemu sam razmišljao, što osjećao, prije manje od dvadeset i četiri sata dok sam se s bjelokosim androidom hrvao po mokrom betonu.

- Sjećam se. . - rekao sam. - Sjećam se da sam u jednom trenutku pomislio da je on u pravu! Da nije zločinac, da samo želi živjeti... A onda se misao izbrisala i moja je ruka poletjela da pritisne cijev o njegovu sljepoočnicu!

- I onda? - pitao je svećenik, bez strasti, samo da me potakne.

- Roy je bio brži. On je uvijek brži, ne znam zašto mi nisu i refleksi pojačali ako su me već popravljali?

- O tome mogu samo nagađati - rekao je svećenik. - Možda su se bojali da time ne izgube tvoje druge kvalitete. Znaš, ako bi se počeo previše oslanjati na reflekse.. Ali - nastavi!

- Roy je bio brži - ponovio sam. - Uhvatio me za zapešće i udario mojom šakom po svojoj lubanji. Vrištao sam, boljeli su me prsti uklješteni između metala i kosti, a on se smijao. Onda mi je pištolj ispao, nisam više mogao izdržati, a on me uhvatio za uši i počeo mojom glavom udarati o beton.

- Ali izvukao si se?

Kimnuo sam.

- Sreća. Vidio sam gdje je pištolj pao. Bio mi je na skutu kaputa. Izvan dohvata prstiju, ali..

Ustao sam i pokazao mu kako kaput radi. Dotakao sam senzor pod ovratnikom i skutovi su se uvukli dvije stope.

- Tako mi je došao u dohvat. Zgrabio sam ga i gurnuo cijev Royu u rebra.

Podigao sam ruke i pustio ih da padnu. Što se tu više ima objašnjavati? Ubio sam ga. Smjestio sam mu tane u pluća i natjerao ga da povрати litru krvi po meni. Gledao sam iznenađenje u njegovim očima, pogled koji gasne. Ubio sam ga, kao petoricu istih takvih prije njega, kao tri Leona, dvije Pris, četiri Akhmeda i sve one ostale. Ubio sam ga. To sam i rekao.

- Neka te to ne brine, Rick - rekao mi je svećenik. - Roy je takav. Opsesivno traži način kako produžiti naš rok trajanja, i ne shvaća da tako ugrožava druge, one koji su zadovoljni da prožive svoj vijek u miru. Roya treba ukloniti! Dok je njega, ljudi će nas uvijek progoniti! Bez njega će jednog dana, kad svi odu, Zemlju biti naša!

- "Blago krotkima.. " - rekoh.

- ".. jer oni će baštiniti Zemlju" - završi svećenik citat i nasmija se začuđeno. - Nisam očekivao da znaš Bibliju, Rick!

- Čuo sam fragmente tu i tamo - odgovorio sam, pa sam se i sam nasmijao. - Ovo o krotkima mi se uvijek činilo kao velika glupost!

- Vjeruj, Rick! - rekao mi je svećenik ozbiljno.

Nisam ništa odgovorio. Pogledao sam prema oltaru i pomislio kako bi bilo lijepo kada bi postojao smisao, kada bih znao da je razlog mog postojanja veći od potrebe za savršениjim *blade runnerom*, da nije moje samo da trčkaram, pobirem mrvice sa sudopera i čekam da me netko zgnječi.

- Volio bih - odgovorio sam. - Nisam siguran hoću li moći.

Svećenik je kimnuo i stavio mi ruku na rame. Izašli smo pred crkvu. Kiša je curila kao i obično. Podigao sam ovratnik i spustio skutove, ali sam kapima dozvolio da mi se slijevaju niz lice. Otac Philip - napokon sam mu doznao ime - podigao je palac do mojeg mokrog čela i tamo napravio znak križa.

- Ne bi li trebala biti posvećena? - upitao sam.

- Dolazi s neba - odgovorio je. - Što ti više treba?
Tiho smo se nasmijali, a onda se oprostili.
- Idi u miru, Rick! - rekao je otac Philip za mnom.
- Hvala - odgovorio sam.

Mnogo puta devet koraka

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Ritam je vrlo važna stvar. To su mi Gospodari rekli još na početku, kad su me privezali uz kotač. Drži ritam i okreći kotač pa će sve biti dobro, rekli su. Ja volim kad je sve dobro pa ću držati ritam. Nije to ni tako teško, iako je bilo lakše kada nas je bilo mnogo.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Kotač ima devet prečki i to je dobro jer je devet sretan broj i sreća se piše istim glifom kao i broj devet. To dobro znam jer je to jedini glif kojeg sam ikad naučio. Mudri O*kuui, naš svećenik, rekao je da je i to previše za budalu poput mene. Mudri O*kuui je uvijek bio dobar prema meni i uvijek je htio razgovarati sa mnom, a jedino mi nije htio iz rječnika pročitati što znači "budala".

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Mudri O*kuui bio je veoma pametan i znao je odgovor na sva pitanja i samo bi se naljutio kada bi ga netko pitao o Gospodarima. Nije volio Gospodare, iako nam oni tada nisu bili gospodari, i zato ga ja nikada nisam pitao o njima jer se bojim kada se netko ljuti na mene.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Gospodari su bili jako pametni i sve su mogli. Mogli su čak i letjeti, iako svako dijete zna da ništa teže od E*fhu ptice to ne može. Čak i ja to znam, ali ipak se kunem da sam vidio kako Gospodari lete u kuglama od vode devet puta više i devet puta brže od najjače E*fhu ptice. Čak i brže, možda, ali ne znam koliko jer ne znam brojeve veće od devet.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Brodovi od vode spustili su se u vatri, ali nisu isparili i ja sam se tome dugo čudio, a čudim se i sada, svaki put kad se toga sjetim. Spustili su se točno na sredinu svetog trga s devet svetih Ulu stabala. Spalili su sva stabla i mudrom je O*kuui srce puklo kada je to vidio. Htio sam poći do rijeke i devet ga puta oprati kako to obred nalaže, ali me jedan Gospodar zaustavio i rekao mi nešto što i danas

pamtim. "Hej, budalo, kamo si to krenuo?", tako mi je rekao. Iz toga se vidi koliko su Gospodari pametni, jer me ovaj nikad prije nije vidio, a odmah me je prepoznao.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Gospodari su pobili mnoge naše, mnogo više no što su to E*fhu ptice ikad učinile. Ali, Gospodari su letjeli više pa je valjda pravo i da ubiju više. Nas žive okupili su na spaljenom trgu i rekli nam da smo sad zarobljenici. Bilo mi je teško jer sam se tek navikao biti budala, a već sam morao učiti kako biti nešto drugo.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Ukrkali su nas na brod i rekli da sad idemo na njihov planet, tamo iza zvijezde I*vua. Pokazali su nam jednu zvijezdu kada smo prolazili pored nje i rekli da je to I*vua. Ja sam znao da lažu jer sam I*vu često gledao s praga i znao sam da je ona tako mala da bi mi stala na nokat, a ova ovdje je bila veća od našega grada. Nisam im rekao da lažu. Odrasli su mi često lagali, da vide hoću li povjerovati. Nekad bih im povjerovao, a nekada ne, ali bih se i tada pravio kako im vjerujem. Odrasli se naljute kada im kažeš da lažu, a ja se bojim kada se netko ljuti na mene.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Kada smo stigli na njihov planet, bilo mi ih je žao jer nigdje nisu imali trave, osim u malim zdjelama pod prozorima. Pitao sam se na čemu li sjede kada žele da im bude udobno, što jedu kad pokvare želuce i na čemu sviraju pjesmice koje zbunjuju A*ae. Nisam se dugo pitao jer su me odvukli i zavezali za kotač.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Tada nisam bio sam sa kotačem. Bilo nas je mnogo, ne znam točno koliko, ali više od devet, i svi smo bili različiti. Pored mene je hodala visoka ptica s perjem, kljunom i krijestom kao E*fhu, ali koja mi nije htjela isključati oči. Rekla mi je da je za kotačem po jedan predstavnik svakog poraženog svijeta iz im-perije Gospodara. Činilo mi se da je odrastao, ali nisam bio siguran laže li, jer kada mi lažu obično ne upotrebljavaju čudne riječi poput im-perije.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Gospodari su pod sredinu kotača stavljali sive plodove, a iz rupa se cijedilo zeleno ulje. Mnogi su Gospodari dolazili gledati kotač i smijali su nam se. Meni je to bilo drago jer je značilo da nas neće tući, ali se

onaj s krijestom mrštio. Rekao mi je da oni ne gledaju kotač već demon-straciju moći im-perije. Pažljivo sam pogledao prečke i središnji valjak, ali je meni to sve i dalje više nalikovalo kotaču nego demon-straciji. Ništa nisam rekao onome s krijestom jer bi mi možda još poželio isključati oči.

Jedan, dva tri... Stražnja, lijeva, desna...

Kasnije više nismo cijedili ulje. Gospodari su došli i promijenili valjak, postavili žice i rekli nam kako kotač sad proizvodi svjetlost te neka ga i dalje okrećemo. Sada više nema Gospodara, ali mi nisu rekli da prestanem okretati pa valjda kotač i sada nečemu služi, samo sam ja previše glup da to shvatim.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Gospodari su bili jako pametni ili visoko civilizirani, kako je to zvao onaj s krijestom. Ali su bili i okrutni. Ispred mene je kotač okretao jedan leptir. Nije ga dobro okretao jer leptiri to ne rade dobro, čak ni kad su lijepi i veliki i šareni kao ovaj. Taj se leptir jako trudio okretati kotač, čak i više no što sam se ja svojevremeno trudio zapamtiti ide li u glifu za hrabrost vitica poput vira ili na suprotnu stranu, ali nema se smisla truditi oko nečega što ti nije dano, kako bi mi često rekao mudri O*kuui.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Na žalost, kad ti Gospodar nešto zapovijedi, to se mora slušati ili te Gospodar kazni. Tako je Gospodar udario leptira bičem i leptiru je otpalo krilo. Leptir je izgledao jadno bez krila, brzo je umro i pao na tlo, ali ga Gospodari nisu htjeli maknuti. Trudio sam se ne ugaziti ga, ali su ga tuđi koraci ubrzo toliko razvukli da nisam mogao ne stati na njega makar s jednom od tri, a ne poremetiti ritam.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Moj je planet bio posljednji na kojoj su Gospodari imali što za pokoriti. Sve je sada bilo njihovo, ali oni time nisu bili dugo zadovoljni i počeli su ratovati između sebe. Sjećam se, jednom je bljesnulo jako svjetlo, mnogo jače od onoga kojeg smo mi proizvodili i svi su Gospodari pali mrtvi. I svi oni koji su sa mnom okretali kotač, pali su.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Onaj s krijestom mi je rekao da oni svi umiru od rado-aktivnog zračenja. Pitao sam ga šta je to, a on mi se nasmijao i rekao "Blago

budalama!" pa umro. Nisam znao trebam li biti sretan što sam opet budala ili tužan što više nisam zarobljenik.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Neko su mi vrijeme tijela palih pravila društvo dok sam okretao kotač pa onda samo kosti, ako su ih imali. Sad više nema ni prašine, ali ja i dalje okrećem, jer mi nitko nije rekao da stanem. Onaj s krijestom mi je jednom rekao kako se planeti stalno okreću. Meni je to tada bilo smiješno, jer se i ja stalno okrećem, pa sam neko vrijeme mislio da sam planet. Više to ne mislim. Sada mislim da znam čemu služi kotač. On okreće planet, jer nije dobro ako planet stane. Zato se ja bojim stati, iako više nema Gospodara s bičem. Jer, ako stanem, bojim se, stat će i planet pa bi se netko mogao na mene naljutiti.

Jedan, dva, tri.. Stražnja, lijeva, desna..

Koža boje masline

1.

Tolikih godina se ne sjećam, desetljeća su mi se stopila u dan, ali jasno pamtim to svježe siječanjsko jutro kada sam, gol na terasi tuđeg monegaškog stana, odlučio živjeti zauvijek.

Htio sam se pomokriti preko ograde, pustiti veseli mlaz niz liticu punu balkona i dolje na ulicu gdje su policajci njuškama budili manje sretne i manje lijepe, ali ud mi je bio još prekrut od sna i pritiska na mjehur pa sam se samo naslonio na metalnu ogradu i ugodno protrnuo od naleta maestrala. Bilo je dobro biti živ, bilo je dobro imati sedamnaest godina i biti bez briga. Ni vjetar niti siječanj nisu mi mogli ništa, bio sam savršen i vječan, drzak mladi bog što s Olimpa promatra Mediteran.

- Pst! - rekoše vrata iza mene i Absynthe stupi na terasu. Absynthe je bila moja domaćica, kupila me od čovjeka kojeg se pravo ni ne sjećam, s kojim nisam ni bio dugo, najviše od Bologne.

- Zlatni dječake - rekla je Absynthe i uvukla mi dlan u kosu, milujući mi potiljak, puštajući da joj se moje kovrče umiljavaju oko prstiju. Na prstima su joj se vidjele godine. - Zlatni moj dječake.

- Pune su ulice zlatnih dječaka - rekao sam jer sam je htio povrijediti, nisam volio da me zove dječakom. Nisam volio ni njezine prste u svojoj kosi, previše su me podsjećali na majku, a nisam volio ni kako me svojata, iako je kupila to pravo. Sve u svemu, moglo bi se reći da nisam volio Absynthe, dragu staru Absynthe, bez obzira na sve što je učinila za mene, bez obzira koliko je ona mene, sad shvaćam, voljela. Bio sam, rekoh, mlad, a mladost je svirepa, jer ne poznaje bol pa je se ni ne libi zadavati.

Absynthe je izvukla prste iz moje kose i uzdahnula: - Ulice su pune - rekla je, - ali tebi zlato pristaje. Ne nosiš ga kao kupljenu stvar, nosiš ga kao da si se rodio s njim.

Podigao sam ruku i pogledao svoj dlan. Prsti su mi uhvatili prvu zraku jutarnjeg sunca i zasjali. Znao sam kako izgledam i kako mi dobro ova koža pristaje, ali nisam htio Absynthe pružiti to zadovoljstvo da se složim s njom. Umjesto toga, polako sam podigao

obje ruke, tražeći nesavršenosti kojih nije bilo, uživajući u vlastitoj divoti, znajući kako od pogleda na moje tijelo u jutarnjem suncu Absynthe gubi dah.

- Zlato je boja mladosti - rekla je Absynthe i uzdahnula ponovo, tako sjetno da je i mene smekšala. Oklijevajući kao da su komplimenti novac, naposljetku sam rekao: - I ti si mlada.

- Hvala ti, srce - nasmiješila se Absynthe. Imala je novca i novca, a bilo ju je tako lako kupiti.

Smilila mi se.

- Bit ćeš mlada barem još ovoliko - rekao sam i, izgleda, pogriješio. Podsjetio sam je na njezine godine, podsjetio sam je na sve na što nije željela da je podsjete.

- Izgledat ću mlada barem još ovoliko, zlatni moj dječače. Ali nikad više neću *biti* mlada - prstima je lagano dotakla savršene grudi ispod tamnozeleno kimona. - A jednog dana bit ću vrlo stara žena u vrlo mladom sarkofagu.

Vještina utjehe dolazi kasnije, s vlastitim bolom. Tada još nisam znao što odgovoriti i šutnja se oteгла. Absynthe nije bila razočarana, ne mnogo, ne više od majke kojoj se dijete počelo odvajati šutnjom.

- Živjeti vječno je šupalj san - reče Absynthe. - Tko želi čitavu vječnost biti star?

- Pst! - rekoše vrata, a na terasu se ugega Dominik: - Ni druga mladost nije nešto! - reče, čučne u kut terase i pomokri se. Mlaz mokraće, dobra litra i pol, bio je grimizan i zaudarao na ljubičice.

- Kako glava? - upitao sam ga. I sam sam često mokrio purpur pa sam znam što je sve Dominik sinoć progutao, ušmrcao ili ubrizgao.

- Tu je negdje - Dominik iskesi zube te strese svoje crno-bijelo krzno. - Bože, krepan sam! Idem natrag u krpe.

- Zar pande spavaju zimski san?

- Briga me - reče. - Ovaj panda spava kad hoće!

Čak i kroz zatvorena vrata čuo se protest AG mašine kada je Dominik navalio svoje kile na postelju. Proizvođač je, doduše, tvrdio da postelja podnosi svaki teret, ali možda ipak nije imao na umu kombiniranu težinu tuceta tijela, jednog Reginca i jednog pande.

Dominik je nekad bio čovjek i trebao je umrijeti. Bio je, međutim, prezadužen da bi mu se to dozvolilo pa je njegova moždana matrica prodana najboljem ponuđaču, zoološkom vrtu čiji je upravitelj smislio

novi plan kako da spari pande u zatočeništvu i spasi ih od istrebljenja. Dominik, sada Chow Yun ili tako nekako, morao je tako, revno objahivati Ping Pong, ili tako nekako, ne bi li produžio vrstu. Ping Pong je naslutila da je prljava igra posrijedi pa se protiv udvaranja borila zubima i kandžama sve dok upravitelj nije i njoj nakalemio matricu. Greškom, doduše, mušku. Kada su tako stvoreni problemi konačno razriješeni - što prinudom, što djelovanjem hormona, što predavanjem sudbini - Dominik i novi Ping Pongičin stanar prionuli su na trošenje, ali bez rezultata. Priroda je, izgleda, digla ruke. Barem od pandi, ako već ne i šire.

Zoološki vrt je poslije prodao Ping Pong nekome tko nikad nije prežalio spavanje s plišanim medvjedom, a onda je došao red i na Dominika. Vlasnik po vlasnik, dospio je i do Monaka, ravnodušan na sve i spreman na sve. Nije ni čudo da je pišao grimiz.

Absynthe je pak mokrila fluorescentni tirkiz. Znao sam i za tu kombinaciju premda je nikad nisam isprobao. Draga stara Absynthe, zaista joj nije bilo dobro ako ju je mogao dići samo tirkizni miks.

- Zima mi je - rekla je kad je ustala, prišla mi i zagrlila me s leđa. - Tebi nije hladno?

- Nije - odgovorio sam. I nije mi bilo. Prkosio sam i zimi i njoj. - Ti uđi, ja ću doći.

Znao sam da je uzdahnula po tome kako su joj se dojke pomaknule. Pustila me i samo mi još jednom provukla prste kroz kosu. Očekivao sam da me opet nazove Zlatnim dječakom, ali nije rekla ni riječ.

- Pst! - rekla su vrata.

Sunce se skoro popelo iz mora bojeći zgrade blijedožutom, nebo bijelom i more zlatnom. Trenutak je bio savršen, pust grad i pust svijet, sunce što obasjava samo mene, jedinog dostojnog, jedinog podjednako sjajnog. Bio je to trenutak koji sam poželio zadržati, trenutak u kojem sam se - na terasi, naježuren od maestrala, s mjehurom koji je počinjao boljeti - osjećao potpuno i sasvim živ, trenutak u kojem je moj život trebao stati, jer bolji moment, shvatio sam, neće doći, sve što slijedi bit će nizbrdica, borba protiv pada u Absynthine dubine, starenje.

Ali, život nije stao. Trenutak je prošao i more je opet bilo plavo, nebo također, a zgrade bijele, zgrade sive. U sjeni koja me, igrom

oblaka, poklopila, i moje je tijelo dobilo patinu, izgledalo je pomalo mutno, neodređeno prljavo.

Nije se činio pošten, život, u tom trenutku. Nije se činilo poštenim da moj vrhunac dođe tako rano, da savršenstvo mora izbljedjeti, da se više ničemu nemam nadati. Bolest se nije činila poštenom, ni bol, ni smrt. Čemu život koji završava smrću?

Bijes je u meni rastao. Nemoćan bijes protiv stvari na koje nisam mogao utjecati. Gnjev protiv nepravde postojanja. Bio sam se zakleo tada, nerazumnom zakletvom ljutnje, da neću dopustiti da se meni dogodi ono što je usud svih živih bića. Ne meni! Ja neću ostariti, ja neću umrijeti, ja se nikad, nikad neću promijeniti, živjet ću vječno!

I dok sam stajao tako, na terasi, svih mišića napetih, narogušen na svijet kojem je bolje da se pripazi jer sam mu, eto, upravo pokazao kako mislim ozbiljno, začuo sam neki glas što mi šapće u uho. Glas je zvučao pomalo kao Absynthe, ali to nije bila ona, jer na terasi nije bilo nikoga.

Glas je bio uporan:

- Nitko ne živi vječno.

- Ja hoću!

- Kako će ti to uspjeti?

Slegnuo sam ramenima, osorno i žustro. Nisam znao kako će mi uspjeti, ali sam znao da hoće, da mora: - Uspjet će mi!

- Kako?

- Nekako!

- Nitko ne živi vječno.

- Pst! - rekoše vrata i na terasu stupi Leonardo.

Sjećam se kada sam prvi put vidio Reginca uživo. Bilo je to prije četiri godine, na stadionu, za vrijeme koncerta Bowiea Trećerođenog, i bili su tada još rijetki, možda stotinjak sveukupno na Zemlji, a i ti u bogatijim krajevima. Bowie je prolazio kroz standarde pomiješane s novim materijalima da bi nam, nakon stanke, najavio iznenađenje.

- Večeras je s nama moj dragi, drragi prijatelj - govorio je hrvatski prilično dobro, kalem je bio kvalitetan i afektacija vjerojatno namjerna. Ne bismo ga toliko voljeli da je bio baš poput nas. -

Salvatore Mondegreen!

Podivljali smo. Mondegreen je bio pop-zvijezda u usponu, faca kalibra Stewarta O, prvog reginskog filmskog megastara. Takvi se nisu često pojavljivali kod nas, pogotovo nenajavljeni. Urlao sam i skakao s ostalima, a kada je visoki maslinasti izvanzemljanin stupio na pozornicu s malim, platinastim saksofonom oko vrata, dobio sam erekciju kao nikad u životu. A mislio sam da sam zaljubljen u Bowiea.

Bowie i Mondegreen su odsvirali dvije stvari, *Loving an Alien* bila je druga, a onda su se zagrlili i Bowie mu je rekao: - Kroz sve svoje zivote htio sam izgledati kao ti.

- But you do, David - rekao je Mondegreen, očito bez kalema, ali smo ga svi razumjeli. - But you do.

Onda su se nasmijali, Mondegreen malim plavim, a David svojim velikim, konjskim zubima i ja sam bio tako uzbuđen da sam svršio u trenutku kada me, u gužvi, djevojka ispred mene slučajno očešala sapetom stražnjicom po preponama.

Zbog Reginaca sam i pobjegao od kuće. Želio sam biti tamo gdje su oni, a oni su bili tamo gdje je bio novac, gdje je bilo opijata i gdje zabava nije prestajala. Želio sam biti s njima u društvu, s njima nasamo, s njima u krevetu. Nije bilo toga što nisam bio spreman platiti, prodao sam se za cijenu zlatne kože prvom beemveu koji je išao u pravom smjeru.

Sada, na terasi, Reginci mi nisu više bili novost i nisu me uzbuđivali ni približno kao nekada, ali su me ugodni srsi prošli pri pogledu na Leonardovu glatku kožu, usku golu lubanju, tamne oči i tanku, dva metra visoku, vilenjačku pojavu. Nježnim je dugim prstima pritisnuo donji dio ravnog trbuha i lijevak se preokrenuo na van. Reginci su, na Zemlji, uglavnom imali muška imena, ali im je lijevak, ovisno o položaju, mogao simulirati bilo penis, bilo vaginu. Nismo znali jesu li osjećali isto uzbuđenje pri odnosu kao i mi, ni je li im lijevak prenosio jednake podražaje, ali nije nam bilo važno, ne dok su bili tu, spremni, podatni i tako uzbudljivi.

Leonardo se pomokrio se niz fasadu, kratkim nekontroliranim mlazovima razočaravajuće žute boje.

- Hej, Leo! - rekao sam.

- Hej, Vide! - rekao je i koncentrirao se na mokrenje.

Iznenada sam ga ugledao sasvim novim očima. Više nije bio samo prekrasna lutka, poželjno svemirsko meso, skupocjeni ljubimac bogatih. Bio je, možda, rješenje.

- Nitko ne živi vječno? - upitao sam Glas.

- Nitko.

- Reginci žive - rekao sam pobjedonosno.

- Ne vječno - rekao je Glas. - Dugo, neograničeno, van našeg poimanja. Ali ne vječno.

- Stotinama godina?

- Da. Tisućama možda.

- Bez bolesti, bez starenja, uvijek isti?

- Na što ciljaš?

- Bez bolesti, bez starenja, uvijek isti?

- Da, ali...

- Ali?

- Nitko ne živi vječno - Glas je shvatio da gubi bitku.

- Dovoljno vječno - rekao sam.

Leonardo je završio s mokrenjem i obrisao se rubom kućnog ogrtača. Pogledao me, flapćući lijevkom unutra pa van: - Hoćemo li natrag?

- Kasnije, hvala - rekao sam.

Leonardo je kimnuo i vratio se u postelju. Ja sam razmišljao. Kako bi bilo biti dva metra visok, maslinast i savršen? Kako bi bilo biti vječan?

- Pst! - rekoše vrata.

Bio je to Bob. Bob je bio tridesetak godina stariji od mene i barem toliko u poslu ljubavnika.

Staromodno je kirurgijom samo obnavljao svoje staro lice, ne eksperimentirajući s izgledom.

- Ovo lice je trademark na Azurnoj obali - rekao mi je kad sam ga o tome pitao i zabljesnuo me poliranim osmijehom. - S trademarkom se ne zajebava!

Prišao je ogradi i izvadio bitan dio svog trademarka iz šorca. Postoji nešto u visinama što muškarce tjera da pišaju s njih.

- Kako je, Vide? - upitao me.

- Ide, Bobo. Kako ti?

- Sjajno, kao i uvijek! - mlaz mu je bio predvidljivo smaragdan.

Tada mi je još nešto palo na pamet. Bob je tu bio mnogo duže, bio na više mjesta, znao više, snalazio se bolje.

- Bobo - upitao sam. - Jesi li ikad ubio nekoga?

Bob se zamislio, kao da se pokušava sjetiti. Na kraju je, pomalo razočarano, cokuo jezikom

- Mislim da nisam. Zašto pitaš, planiraš kokanje?

Nisam odmah odgovorio. Bob mi nije bio prijatelj i vjerojatno me se ne bi libio prodati za pravu cijenu. S druge strane, možda sam u rukavu imao nešto čime bih ga mogao kupiti bez obzira na protuponudu.

Kako moj odgovor nije stizao, Bob me pogledao, možda se po prvi put zagledao dublje od mog zlatnog tijela i sunčanih kovrča. Vidio je moj pogled i njegovog je zaštićenog osmijeha naglo nestalo: - Ozbiljan si?

- Možda - rekao sam.

Bobov je pogled skliznuo do mog uda. Pomisao s kojom sam se igrao, pomisao o ubojstvu, uzbuđivala me.

- Ozbiljan si! - uskliknuo je Bob, na trenutak gotovo preplašeno, a onda mu se osmijeh vratio. I on se uzбудio: - Mater ti jebem, Vide, ti si sasvim ozbiljan!

- Jesam - kimnuo sam. Glas je šutio.

Bob je prišao i strasno me poljubio: - Pričat ćeš mi o tome - rekao je i vratio se u sobu.

- Odmah dolazim - povikao sam za njim pa usmjerio svoj ud preko ulica, prvih prolaznika i praznih autobusa, ravno prema suncu. Pustio sam mlaz.

Kao metal crn.

2.

Šest mjeseci nakon Monaka, Absynthe je pvela sve svoje ljubimce u Calcuttu. Tako nam se trudila ugoditi, a mi smo tako željeli vidjeti kanibale.

Kanibali su bili razočarani. Vodič je puno pričao i puno mahao rukama, pokušavajući nam dočarati užase koje su prospekti obećavali, ali sve što smo zaista vidjeli bilo je nekoliko tuceta prljavih starica koje su na pragovima jednako prljavih višekratnica škrbavim ustima sisale sirovo meso s kostiju koje su mogle biti ljudske, ali to i nisu morale biti.

Uvečer bismo se povukli u kockarnice koje su bile dio našeg večernjeg rituala gdje god se nalazili i koje su svuda izgledale jednako. Igrao sam blackjack sat vremena s promjenjivom srećom, a onda mi je dosadilo i uložio sam cijelu hrpu na dvije devetke htijući završiti večer.

Izvukao sam, na žalost, tricicu.

- Čestitam, gospodine! - rekao je krupije. Uzdahnuo sam, nasmiješio mu se, bacio po žeton njemu, obloj djevojci s moje lijeve i dječaku s moje desne strane te naložio da mi se dobitak položi na račun. Nekad bih uživao u svakom sretnom bacanju kocke, u svakom uspješnom krugu ruleta, ali sada su me umarali i blještavila i zveket automata, besplatna pića i narkotici, umarali su me uvijek isti ljudi, uvijek isti prostori, uvijek isti ritam. Nakon Monaka, moja opsesija više nije bio jet set, i želio sam kupiti samo ono što nije bilo na prodaju.

Za kockicama je sjedio Dominik, s ružičastom damom na ramenima.

- Kockaš se? - počeo sam ga iza uha.

- S ovim? - upitao me i podigao šape. - Ne, samo sam talisman!

- Moja sretna zvijezda! - zapištala je ružičasta, stegla Dominikov vrat bedrima i sagnula se da ga poljubi u njušku.

- Pališ se na Pink Panthera? - pitao sam ga na hrvatskom. Ja sam ga znao, a on je imao kalem, mali jezici su sjajni ako želite potajno pričati u kozmopolitskom društvu.

- Palim se na male oble, s crno-bijelim krznom - rekao je Dominik, - ali čujem da izumiru. Osim toga, ružičaste pantere plaćaju bolje.

Pričalo se da Dominik štedi novce za novu moždanu matricu, novi život u nekom novom tijelu.

Nasmijao sam se: - Nemoj je zgnječiti!

- Samo ću je iscijediti - nasmijao se i on, pa dodao: - Bobo te tražio. Mislim da je na terasi.

Terasa je bila golema, okruživala je čitav kat hotela i bila je projektirana s mnoštvom zakutaka za privatne susrete svake vrste, širokim šetalištem, fontanama šampanjca i šerbeta, kupolastim vrtovima izvanzemaljske flore i skakaonicama. Skakaonica je bilo sedam, na svakom bridu nebodera po jedna, a kod zapadne sam među okupljenom gomilom pronašao Boba kako na slamku pije plavi koktel što je mirisao na cimet, tamjan i kanabis.

- Domino mi je rekao da me tražiš - uhvatio sam ga za mišicu.

- Š! - položio je prst na usta. - Gledam predstavu.

Na skakaonici je bio crnac u smokingu na crvene i bijele pruge. Bos je trčao naprijed i natrag duž izboja, od sigurnosti parapeta do nekoliko centimetara od ruba skakaonice, strmoglavljivanja u ponor dubok trideset katova. Hvatao se za glavu, lio suze i zapomagao:

- Sve sam izgubio! Nemam za što živjeti! Bacit ću se!

- Nemoj! - vikale su neke damice iz publike kojima se po namazanim bradavicama vidjelo da uživaju u mogućnosti da se crnac ipak baci. Drugi su, pak, glumili dosadu i dobacivali: - Hajde već jednom!

Crnac je čuo dobacivanje i ponio se kao da su ga polili hladnom vodom. Stao je, pribrao se, kimnuo i šmrcnuo, kao da zadnjim suzama zabranjuje da teku.

- Tako? - rekao je. - Pa dobro, dobit ćete što ste i tražili! Wyatt Drugorođeni nikad nije razočarao svoju publiku.

- Osim sa zadnja tri filma! - dobacio je netko. Wyatt ga je hladno ignorirao.

- Wyatt Drugorođeni? - upitao sam Boba.

- Znan kao Wyatt drugorazredni - bljesnuo je Bob zubima. - Nitko i ništa, zapravo.

- Folira, dakle? Reklamni stunt? Neće se baciti? Čeka kamere?

- To ćemo još vidjeti - rekao je Bob i namignuo mi. Nešto u načinu na koji je to rekao uzбудilo me. Uzбудilo me kao što su to nekad znali činiti novac, nova droga ili neisprobani ljubavnik.

Wyatt je u međuvremenu rekao nešto poput "Zbogom, okrutni svijete", te se zatrčao prema rubu. Na korak od ruba poskočio je metar i pol u zrak i, dok su svi zadržavali dah, napravio salto i dočekao se na sam rub izbočine. Za trenutak se činilo da će pasti, ali Wyatt je ipak sve dobro uvježbao. I naginjanje u nesigurnu zonu, i divlje lamatanje rukama i bose noge. Nakon nekoliko dugih sekundi balansiranja, Wyatt je odskočio stopu unatrag, poput zvrka se okrenuo publici i poklonio.

- Ne mogu to učiniti! - povikao je dok su se damice hladile od uzbuđenja, a muškarci mu zviždali. - Imam troje djece i šest žena! Neke su od njih prave kučke, jedna je šarplaninac, ali ih ipak volim!

Gomila se počela osipati na rubovima, ali je tu i tamo netko zapljeskao Wyattu. Wyatt se činio zadovoljnim razvojem događaja, klanjao se i dijelio osmijehe, a onda je iznenada jauknuo, uhvatio se za desno bedro i zateturio. Pljesak je prestao, neki od onih u odlasku su zastali, a ja sam pogledao Boba. Ponovo mi je namignuo, držeći slamku u ustima. Slamku uperenu u Wyatta.

Wyatt je posrnuo i desnim koljenom kleknuo vrlo blizu rubu. Pokušao je prebaciti svoju težinu ulijevo, ali učinio je to nedovoljno brzo. Koljeno mu je kliznulo preko ruba i vlastita ga je težina vukla u ponor. Bacio se naprijed i obim rukama pokušao pronaći uporište u uglačanom, nemilosrdnom čeliku skakaonice. - U pomoć! - procijedio je.

- Je l' ovo i dalje show? - pitala je jedna od damica. Druga se onesvijestila.

- Što je to bilo? - upitao sam Boba bez daha i ispod glasa.

- Malo otrova - rekao je. - Tek mrvica. Jedva da umrtvi mišić ili dva, na minutu ili dvije. I ne ostavlja traga, ne više nego grč.

Neka se junačina popela na izbočinu, ali ga je njegova pratilja povukla natrag. Postoje sluge za to, vjerojatno ga je podsjetila, a ako se već penješ, prvo me ovlasti na svoj bankovni račun.

- Bobo? - upitao sam. - Zašto?

- Da vidim jesi li još uvijek ozbiljan.

- Jesam li... Ono što smo pričali?

- Ono što smo pričali - kimnuo je Bob i dodao mi slamku. - Moram znati jesi li spreman ići do kraja.

Trojica slugu, odjevenih u bijele holivudske verzije indijske radžanske nošnje, polako su se verala na izbočinu. Wyatt je visio još samo na laktovima i dlanovima i glumio je strah bolje no ikada u životu. Kimnuo sam i prinio slamku suhim ustima.

- Nemoj progutati - rekao je Bob. - Ako ti se jednjak stisne. .

Kimnuo sam još jednom i ovlažio usne. Naperio sam slamku u Wyattovu smjeru (kako se cilja puhajkom?), zažmirio i puhnuo iz sve snage.

- Ah! - vrisnuo je sluga najbliži Wyattu i uhvatio se za stražnjicu. Trenutak kasnije pao je prema naprijed, a Wyatt se očajnički uhvatio za njegovu ruku i svom se težinom ovjesio o nju. Sada su obojica klizili niz izbočinu. Drugi je sluga zgrabio prvoga oko nogu, a treći je uhvatio drugoga oko pasa. Klizanje je stalo, s dva i pol sluge na izbočini te Wyattom i preostalom polovicom nad ponorom. Wyatt je preklinjao poderanim glasom, sluge su skvičale na urduu ili tako nečem, publika se množila.

- Pa... - rekao je Bob. - Moglo je to i bolje.

- Što sad? - upitao sam ga preplašen, uzbuđen, preplašen.

- Strelica više nema - slegnuo je. - Pustimo stvari da idu svojim tokom.

Na izbočinu se sad uzverao i neki gost, poprilično pijan. Stao je kraj trećeg sluge, najkrupnijeg, onog koji je usidrio čitavu priču, i podigao ruke u zrak. Zavrnuo je rukave i, uz male naklone lijevo i desno, pokazao svima da u njima nema ništa. Zatim se sagnuo i uz glupavi, štektavi smijeh stao šakljati krupnog slugu ispod pazuha. Sluga se prvo vrpeljio, zatim potihom nešto molio, pa vikao sve jače. Konačno je pustio onog kojeg je držao, skočio na noge i krenuo kao da će šakom razbiti pijanca.

- A-a! - zatresao mu je pijanac kažiprstom pred nosom i pokazao mu svoj skupocjeni smoking pa onda njegovu slugansku odoru. Iako zajapuren od bijesa, sluga je shvatio poruku: udari me, baci me s nebodera ako želiš, ali ti letiš s posla - pa da vidimo čiji će pad biti gori.

Dok je sluga još oklijevao, gutao gnjev, stiskao i opuštao šake, gomila se dala u novu ciku: kolona je ponovo počela kliziti. Wyatt je

urlao, sluge su vikale svoje, a krupni se sluga još jednom bacio za njima i zaustavio ih. Sada je bilo izjednačeno: dvojica na izbočini, dvojica nad ponorom.

- Čiji je život važniji? - upitao me Bob. - Glumca ili sluge?

- Molim? - nisam se odmah snašao.

- Čije je život važniji? - ponovio je Bob i pokazao mi ljude koji su visjeli s izbočine.

- To... ovisi.

- Itekako ovisi. Čiji je život važniji, ako si sluga?

- Moj.

- Tvoj. Tvoj je uvijek najvažniji.

Začuo se krik i svi su pohrlili k parapetu da uhvate još jedan, zadnji pogled na tijelo u padu, na crveno-bijele pruge što su vrlo brzo izmakle dohvat u svjetala terase. Tišina na terasi disala je duboko, navala krvi i uzbuđenja čitala se na svakom licu, čak i onima pod kompleksnom šminkom. Tišina bliske smrti bila je tako prirodna, tako sveta da je živ čovjek teško može dugo podnositi. Netko je trebao progovoriti, sumirati stanje, ponuditi utjehu, banalizirati iskustvo. Netko se trebao slomiti.

- Mislite. . mislite li da je snimio matricu? - upitala je krhka svjetlozelena Amerikanka.

- O, Bože, nadam se da nije! - rekao je netko, a pobjegli rzaji prigušena smijeha začuli su se s nekoliko strana. - Ne bih mogao podnijeti još jedan film kao ovaj zadnji.

- Nije bio tako loš!

- Nije bio dovoljno dobar da bude samo loš, želite reći!

Okupljeno se mnoštvo tako razbilo prvo na manje skupine, zatim na parove ili bliske grupe koje će događaj ubrzo pretočiti u jezovitu, ali uzbudljivu anegdotu, obogaćenu vlastitim komentarom i svime onim što su učinili da spase jadnika, šteta, toliko je obećavao.

Sluge su, u međuvremenu, mic po mic izvlačile svog kolegu. Jednom na sigurnom, prvi sluga je rekao: - Nije se više mogao držati. Pokušao sam ga uhvatiti, ali...

- Istina je - kimnuo je ozbiljno drugi sluga. - Ja sam sve vidio preko ruba. Gospodin Wyatt se više nije mogao držati. Das ga je pokušao uhvatiti, ali...

- Istina je - zakleo se i krupni sluga koji ništa nije mogao vidjeti. - Gospodin Wyatt nije više mogao. Das je pokušao, ali..

- Ako pogledamo zglobov lijeve šake prvog sluga - rekao je Bob. - Hoćemo li naći ogrebotine od udarca u Wyattove zube ili ogrebotine nastale pri pokušaju da ga spasi?

- Molim? - nikad nisam vidio Boba ovako smirenog, ovako u vlasti nad događajima. Obično je bio čist šarm, pomalo pripit, svakome na usluzi.

- Čiji je život važniji: glumca ili sluga?

- Sluge.

- Tvoj, Vide. Tvoj je uvijek najvažniji - pogledao je u ostatak plavog koktela i zatim bacio čašu preko ruba. - Nisi još spreman, a nemamo ni puno vremena. Morat ćemo vježbati.

Uštinuo me za obraz i krenuo natrag u kockarnicu. Krenuo sam za njim, a u meni se vitlala bura, hladio sam i ložio iz sekunde u sekundu i vihor se stvarao među mojim polovima. Na ulazu smo sreli Absynthe.

- Kako su moji dječaci - pitale je. - Zabavljate li se?

- Uvijek - rekao je Bob i poljubio joj ruku. Ja sam je uhvatio za mišicu i šapnuo: - Pođimo u sobu!

- Da pozovem Dominika? Leonarda? Srela sam jednu krasnu malu.

- Samo nas dvoje!

- Vide? Što ti je? Ti goriš. . Vide?

Ljubio sam je dugo i žestoko, ponovo i ponovo. Morao sam izliječiti vrućicu, nekome je predati.

- Zlatni moj dječake - šaptala je Absynthe. - Volim te, volim te, volim te. .

- I ja tebe, Absynthe, i ja tebe, i ja tebe. .

3.

- Čula sam kako je Peking krasan u ovo doba godine - rekla nam je Absynthe za doručkom, jednog ranog poslijepodneva.

- Ne privlači me otkad su ga kupili Nijemci - frknuo je Bob. - Sad je kineskiji nego dok je bio kineski.

- Mogli bismo Dominiku potražiti družicu - okrenula se prema meni.

- Što ti kažeš, Vide?

Tih dana Absynthe je radila što bih ja rekao. Nasmiješio sam joj se i otopio je maznim glasom:

- Ostanimo još malo. Sviđa mi se Calcutta.

- Vrijeme je za šetnju - rekao je Bob.

- Opasno je tamo dolje - rekla je zabrinuto Absynthe. - Morate li baš svaki dan?

- Pomaže probavi - rekao je Bob.

- Ne brini - poljubio sam je u obraz. - Nije tako opasno.

- Ne za nas - nasmijao se Bob.

U prvu me šetnju Bob pozvao dan nakon Wyattova pada. Gotovo me izvukao iz hotela i ugurao u taksi koji nas je odvezao do četvrti koju smo obilazili s vodičem, tražeći kanibale. Bob je presjekao kroz četvrt, prema ulicama sve užim, krivljim, tamnijim i prljavijim, sve dok nas na ulazu u jednu nije zaustavio policajac.

- Opasno je, sahibe - rekao je, prepriječivši se. - Nije za turiste.

- A za one koji nisu turisti? - podigao je Bob značajno obrvu i pokazao dvije krupne novčanice.

- Moje je da štitim turiste - rekao je policajac, nacerio se ciganski, zgrabio novčanice i stupio u stranu. - Ništa ne znam o onima koji nisu turisti.

Ulice u koje smo ušli nisu bile popločane i bile su zatrpane smećem i izmetom do iznad gležnjeva. Bilo je zagušljivo i smrdjelo je, muhe i obadi su nas salijetali i grizli.

- Progutaj ovo - Bob mi je dao tabletu. - Za minutu počinješ lučiti tvar koja odbija bube.

- Što radimo ovdje? - upitao sam ga.

- Vježbamo - rekao je.

Tek tri ulice dalje vidjeli smo prvog čovjeka, slijepca bez jedne šake. Onjušio je zrak kad smo prošli, zakevtao kratko. Pažljivo smo stupali kroz krš i otpad. Tableta je radila, a na smrad sam se privikao.

- Vježbamo? - upitao sam.

Na prozoru zgrade lijevo ukazala se kratko žena posuta čirevima. Dva mršava muškarca izašla su na ulicu ni blok ispred nas. Treći im se pridružio iz pobočne uličice. Bob me kratko palcem uputio da se osvrnem. Pet ili šest dječaka ili djevojčica, goli, dugokosi, umrljani izmetom, milili su po ruševini iza nas. U daljini, slijepac je ritmično kevtao.

- Htio si vidjeti kanibale - rekao je Bob i nasmijao se. Njegov osmijeh i njegov nakit, moja zlatna koža i biserno lako odijelo bili su u potpunom neskladu s okolinom. Osjećao sam se kao što bih se kao dječak ponekad osjećao u loše napravljenom virtualu.

- Prave? - upitao sam. Bob se opet nasmijao: - Ako nisu pravi, onda su vrlo vješto falsificirani.

Iz pojasa ispod kaputa Bob je izvukao dva pištolja. Pogledao ih je, odvagao u ruci i pružio mi jedan: - Drži. Zlatni će ti bolje pristajati. Tu ga otkočiš.

- Što ću s njim? - pola me kile metala u mojoj šaci preplašilo više od ljudoždera koji su nadošli i okružili nas na udaljenosti od dvadesetak metara. Pištolj je bio puno stvarniji, taktilniji od svijeta koji me više nije ubadao i kojeg je moj nos davno odbio mirisati.

- Češi jaja! A što se radi s pištoljem? - rekao je Bob, podigao svoj srebrni i, naizgled nasumce, opalio. Dječaku od kojih pet godina, što nam se previše približio, rasprsnula se glava. Bob mi pokaže svoj pištolj i poljubi ga: - Hark & Woo classic; lagan, ali pouzdan, šezdeset naboja, sitnih, ali eksplozivnih. Pravo oružje za početnika.

- Lagao si mi - disao sam s naporom, znojio sam se iako su me medikamenti preparirali protiv vrućine.

- Vrlo vjerojatno, ali morat ćeš me podsjetiti kada.

- Kada si rekao da nisi ubijao.

- A, to. Pa ne pričaš baš sve baš svakome s kim spavaš. Podsjeti me jednom da ti pokažem filmove koje sam snimao kad sam bio tvojih godina.

Ljudožderski krug učinio mi se nešto uži, a ni dječakova tijela više nije bilo.

- Dječak? - rekao sam.
- I dalje je mrtav, ne boj se. Ali hrana se ovdje ne baca.
- Hrana? - rekao sam tupo.
- Da. Kanibali, sjećaš se? Hajde, sad ti!
- Ja?

- Dečko, ti si meni pričao o ubojstvu. Osobno nemam ništa protiv, ali dozvoli mi da se prvo uvjerim imaš li muda. Nisam dospio ovdje gdje sam ne provjeravajući s kim se družim.

Nisam reagirao. Vrućica me opet spopala. Mislio sam da sam prekaljen, da sam već sve vidio, a sad sam se nalazio usred kruga ljudoždera s mlakim metalom u znojnim rukama.

- Oni ili mi, je li tako? - rekao sam.
- Apsolutno. Ili pucaš ili odlazim bez tebe. Hajde, mali, nisu oni tako opasni, više su strvinari nego lovci.
- Strvinari.
- Parije, niža bića u svakom pogledu. Gotovo da i nisu ljudi, nikog nije briga što će biti s njima.

Daj već jednom, mali. Ako će ti biti lakše, udri prvo nekog starca.

- Moj je život najvažniji, je li tako?
- Apsolutno. Jedini važan. Hajde!

Mogao bih reći da u vrućici nisam mogao zrelo razmišljati, da me Bobov glas hipnotizirao, da se pištolj u mojoj ruci kao živ propinjao da bude uperen, da je zaista bilo pitanje života ili smrti, čista samoobrana, milost udijeljena tim bijednicima. Ali, činjenica je da sam negdje unutra ja bio taj koji je odlučio tko će živjeti, ja bio taj koji je naglo trznuo zlaćani pištolj u smjeru žive streljane i ja sam, i samo ja, bio taj koji je opalio. Nisam nišanio, iako sam ovaj put imao oči otvorene. Bilo je pomalo kao kad sam prvi put vodio ljubav. Bilo me je strah, ali povratka nije bilo, trebalo je dalje ovom novom stazom, griješiti i pokušavati, dati najbolje od sebe.

Tane je prsnulo među rebrima mlade krastave žene. Nikad nisam zaboravio njezin cvilež. Hitac je nije ubio, bar ne odmah. Vrisnula je i pala na otpad pritišćući ranu objema rukama. Stenjala je, cvilila i trzala se, plakala možda. Dvojica, trojica zgrabila su je za ruke i odvukla. Dok su je odvlačili, vidio sam živu ranu, život kako istječe, kako se gasi, kako se koprca, rita i ne da se.

- Čiji je život najvažniji? - pitao me Glas.

- Moj - rekao sam.
- Čiji je život njoj najvažniji?
- Moj je život najvažniji. Moj je život jedini važan!
- Moglo je to i bolje - rekao je Bob. - S municijom poput ove lakše je ubiti nego raniti.

Opalio sam ponovo. Drugi put bio je neizmjereno lakši. Podigni, uperi, okini. Muškarčeva vilica razleti se u komadiće. Nije vikao, nije imao čime, ali još je bio živ, kroz krv se na koljenima borio za dah. Jedan od njegovih dokrajčio ga je kamenom prije no su ga odvukli.

- A mogao bi ponekad i nišani - rekao je Bob i smjestio tane najbližem kanibalu posred grudi. - Nije tako teško.

I nije bilo. Uperiš, poravnaš, okineš. Kao u igri. Krv ti tutnji u ušima, ne vidiš više ništa osim pokreta pred mušicom, dišeš u ritmu poskakivanja cijevi u skupljenim šakama. I sa svakim metkom, sa svakim pogotkom, osjećaš se življim, kao da si uzeti život pripisao sebi, kao da si u utrci s ostatkom čovječanstva pretekao još jednog konkurenta. Kad igra prestane i kad u zraku kojeg dišeš više nema baruta, kad sletiš, boje izgube intenzitet, srce udara sporije i osjetiš, mada se to ne usudiš ni sebi priznati, prije svega razočaranje.

- Dobro je bilo, mali - kaže mi Bob. - Nahranili smo ih. Idemo sad.

Većina tijela je nestala, naš grijeh očišćen. Dok koračamo prema izlazu, primjećujem kako mi pištolj savršeno leži u ruci, moj novi zlatni prst, ud kojim mogu i želim pojebati svijet. Kad je Bob zatražio da mu ga vratim, uvrijedio sam se i ustuknuo.

- Zašto? - upitao sam ga.

- Da ti nešto pokažem - rekao je i ja sam mu ga nevoljko dao. On je izvadio šaržer i pokazao mi ga. Samo su dva naboja još bila unutra. Pedeset i osam sam ih ispalio. Nije djelovalo toliko. - Određenu količinu trebao bi sačuvati za povratak, da ne bude čupavo. Sad neka ti bude, ali zapamti za ubuduće.

Ubuduće. Kad smo se vratili u hotel, prvo sam povratio, uzbuđenje i prizemljenje nakon leta adrenalinskom raketom izokrenulo mi je utrobu i hrana se činila suvišnom, nedostatnom u usporedbi s mojim novim gorivom. Absynthe me došla pogledati, bojala se da me vrućica još drži, a ja sam je poljubio neotrtim ustima i ponio do kreveta. Ljubio sam je i grizao, rivao svoja bedra među njena u ritmu svježih naučenih mantri: uperi, nanišani, okini. Uperi, nanišani, okini.

Uperi, nanišani, okini. Uperi, nanišani, okini, okini, okini, okini, okini, okini, okini, okini, okini...

A ubuduće?

Ubuduće je bilo lakše. Bob bi došao do mene poslije doručka i pitao me jesam li spreman za šetnju. Trznuo bih nešto žestoko ili progutao nešto da me digne i krenuli bismo. Jednom smo trčali umjesto da uzmemo taksi, utrkiivali smo se tko će koga častiti, tko će platiti policajcu.

- Ne daj mu previše - poučio me Bob. - Uznemirit ćeš lokalnu ekonomiju.

Ulazili smo u ulice i nismo više čekali. Starca bismo pustili da živi, neka svojim kevtanjem privuče igrača, a njih bismo skidali čim bi se pojavili, u daljini, na prozorima, hicima u leđa, trbuh ili glavu, ostavljali bismo ih ranjene ili osakaćene da ih njihovi suplemenici dovrše, čekali smo da nam dođu blizu kad bi se satjerani u kut osmjelili, ubijali smo ih u zagrljaju, uživali kada bi nas poprskala njihova krv. Jednom smo naletjeli na grupu turista u sličnome lovu, iznenadili ih kao i oni nas, ali smo povukli brže, istrijebili ih prvi, urlajući od smijeha i navale uzbuđenja, ostavili ih kanibalima da se pobrinu za tragove.

- Night of the Living Dead! - urlao je Bob, trčeći i pucajući. - Dawn of the Dead! Day of the Dead!

- Roomeeroo! - vikao sam i ja, prazneći šaržer i ubacujući nov. Za trenutak, ponovo sam bio besmrtnan. Krvavi, mračni bog brze i bezobzirne smrti, posve drukčiji bog od davnog Apolona Monegaškog, ali bog ništa zato manji.

- Mislim da si spreman - rekao mi je Bob dok smo spirali krv s lica u žučkastoj vodi fontane nasred prometnog trga. Nitko se na nas nije obazirao.

- O, jesam! - rekao sam. - O, da!

4.

- Moj Bože - sjećam se kako mi je majka rekla kad mi je bilo šest godina i kad mi je spužvicom mazala lice zelenom bojom za natjecanje maškara u vrtiću, - kako smo se brzo navikli!

Bila je tada već razvedena. Moj je otac bio prihvatio posao u Sibiru u nadi da će uspjeti uštedjeti za klona, za drugorođenog, a poslodavci su tražili ljude bez obitelji. Majčina sestra ju je jednom tješila govoreći neka ne plače kad se nikad za mog oca ne bi ni udala da nije ostala trudna. A nikad ne bi ostala trudna da nismo sreli Regince.

- Kad sam ja bila mala - majka mi je rekla jednom prigodom, a meni nije bilo jasno ili me nije bilo briga, jer kako da dijete bude briga za nešto što se dogodilo prije no što se ono rodilo, prije no što je svijet postojao - nije bilo izvanzemljana.

Htjela je reći da ih je bilo, ali da mi nismo znali za njih. A rekla je to što je rekla jer je bila čovjek i jer je ljudska rasa bila pomalo kao dijete, ne videći stvari no iz svog kuta, priznajući ih samo unutar svoje spoznaje.

- A onda se dogodio Pluton - rekla mi je, kao da priča priču.

"Pluton" je, naravno, bio rubni planet našeg sistema, planet do kojeg su konačno stigle naše sonde i u čijoj su orbiti našle olupinu tuđinskog svemirskog broda. Olupinu, kažem, jer se ta riječ uvriježila, ali nađeni brod, iako naizgled mrtav i napušten, bio je daleko od olupine. Dvije godine rada na njemu i postrojenja su oživjela, umjetni um rastvorio je svoje latice i odškrinuo nam vrata svemira.

Pogon olupine bio je savršeniji od našeg, ali ništa što ne bismo mogli reproducirati. Sistemi za održavanje života bili su jednostavni jednom kada smo ih odlučili prilagoditi. Ali, pravo je bogatstvo bilo u umu: navigacijske karte beskrajnih prostora, točni položaji prečica i crvotočnih autostrada, dugoočekivani cheat u stoljetnoj igri nadmudrivanja sa zakonima relativnosti. U manje od deset godina prerovali smo Mjesec i pola tuceta drugih satelita i utrobe im pretopili u brodove koje smo ispalili na sve strane. Čovječanstvo je pronašlo nove granice, nenadano bliže no što smo očekivali i ispalilo se

prema njima u obnovljenom naletu pionirske groznice. Potrošili smo sabranu mitologiju imenujući zvijezde, planete i mjesece i otvorili rječnike, povijesne knjige i telefonske imenike. Ako ste imali viška novca, mogli ste nazvati planet - možda ne naseljiv, naročito egzotičan ili uopće bitan, ali planet - po sebi, svojoj ljubavnici ili svom mačku, a našlo se i onih koji su učinili sve troje. Galaksija, barem ona, činila se našom.

Naravno, nije bila. Tamo gdje postoje olupine, postoje i brodovi. A na brodovima mornari i, negdje, luke što ih čekaju. Širok je svemir, ne vidiš mu kraja, al' negdje u daljini živi druga raja.

Mi smo naletjeli na Regince. Matično sunce bila im je krupna plava zvijezda što smo je nazvali Albionom, stoljećima bliža galaktičkom centru od naše. Matični planet im je u našem katalogu bila krštena Victoria Regina. Reginci su bili visoki i vileni, zeleni kako to izvanzemljanima dolikuje, a opet ne toliko zeleni da ne budu prirodni. Maslinasti, tamnih očiju, uzbudljivi, a opet civilizirani, napredni, smireni i miroljubivi. Ostvarenje sna o dobrom ocu, mudrom starijem bratu, blagom učitelju.

- Imali ste sreće - rekli su nam. - Mogli ste naletjeti na Karve.

Nismo znali tko su Karvi, a ni Reginci nam nisu puno rekli. Znali smo samo da su Reginci s njima vodili dug i težak rat i da su ga skoro izgubili jer su se bili odvikli divljaštva kojim su se Karvi nadahnjivali. Znali smo i da ih više nema.

- Istrijebili ste ih? - pitali smo.

- Morali smo - rekli su Reginci i mi smo im vjerovali. Konačno, Karvi su na rijetkim sačuvanim prikazima izgledali čupavo i bestijalno, a i samo ime im je bilo ružno. A Reginci su nam donijeli novu tehnologiju, makro i nano, i obećali nam da ćemo uskoro, vrlo skoro, tehnološki biti kao oni, a onda, jednog dana ćemo postati poput njih, kraljevski veličanstveni, mudri i besmrtni.

- Mislila sam da je štos - rekla mi je majka. - Kad sam ih prvi put vidjela, nisam povjerovala, mislila sam da je slika lažna. A opet, nije mi bilo jasno zašto bi nam netko tako lagao, zašto bi nas tako plašio.

- Bojali ste ih se? - sjećam se da sam se iznenadio. - Reginaca?

Pomilovala me po kosi i nasmijala se tiho, kao majka: - Kao vruga crnoga. Ne možeš to ni zamisliti, Vide. Bio je to drukčiji svijet.

Bio je to itekako drukčiji svijet. Mojoj je majci bilo trideset godina i bila je živjela u opkopom ograđenom Sigetu, samodostatnoj seoskoj komuni radikalnog ogranka polu-tehnofobnih lijevih zen-katolika, frakcija iz pedeset devete. Mom je ocu bilo petnaest i bio je četvrta generacija muškaraca u svojoj obitelji rođenih sa sidom, otpornih, ali mrtvih prije dvadeset i pete. Našli su se za vrijeme kratke histerije uzrokovane viješću o otkriću izvanzemaljskog života, kasnije nazvanom novim Ljetom ljubavi i začeli mene. Dolaskom Reginaca majčina se komuna raspala jer je tehnofobija izašla iz mode, svaka kuća postala samodostatna, a i zen-katolici su ponovo priznali jednog od papa. Reginci su izliječili mog starog, a i mene, još u utrobi, pa su se stari i mama uzeli sve dok njemu nije došlo do mozga da neće umrijeti za koju godinu već da će morati živjeti, raditi, a možda i nadoknaditi sve ono što tri generacije prije njega nisu stigle napraviti u životu. Tu su u priču ušli Sibir, razvod, ideje o drugorođenom te glupa nesreća s lažnim alarmom zbog koje se stari ugušio u hermetičnoj prostoriji dan prije svog dvadeset i petog rođendana. Mi smo dobili njegovu uštedu, ali je nismo potrošili ni na što pametno. Majka je tih dana bila aktivna u Abolicijskom pokretu i sve je novce dala da se otkupi jedna porodica robova koja je slobodu odmah iskoristila da se proda najboljem ponuđaču i zadrži keš.

- Kako došlo, tako prošlo - rekla je moja majka, zen-katolik do srži, kao što bi govorila kada bi je napustili ljubavnici, kada bi izgubila ček od plaće ili kada bi blagajnica neke nove vrijedne organizacije kojoj je bila član pobjegla s članarinama. Ponekad mislim da znam što je rekla kada sam pobjegao. Ponekad žalim što neću saznati.

- Sedam godina, a kao da su oduvijek bili tu - rekla je. - Kako smo se brzo navikli.

Okrenula me prema zrcalu da se pogledam: - Evo! Kako ti se sviđa?

- Reginci nemaju kosu - skoro sam zaplakao kad sam se ugledao. - I zubi su im plavi!

- Hajde, hajde - tješila me majka. - Bit ćeš najljepši Reginac u vrtiću, sigurna sam!

Kad smo stigli u vrtić, dvorana je vrvjela Regincima. Većina ih je imala kosu i neki su bili našminkani gore od mene, ali Neven je došao uredno obrijane lubanje, s tamnim lećama i zubima

premazanim svjetloplavom. Čak mu je i jezik bio ljubičast, iako se organska boja pomalo od sline otapala. To mu nije smetalo da ide od jednog do drugog malog Reginca ili Reginke i plazi im se. Stigao je i do mene.

- Reginci nemaju kosu - rekao je.

- Što ti znaš! - rekao sam.

- Nemaju kosu! I imaju tamne oči i ljubičasti jezik! Ti nisi Reginac! Samo sam ja pravi Reginac!

Isplazio mi se. Kiptio sam, ali sam čekao da mi pokaže jezik, a onda sam ga uhvatio za uši i podigao koljeno kako sam vidio u crtićima. Nisam ga udario onako jako kako sam želio, jezik mu nije otpao, ali zagrizao ga je i počeo je urlati na sav glas. Suze su mu ostavljale tragove na maslinastim obrazima. Prišao sam mu, prije no što su nas majke ili odgojiteljice stigle razdvojiti, umočio prste u krv koja mu je punila usta i slijevala se niz bradu i natrljao mu njome nos. Rekao sam mu ono što smo svi znali iz filmova:

- Reginci imaju plavu krv!

5.

Peking je doista bio prekrasan, gotovo potpuno nalik svojoj virtualnoj interaktivnoj razglednici, ali uz nevidljiv i neopipljiv začim činjenice da je ovo the real thing. Svakako, da kojim slučajem jesmo u virtualu i da smo odabrali to ne znati, ne bismo mogli deducirati da ovo nije stvarnost pa je razlika akademska, a turizam stvar prošlosti, osim za nas s mnogo novca što trčimo svijetom loveći prestiž neuhvatljive arome stvarnog. I za fanatike.

Kad su Nijemci kupili bankrotiralu Kinu, htjeli su, stoljećima već oprezni, izbjeći kritike o imperijalizmu kojima su NN zasipali sjeverne sjeverne Amere još od kada su za sitne novce kupili Rusiju. Pustili su, naravno, strojeve svake vrste da oru plodno i rudare po neplodnom tlu, ali su Peking odlučili sačuvati kao oazu starog poretka, svojevrsni diznilend komunizma. Ideja je isprva bila zabavna i godinu-dvije čak je donosila novac. Ljudi su dolazili na tjedan dana živjeti siromašno, odijevati se u bezlično sukno, nositi zvijezdu na čelu, natjecati se tko će (uz pomoć kalema, dakako) duže i prikladnije citirati Maoa, voziti se među desecima tisuća bicikala, jesti rižu s rižom, smješkatati se i klanjati. Poslije bi se vratili domovima, koju kilu lakši zbog zdrave hrane i redovite vježbe i godinama gnjavili prijatelje ili poslovne kontakte citirajući im prikladne odlomke iz fundusa svog dosadnog, starog kalema. Smješkatati bi se, s vremenom, prestali.

Je li ikad postojala uredna crvena Kina u obliku u kojem su je Nijemci obnovili? Vjerojatno nije, ljudi su uvijek ljudi, a ideje su samo ideje i jedan od dokaza da svijet kojeg percipiramo nije virtual upravo je u tome što ideje i misli još nemaju snagu činjenice, čvrstoću prirodnog zakona, moć suštinskog preoblikovanja svijeta.

Mlade se Kineze, zaposlene na ili pod poljima unutrašnjosti, ovih dana gotovo i nije moglo razlikovati od njihovih vršnjaka u NUSA ili Japanskoj Sahari, a stari Kinezi... Stari Kinezi živjeli su u Pekingu, oblačeći plavosive kaputiće koje su njihovi očevi skinuli još dok su sricali prvi "Guten Tag", odrađujući mirnu starost glumeći Kinu kakvu bi voljeli da je bila.

Popularnost pekinškog zabavnog parka trajala je koliko i svaka druga moda, ostavljajući za sobom poneku stranku osvježene krvi, skoro otcijepljenje Marsa, nekoliko popularnih fraza i dovoljno materijala da svakih dvadesetak godina zabavna, modna i druge parazitske industrije u nedostatku svježih ideja izvuku crveni revival iz kovčega. Sjećam se moje majke koja je jednog ljeta ponosno marširala s crvenom maramom oko vrata, privremenom tetovažom crvene zvijezde na obrazu i majicom na kojoj je slogan revivala - *Better Red than Fred*, očit protuudar jakom revivalu Flintstonesa - bio ćirilicom napisan s barem dvije pogreške.

Nakon što je popularnost Pekinga izbljedadjela, Nijemci su skresali budžet koliko su se usudili i prebacili težište propagande na virtual u kojeg su oprezno dodavali i nove atrakcije - "Mučenje kapljicama!" "Vozite tenk po Tienanmenu!" "Kineski svemirski program!" - ali sve do jedne strogo dokumentarne. Tu i tamo koja je carska palača bila održavana za namjernika poput nas, a već krajem travnja, masovni su se jeftini hoteli pripremali za svoj glavni utržak sezone: prvomajsku paradu.

- Luzeri - rekao je Bob, promatrajući kroz prozor na vodu prerađenog Bentleya manju skupinu koja je vježbala marširanje i urlanje za sutrašnju središnju svečanost.

- Nemoj tako, Bobo! - namrštila se Absynthe, kao da joj je neugodno. Vjerojatno joj je i bilo.

Koliko god novca imala, nikad se nije pravo naučila biti gruba i osorna prema drugima, nanositi im bol koja im je pripadala. Draga, stara Absynthe. - I oni su ljudi.

- Bi li spavala s njima?

Absynthe je oprezno pogledala kroz prozor i oklijevala s odgovorom. Vidjelo se da joj se navedena mogućnost baš i ne mili: - Pa..

- To ti je vrlo jasan pokazatelj - Bob joj je pokazao svoje savršene zube. - Ako ih ne možeš zamisliti u svom krevetu, vjerojatno su manje ljudi od Dominika!

Dominik je žvakao svjež bambus i nije obraćao pozornost na Boba. Absynthe je, pak, pogledala u pod. Nije joj bilo drago slušati što Bob govori, ali se nije mogla natjerati da ijednog bradonju u komandosici ili mršavu, pjegavu protestanticu neoprane kose zamisli među

svilenim plahtama apartmana s terasom kojeg smo iznajmili u Zabranjenom gradu. - Nemoj tako, Bobo! - samo je ponovila tiho.

- Luzeri - ponovio je i Bob svoje, tek da se zna čija je bila zadnja.

Pogledao sam kroz prozor. Nisam znao mnogo o komunistima. Susretao sam ih uglavnom kao likove u igrama, a tamo su bili čas pozitivci, čas negativci, čas bezopasni komedijaši, ovisno o mjestu proizvodnje, datumu copyrighta i tadašnjoj klimi. A sad mi se učinilo da ni ovi što marširaju nisu znali mnogo više od mene. Sve koje sam sreo u igrama, vidio sam na ulicama: neobrijane radnike umornog pogleda što ih teška crvena zastava udara po plećima, jer nema vjetra; luđake zakrvavljenih očiju u kozačkim košuljama, nogavicama utaknutim u čizme i nožem u zubima; intelektualce zažarena lica iza sitnih naočala, što čeznu za tuberkulozom u svijetu koji je pobijedio bolesti; latinoamerikance kovrčavih brada i sjajnih zuba među kojima se žari cigarillos, odjevene u tamnozelene vojne odore; funkcionare bezličnih lica u tamnim odijelima; funkcionare nečitkih orijentalnih lica u sivim odijelima; rumene, kratko podšišane dječake u smeđim vojnim uniformama; studente dugih kosa; izgubljene starce; debele nezaposlene mehaničare u masnim kombinezonima; njihove nesretne žene s izletničkim košarama; djecu s plavim kapama; okrutno mlade komsomolce; crne gerilce; smučene dvadesetogodišnjake sa strojnicama, u plastičnim vjetrovkama, kariranim košuljama i licem skrivenim ispod balaklava ili skijaških maski; njihove sluđene kučke, bivše bogataške kćeri, buduće uzničke žene; kržljave bombaše s crnim polucilindrima i sitnim očima iza malih, okruglih, tamnih, naočala; protestne pjevače; izaslanike trenutačnih lijevih stranaka što djeluju izgubljeno među svim ovim reliktima, ali moraju biti ovdje, kredibiliteta radi.. Vojske i vojske su prolazile, slične u imenu, a izgubljene bez vođa što su umrle na vrijeme i napustile ih na pola puta, bez jasnog smjera, da naputak traže u karikaturama vlastitih ekstrema, da se jednom godišnje okupljaju na konvenciji beznađa, da puštaju brkove i obrve, da kroje odijela i preoblikuju vlastita lica prema nekom starom idealu, da se ponadaju pri svakom revivalu i mlako se, naviklo razočaraju kad prođe.

Bilo mi ih je gotovo žao i na trenutak sam se zapitao postoji li ideja za koju bih bio voljan živjeti i za koju bih bio voljan trpjeti; postoji li

netko ili nešto u koga bih tako vjerovao? Zaključio sam da ne postoji ništa što bih cijenio više od sebe i zbog toga sam se osjetio vrlo zadovoljnim, ali sam se ubrzo zapitao ne gubim li time nešto, postoji li nešto što su svi ovi ljudi shvatili, a ja ne? Na licu mi se sigurno vidjelo o čemu razmišljam, jer se Bob nagnuo prema meni i podboo me riječima: - Što je, Vide? Kaniš život posvetiti uzvišenom cilju? Hoćeš biti crveni?

- Ja znam svoj cilj - odgovorio sam mu brzo pa okrenuo profil tako da uhvati sunčeve zrake i zasja. - A svoju sam boju odabrao!

Zajedno smo se nasmijali i više o tome nismo razgovarali. Kako se bližila ponoć i prvi svibnja, buka je s ulica postajala glasnija, ali u vrtu na prostranoj terasi činila se samo kao pratnja cvrčcima i slavujima. Osim društva za našim stolom i nekoliko televizijskih ekipa, jedini je gost bio Amerikanac u prividnim tridesetim, Marlon, kose skupljene u tamni rep, kratke bradice i očiju što su blago gledale u križ. Bio je u Kini od prije nekoliko dana, na jednom od onih savjetničkih poslova koji se dobro plaćaju iako nitko zapravo ne zna što proizvode, pa je odlučio ostati i za paradu.

- Skupljam praznike - objasnio nam je. - Ne biste vjerovali koliko se dražesnih malih običaja očuvalo usprkos globalizaciji. Tako da, svaki put kad se nađem blizu nekog, jednostavno moram ostati i proslaviti ga!

- I, koliko ste ih prikupili? - pitala je pristojno Absynthe.

- Oko šest stotina, u petnaest godina - kimnuo je Marlon kao da ni sam ne vjeruje da je festivala ili godina bilo toliko. - Puno putujem. Ali neki su zaista fascinantni: islandski materinski ples, moreška, afganistanski polo odrubljenom glavom.. Iako, kažu mi da ovih dana glava nije prava.

- Da?

- Meni je, naravno, draže tako. Ne podnosim krv, pače ni virtualnu. Ali sutrašnji festival trebao bi biti really something, zar ne? Vi slavite Praznik rada?

- O, ne - upao je Bob kojeg je Marlonova pričljivost pomalo nervirala. - Mi slavimo ostala tristo šezdeset i četiri dana!

- Nerada! - shvatio je Marlon prilično hitro. - Ha-ha! *Excellent!*

Otkako smo napustili Calcuttu i naše male lovačke izlete, splasnulo je i uzbuđenje koje sam trošio s Absynthe. Ona nije ništa rekla,

kamoli prigovorila, ali se vidjelo da joj pažnja nedostaje. Kako je bilo očito da joj se Marlon sviđao, nije me iznenadilo kada su se zajedno povukli. Na terasi smo ostali Bob i ja, Dominik koji je spavao izvaljen na leđa i Leonardo koji je, vjerojatno nadrogiran, gurao glavu u potok sa zlatnim ribicama. Kroz ovih nekoliko mjeseci što sam ga znao, Leonardo je trošio sve više i više kontroliranih i nekontroliranih supstanci, pucao se čime je stigao. To nije bila slika o Regincima kakvu su nam pružali mediji, a opet, slika koju ti pružaju mediji i nije nešto na čemu bi čovjek htio graditi svoje odluke.

Bob mi je pristupio i ponudio čašu u kojoj je nešto plivalo.

- Nadušak - rekao je. - U žlijezdama joj je blagi otrov, za ribe smrtonosan, za beštije krupne poput nas samo halucinogen.

- Okej - rekao sam i progutao piće i stvorenje u njemu. Možda sam osjetio dodire repa dok mi je plivalo niz grlo, a možda sam ih samo zamislilo.

- Sutra - rekao mi je Bob.

- Molim?

- Sutra.

- Ali.. Koga?

Bob je sasvim ozbiljno mahnuo glavom prema Leonardu kojem je glava još bila u potoku.

- Leo? - iznenadio sam se. Da, Leo je bio očit izbor na kojeg sam nekako uvijek odbijao pomisliti.

Bio je pri ruci i bio je Reginac, a Reginaca nije bilo toliko da bi čovjek odbacio one koji su mu bili nadohvat. Ipak, Leo? Lea sam znao, s Leom sam pio i spavao. Leo je bio... Reginac, da, ali i osoba, ne tek pokretna meta poput kalkućanskih kanibala. - Bobo, zar. .

- Nemoj mi sad početi raditi probleme, mali.

Zaustio sam jedan odgovor, odustao, počeo drugi, predomislio se i konačno zatvorio usta te kimnuo. Nije se imalo što reći. Jedno ubojstvo, konačno, zar nije isto kao i svako drugo?

- Absynthe.. - počeo sam, ali me Bob prekinuo.

- Absynthe neće ništa doznati. Leonardo će poći u šetnju i u paradi će mu se izgubiti svaki trag.

- Kako? - progutao sam slinu.

- Imam plan. Ništa ne brini. Dogovorio sam i s inženjerom.

- Inženjerom - tupo sam ponovio.

- Matričnim inženjerom. Netko treba obaviti prijenos.
- Neće li nas odati?
- Neće, ali će nas koštati.
- Koliko?

Bob je ponovo kimnuo prema potoku i Leonardu: - Jedno za njega i još po jedno za nas. Bit će malo složenije, ali najsigurnije ga je bilo učiniti ortakom.

- Mogli bismo... - rekao sam. - Mogli bismo njemu dati Lea.
- Ako će ti tako biti lakše - slegnuo je Bob ramenima. - Zapravo i nije loša zamisao. Odsjeći će mu odstupnicu. A, iskreno, koliko sam droge vidio da je Leo progutao zadnjih mjeseci, nisam ni siguran kako bih se htio prenijeti u njegov mozak.

Nesigurno sam se nasmijao. To je bila istina. Moždane matrice bile su relativno stara stvar, koju dekadu mlađe od kloniranja, i radile su na većini zemaljskih stvorova, gotovo svima koji su imali mozak odgovarajuće veličine. Ali na Regincima? Izgledom su nam bili slični, ali fiziološki? Je li transfer uopće moguć? Zašto se to ranije nisam zapitao? Bob sigurno zna, sigurno je o tome razgovarao s inženjerom. Moram ga pitati: - Bobo?

- Što to radi? - Bob je iznenada bijesno uzviknuo.
- Molim?
- Pod vodom je već deset minuta! - gurnuo mi je Bob svoje piće u ruke, pokazao u smjeru potoka i potrčao. Glupo sam gledao za njim, a onda shvatio da Leonardo zaista nije izronio od kako je zaronio licem pod vodu. Utopit će se! Bacio sam čaše preko ograde i potrčao za Bobom. Dok sam trčao, nešto mi je drugo sinulo.

- Bobo? - propentao sam. - Nije li ovo rješenje?
- Ne budi glup! - Bob me mračno pogledao. - Istraga, seciranje, nikad ga se nećemo dokopati dok je svjež! Ne, nestanak je puno čišći!

Bob je zgrabio Lea za ramena i povukao ga iz vode. Leo se nije opirao, a s lica poput gumene maske slijevala mu se voda u potočićima. Brzo se sušio, bez dlaka i pora u kojima bi se zadržavala voda. Bob ga je uhvatio za ovratnik i podigao mu glavu, prstima ga druge ruke uhvatio za čeljust i okrenuo mu dugo, mirno lice prema sebi. Jedan dug trenutak vjerovali smo da je gotovo, da se utopio, i

grozničavo smo u glavi premetali posljednje minute: je li ga još netko vidio? možemo li ga kako prokrijumčariti? je li sve izgubljeno?

Tada je Leonardo naglo otvorio oči i usta, eksplozivno je udahnuo, izdahnuo pa udahnuo još nekoliko puta, samo pliće.

- Uau! - treptao je sretno. - Kako me steplo!

- Jesi li ti pobenavio? - odahnuo je Bob, obrisao znoj s čela, sjeo na rub tratinice, izvukao džoint iz džepa i zapalio ga. - Što si htio? Ubiti se?

- Kako je dobro bilo! - smijao se Leonardo i rukom pokazao Bobu da mu proslijedi džoint. -

Samo me kratko bilo strah, a poslije.. Kako dobra brijja! Morate jednom probati!

- Neka hvala - rekao je Bob. Leo mi je proslijedio džoint. Oklijevao sam trenutak. Kako ubiti čovjeka s kojim si podijelio dim? Isto kao i bilo koga drugoga. To je samo život, jedan od onih koji nisu tvoji.

- Je l' ti život prošao pred očima?

- O, još davno - naglo se uozbiljio Leo pa jednako naglo prasnuo u kreketavi smijeh. - Još kad sam stigao ovamo!

Leo se nije mogao prestati smijati. Donio sam mu piće i ono ga je malo smirilo, ali ga je u pola gutljaja uhvatio nov napad smijeha i skoro ga ugušio. Lupali smo ga po leđima dok se nije oporavio i nismo mu više dali džoint. Malo mamuran, a malo pretvarajući se da je uvrijeđen, Leo se povukao u krpe. Bob i ja ostali smo na terasi (toliko se bitnih stvari dogodilo na terasama) i gledali za njim, svatko u svojim mislima. Naposljetku je Bob nagnuo svoju čašu i otkrio da je prazna. Pogledao me i mrtvo ozbiljno rekao: - Ja u tu glavu ne idem!

Bio je moj red da se zbog smijeha skoro ugušim gutljajem. Kašljao sam, hripao i smijao se sve dok mi ribica iz koktela nije izašla na nos.

6.

Nebo čisto i plavo, klima ugodna, povjetarca tek koliko treba da bi zastave vijorile. Bio je to Prvi svibnja kakvi prvi svibnjevi trebaju biti, dan kao stvoren za parade. Budućnost je sjala iza horizonta, ljudi su stupali podignutih čela.

Marlon je istrčao iz hotela, podešavajući opremu za snimanje.

- Ne smijem propustiti početak! - domahnuo nam je u trku. - Vidimo se!

Odmahnuli smo mu pa se okrenuli Leonardu koji se izvalio na ležaljci predviđenoj za nekog puno kraćeg i ručnikom pokrio lice. Od svega što je sinoć smiješao boljela ga ja glava.

- Hajde, Leonardo - gurkao ga je Bob. - Proći će te od šetnjice.

- Neće! - zavapio je Leo. - Idite bez mene.

- Hajde - nagovarao sam ga i ja. - Nismo valjda došli sve do ovdje da propustiš paradu?

- Ne moogu! Umrijet ću!

Na Bobu se vidjelo kako kipti. Jedva se zaustavio da na zadnju Leonardovu repliku ne izusti nešto što bi nas odalo. Umjesto toga odšetao je do kraja terase i tamo se podbočio. Bijelo laneno odijelo lepršalo mu je u povjetarcu i savršeno je pristajalo uz njegov preplanuo ten i mišićavu figuru. Bio je prekrasan muškarac, ali me uza sve to u tom trenutku najviše podsjećao na dijete kojemu nisu htjeli dati igračku. Pošao sam do njega.

- Taj zelembać! - pjenio se. - Tko on misli da je?

- Polako, Bobo - položio sam mu ruku na rame. - Dan je tek počeo.

- Ako ga danas ne koknemo.. - s mukom se kontrolirao. - Ako ga danas ne dostavimo inženjeru, tko zna što će ovome pasti na pamet, tko zna što će kome izbrbljati!

- Polako, Bobo - ponovio sam jer nisam znao što mu drugo reći. Potapšao sam ga dva puta po ramenu i okrenuo se Leonardu. Privukao sam stolicu njegovoj ležaljci i objahao je, položivši podlaktice na naslon.

- Hajde, Leo - rekao sam. - Nećeš me valjda pustiti samog s Bobom? Ne bojiš se valjda komunista?

Leo se slabašno nasmijao: - Ne, njih se ne bojim.

- A jučer si nam dokazao da se ne bojiš ni smrti - rekao je Bob koji se iznenada stvorio iza mojih leđa, bacajući sjenu preko mene i Leonarda. - Što te onda sprječava?

Bilo je neke napetosti, nervoze i nestrpljenja u Bobovom glasu, Leo je morao čuti nešto neuobičajeno jer je podigao ručnik s lica, dlanom zastro oči i zagledao se u nas. Nasmiješio sam mu se, svojim najobičnijim, uvježbanim prijateljskim smijehom, a osjetio sam kako je i Bob iza mene učinio isto. Ali nešto je moralo biti pogrešno, nešto nam se od namjera moralo vidjeti na licima jer se Leo naglo uozbiljio, sjeo, presložio ručnik, položio ga na ležaljku pored sebe i ustao.

- Dolazim za minutu - rekao je i nestao u hotelu.

Bob i ja smo se pogledali. Je li shvatio? Po koga je otišao? Po Absynthe? Policiju? Druge Regince? Interesantno, Reginci se nikad nisu mnogo međusobno družili. Što će učiniti? Hoće li se vratiti? Vratio se u jednostavnom odijelu boje šafrana i svjetlojubičastoj majici. Bio je prelijep i poželio sam ga poljubiti. - Spreman sam - rekao je.

- Pođimo - rekao je Bob.

U hodniku smo sreli Absynthe, kapaka ljepljivih od sna.

- Već budni, dječaci? - rekla je. - Bravo!

- Idemo na paradu - rekao sam joj, vjerojatno nepotrebno.

- Zabavljate se?

- Uvijek! - nasmiješio joj se Bob. Leo joj je vrhovima prstiju poslao poljubac, ona ga je uhvatila i vratila mu ga. Mahnula nam je svima: - Čekam vas! Dobru zabavu!

Nitko od nas trojice nije joj odgovorio.

Spustili smo se do nivoa ulice, šoferu rekli da ćemo prošetati. U tišini smo se priključili prvoj skupini na koju smo naišli, u tišini smo se ulili u ljudsku rijeku dvije ulice niže. Hodali smo u tišini već petnaestak minuta, Leo u sredini, Bob i ja oko njega poput para policajaca. Prolazili smo takve kuriozume kao rane sovjetske robote, programirane da vjeruju u ideale i kad ih ljudi napuste, ili domaće genetske eksperimente koji su se od komunizma nadali jednakosti, ali ni na koga se nismo puno osvrтали. Leonardo je gledao malo u tlo, malo u nebo kao da se oprašta s njima, a ja sam gledao svuda samo ne u njega. Bob se ogledavao lijevo-desno, vjerojatno tražeći priliku.

Iznenada, Leonardo reče: - Znao sam da ovaj dan mora doći, ali nikad nisam mislio da ćete to biti vas dvojica.

Zatekao nas je, obojicu.

- Molim? - upitao sam.

- Dobro je kad strah prestane - rekao je Leonardo i udahnuo punim plućima. - Kad sve postane jasno, kada se ništa više nema izgubiti.

- Leonardo - Bob ga je pogledao ispod oka, - o čemu to trabunjaš?

- Htio sam naći indigo odijelo - govorio je Leonardo, dugim prstima zadignuvši revere svog šafran sakoa i ne osvrćući se nimalo na Boba, - ali nesmotreno nisam kupio ni jedno.

- Indigo?

- Boja svemira što se skuplja - rekao je. - Boja kraja.

Dvije su se stvari tada dogodile. Prvo je ulica počela pjevati *Internacionalu* kaosom glasova, jezika i tonaliteta (većina nije ni znala riječi pa je mrmrljala sebi u bradu skrivajući neznanje pred podjednako neupućenim susjedima, dižući glas samo u refrenu koji je konsenzusom izgleda bio prometnut u "La-la-la-la-o-laa-la!"), a onda je Leonardo naglim trzajem dugog i koščatog lakta slomio Bobu nos.

- Kurvin sine! Prokleti, zeleni kurvin sine! - vrištao je Bob dok su mu suze frcale, a iz nosa kapala krv. - Drž' ga, Vide!

Pokušao sam, ali me Leo uhvatio potpuno nespremno i vrlo lako odgurnuo ravno u ruke nekom mladom japanskom Trockom. Dok sam se uspravio, Leonardo je već odmakao pedesetak metara, plivajući vješto kroz zbunjenu gomilu koju je u prosjeku nadvisivao za glavu. Potrčao sam za njim, gurajući se među neopranim revolucionarima i frustriranom avangardom, poskakujući svako malo kako bih mu ostao na tragu. Nisam pretrčao ni dvadeset metara kada me zgrabio udarnik trokutasta torza u bijeloj majici bez rukava, sa značkom Lenjina zabijenom ravno u kožu i s rudarskim šljemom na glavi. Uhvatio me za revere mog srebrnog odijela i podigao u zrak, mašući mi divovskim čekićem pred nosom.

- Čto ti, kapitaljst? - pitao me. - Pačemu tvaja koža zalatnoja?

- Pomozite! - vikao je Leonardo. - Braćo!

- Pomozimo mu! - povikao je netko. - Interplanetarni savez radotnikov!

Ljudi su se počeli komešati. Promjena u programu s jedne ih je strane privlačila, a s druge plašila. Pomoći ili ne pomoći tuđinu? Koja je njihova dužnost? Što Marx kaže o tome? Malo po malo, gomila je zaključila da ih je više, a da smo nas samo dvojica i počela se palac po palac približavati.

Tada je odjeknuo pucanj. Hvala nebesima, u zrak. Bob je, pritišćući maramicom raskrvavljeni nos, drugom rukom izvukao pištolj i opalio hitac upozorenja. Gomila je zastala. Pravila su se promijenila i sve je trebalo ispočetka i pametno razmotriti. Ali, nije bilo vremena.

Bob je uperio pištolj u gomilu i povikao: - Razlaz!

Nadao sam se da neće morati pucati. Ovo nisu bili zombiji kakve smo navikli loviti, ova je rulja mogla postati gadna rani li je se. Srećom, revolucionari nisu bili spremni ni na što revolucionarno. Korak po korak, pred Bobom se otvarala čistina. Stotinjak metara dalje, nad gomilom je poskakivala Leonardova zelena glava, odmičući, izmičući. Bob je zadržao dah, nanišanio i opalio.

U daljini, Leonardo je zastao, zanjihao se i uhvatio za sljepoočnicu. Gomila je ubrzala svoje povlačenje, marksijanci su odlučili ne pomoći marsijancu. Bob je pojurio kroz novonastali procijep, ja za njim.

- Bobo! - povikao sam. - Što to radiš?

Okrenuo se prema meni. Nikad ga nisam vidio takva. Oči su mu bile sitne i tamne i nije se smijao. Mrzio je Leonarda, mene, svakoga tko bi mu stao na put. - Zabavljam se! - rekao je.

- Ali, plan! Plan, Bobo!

Naciljao je i posvetio mi samo mali, preziran pogled: - Ovo je oduvijek bio plan!

Opalio je. Tane je probilo Leonarda na visini slezena i on se srušio. Bob je potrčao prema njemu, a i ja sam učinio isto.

Leonardo je pljuvao plavu krv i kao da se smijao.

- Smiješno ti je? - namrštio se Bob i naciljao ravno u Reginčevu glavu. - Hajde, smij se malo!

- Sve se da popraviti, osim mozga - nakašljao se Leonardo. - Pazi gdje gađaš, Bobo!

- Misliš da mi je stalo? - zaurlo je Bob i čučnuo pored Leonarda. Zabio je cijev Regincu pod čeljust i tresao ga, pljujući mu u lice eksplozivne konsonante: - Pičko uobražena bespolna! Misliš da bih

htio živjeti u tvom ljigavom zelenom tijelu? Misliš da si bolji samo zato što te svi žele jebati? E pa, gušteru, mlad si ti još u ovom poslu! Zelen! Mode su mode, ali samo Bobo traje! Ovo je lice trademark!

Lice koje je bilo trademark u tom se času rasprсло. Ponekad još sanjam o tome. Stajao sam tamo, kao hipnotiziran, promatrajući Boba kako kleči nad Leonardom i čekajući hitac, trenutak kada će tijelo zbog kojeg sam postao ubojicom prestati živjeti. Sjećam se kako sam promatrao Bobova usta kako se otvaraju i zatvaraju, bez da sam zapravo čuo riječi. Gledao sam nijemu pantomimu iskešenih zuba, palucava jezika i oblačića pljuvačke i lagano shvaćao kako nema inženjera i kako se Bob samo htio riješiti konkurencije, prvo Leonarda, a zatim vjerojatno i mene. Sjećam se i kako sam se iznenadio koliko je Bobo u jednom času razjapio čeljust te kako sam sa zanimanjem promatrao jezik koji se isplazio preko svake mjere, a zatim otkinuo i poletio, praćen mlazom krvavih kapljica i rastrgana mesa. Okrenuo sam se da bolje pogledam Boba i vidio lice kako mu se sporo raspada u vulkan kože i kostiju i moždane mase, kako mu jedno oko leti prema meni, kako mu se savršeni zubi kreću svaki svojom putanjom. Ispod kose ostala je samo rupa s ušima i Bobo se polako, vrlo polako počeo rušiti prema naprijed. Pomislio sam kako će mu se šaka zgrčiti i kako ovaj čudan događaj neće spasiti Leonarda, ali svi su pravi živci izgleda bili presječeni i cijev se maknula od Reginčeva grla bez da je dovela do novog zla.

Tek tada sam začuo pucanj.

Okrenuo sam se oko sebe i spazio mladog crvenoarmejsca kako repetira svoje oružje. Desno od mene trčao je čovjek pod balaklavom i također posezao za pištoljem. Iza sebe začuo sam metalni zvuk zapinjanja zatvarača. Proradili su svi refleksi mojih lutalačkih godina, u trenutku sam se bacio na koljena, podigao ruke visoko i zatim ih, bez naglih pokreta, spustio iza glave i tamo prepleo prste.

- Nenaoružan! - povikao sam. - Maloljetan!

Stisnuo sam oči i suha grla čekao pucanj. Maloljetnike, osobito nenaoružane, zakon nije dao ubijati na mjestu, ali zakone pišu živi, izvještaje također. A do jednog dječaka, ma kako zlatan bio, nikome nije bilo naročito stalo.

- Onda? - pitao me Glas. - Čiji je život najvažniji?

Nisam mu odgovorio. Čekao sam i znojio se, osluškajući korake koji su mi prilazili straga. Lako je pucati čovjeku u potiljak, sjećao sam se. Igrarija.

- Pustite ga - rekao je neodređeno mi poznat glas. - Pobrinite se za elijena!

Usudio sam se otvoriti oči. Predamnom je čučao Marlon.

- Prvo pitanja ili prvo odgovori? - rekao je. Šutio sam. - Prvo odgovori, onda. Ne, niste prvi kojima je palo na pamet presaditi se u Reginca i živjeti vječno. Da, nadziremo ih. Uglavnom. Ne možemo dopustiti da nam sitni šupci i jeftine kurve pokvare međuplanetarne odnose, zar ne?

Promatrao me, čekajući da se informacija slegne. Kako sam bio glup! Ako je mladost opravdanje, jedno mi je opravdanje. Marlon se počeo osjećati po obrazu.

- Okay, sad pitanja. Dva nam tijela nedostaju. Jedno dok ste ti i društvo bili u Rimu, drugo u Calcutti. Vjerojatno su na ledu, negdje neutralno. Sri Lanka ili Mjesec, možda negdje na crno. Reci mi gdje su, kurvo sitna, i možda izbjegneš Teslu.

- Teslu? - pitao sam, zvučeći tupo kako sam se i osjećao.

- Teslu - kimnuo je. - Onda?

Dva tijela. Jedno u Rimu, jedno u Calcutti. Pojma nisam imao o čemu govori. Možda je Bob. . Ali ne, Bob je mrzio Regince, da ih se on dočepao, tijelo bi pronašli negdje, raznesene glave. Razmišljao sam užurbano, ali ništa mi nije padalo na pamet. Žmirnuo sam i zatresao glavom. Marlon je uzdahnuo.

- Ili ne znaš ili mi ne želiš reći - rekao je. - Nadam se da nije ovo drugo, jer bi to bilo vrlo glupo, deset, sto puta gluplje od ovog što ste ti i tvoj pokojni ljubavnik pokušali izvesti ovdje.

Pogledao sam ga. Htio sam mu reći da mi Bob nije bio ljubavnik, da smo spavali zajedno i radili stvari za koje smo bili plaćeni, ali da mi nije bio ljubavnik, jer ga nisam volio. Nisam rekao ništa.

- Ako pak ne znaš - nastavio je Marlon, - onda nemaš sreće. Jer, vidiš, ja ne mogu pretpostaviti da ne znaš i da si samo mala, glupa budala. Moji šefovi žele rezultate i ja ću im, čak i ako zaista ne znaš, morati reći da mi nisi htio priznati.

Zastao je da provjeri slušam li ga, pa nastavio: - Maloljetan si pa kazna neće biti najgora, ali će biti gadna. Tesla, sasvim sigurno.

Trideset godina, vrlo vjerojatno.

Trideset godina. Kad ti je sedamnaest, trideset godina je vječnost, ali ne vječnost kakvu si sanjao za sebe. Mislim da sam tada zaplakao.

- Hajde, hajde! - rekao je Marlon. - Od toga sada nema nikakve koristi, ranije je trebalo misliti.

Reci mi radije sve što znaš i potruditi će se, dat će sve od sebe da se izvučeš sa što lakšom kaznom. No? Reci!

Zanjihao sam glavom, vrlo polako, lijevo pa desno.

- Ne znam - rekao sam. - Ništa ne znam o tome.

- Tužno - rekao je Marlon, ustao i protegao se. - Mlad život bačen uludo. No dobro, ne može se tu ništa. Vidimo se za trideset godina!

I Marlon se udaljio, ostavljajući balaklavu i pola tuceta novopridošlih policijskih pekinezera da paze na mene. A ja se nisam opirao i nisam bježao. Klečao sam posred široke, puste pekinške ulice i plakao. Iz daljine čuli su se zvukovi parade, pekinezeri su mrgodno kihali, a ja sam plakao prvenstveno nad sobom, a onda i nad svima onima kojima sam u svom kratkom životu nanio bol. Sućut i kajanje stigli su prekasno da išta promijene, ali sasvim na vrijeme da mi koliko god to bude moguće otežaju kaznu.

7.

Bilo nas je dvije stotine i osam kad su nas ukrkali u teretnjak za Teslu. Dvjesto osam kažnjenika, svaki u svom crvenom nepoderivom radnom kombinezonu i s malim ruksakom osobnih ili neophodnih sitnica o ramenu. Prebačeni iz raznih zatvora do sabirnog centra u Kinshasi, a zatim liftom podignuti u orbitu gdje je čekao teretnjak. Sjećam se vožnje autobusom od pristaništa do terminala lifta, djece što su išla u školu praćena naoružanim stražarom, trudnice koja je kupovala voće, plakata za prvi film Salvatorea Mondegreena na kojem je netko izmetom napisao dvije riječi, valjda uvredljive. Na jednom raskršću čekali smo desetak minuta jer je automobil pregazio staricu. Ljudi su uzbuđeno komentirali događaj, mladić je poljubio djevojku ispred kafića u kojem su imali dogovor, automobili iza nas, koji nisu znali zašto stojimo, trubili su. Muhe su zujale, od prašine siv slon (vjerojatno s matricom) pomokrio se po plavom kabrioletu. Bilo je podne, bilo je vruće, ja sam odlazio u zatvor, a život je tekao dalje.

Niti jedan stražar nije se ukrcao s nama. Samo nas dvjesto osam, pretežno muškarci, ali i tridesetak žena, u velikom prostoru bez zidova. Ležajevi su bili razmješteni duž i uz zidove, Klozeti i pola tuceta tuševa - i oni neograđeni - su se nalazili u jednom kutu. Hladnjača, jedini odvojeni prostor, bila je u suprotnom kutu. Posada broda ukrkala se odvojeno i, koliko sam mogao vidjeti, nije bilo načina ni da dođemo do njih niti da s njima komuniciramo.

Iza nas su se zatvorila vrata. Lagana struja zraka pokazivala je da uređaji za pročišćavanje zraka funkcioniraju. Što ako prestanu, upitao sam se? Hoće li itko primijetiti?

Odnio sam svoj ruksak do prvog slobodnog ležaja i sjeo na njega. Trenutak kasnije visoki Maor stao je ispred mene i zatražio da se maknem. Pomaknuo sam se, prošetao desetak metara i sjeo na drugi nezauzeti ležaj. Debeli bijelac sitnih očiju i crvene brade šmrknuo je i zapovjedio da se mičem s njegovog ležaja. Vidio sam kamo ovo ide, uspostavljala se hijerarhija.

- Odjebi! - rekao sam mu.

Debeli se malo zajapurio, ali se odlučio ne tući i ne praviti mi dalje probleme. Ležaj je bio moj. Podmetnuo sam ruksak pod glavu i naslonio se na njega. Pokušao sam pogoditi trenutak kretanja, ali kod polijetanja iz orbite nema inercije, nema trzaja, dizanja sidra, škripanja užadi. Koliko sam znao, mogli smo već biti na putu prema prvoj odskočnoj točki na našem putu prema Tesli.

Izgleda da sam zadrijemao promatrajući svoje sukažnjenike kako se razmještaju po ležajevima jer me probudilo komešanje koje je dopiralo od hladnjače. Pridigao sam se na lakat i pogledao.

- Moje! - vikao je sitan, debeo muškarac plave kože i s četverim rukama. Primijetio sam ga i ranije, osim njega i mene među zatvorenicima nije bilo puno modifikacija. Ako si kriminalac po profesiji, ne želiš da te zapamte. A ako si možeš priuštiti modifikacije, vjerojatno ti ni cijena slobode nije previsoka. Osim ako ne učiniš nešto krajnje glupo, ne pokušаш ubiti tuđinca pred očima pola milijuna komunista i pola tuceta policajaca.

- Ostavite to! - debeljko je u sve četiri ruke držao pakete zamrznute hrane s kojih se još dizala maglica. - Moje!

- Ne budi glup - trojica ili četvorica snažnih momaka stajala su oko debeljka i jedan od njih, orlovska nosa, mu se obratio. - Ne treba ti!

- Moje!

- Hrane ima dovoljno za sve. Bolje da bude u hladnjači gdje se neće pokvariti.

- Moje!

Snagatori su se umorno pogledali. Orao je odlučio debeljku dati još jednu priliku: - Brojit ću do tri. Jedan.. Dva..

- Moje!

Nevjerojatno brzim udarcem omotane šake, Orao je udario debeljka posred lica. Debeljko je vrisnuo i srušio se, držeći četverim rukama slomljeni nos. Paketi su se rasuli po podu. Drugi od četvorice momaka prišao je debeljku s leđa, uhvatio ga za kosu i povukao naviše, a onda mu iskusnim potezom noža prerezao grkljan. Za manje od minute debeljko je bio mrtav.

Stresao sam se, više zbog iznenađenja nego zbog ubojstva samog. Nisam znao da na palubi ima oružja, ali učio sam brzo. Drugi su očito bili iznenađeni i manje od mene. Od svih nas, samo su dvojica ili trojica potrčali ka klozetima da bi povratili.

Orao se vratio iz hladnjače, odakle je donio neprozirnu plastičnu vreću. On i njegovi utrpali su debeljkovo tijelo u vreću i odnijeli ga u hladnjaču. Toliko o tome možemo li očekivati kakvu pomoć od posade ako nešto pođe po krivu. Tko zna koliko se praznih vreća nalazilo u hladnjači? Orao se zatim okrenuo crvenobradom kojem nisam htio ustupiti ležaj i koji se navirivao u hladnjaču. Pokazao mu je na mrlju krvi na podu: - Očisti to!

- Zašto ja? - pobunio se crvenobradi.

Orao mu je šutke tutnuo krpu u ruke i crvenobradi se mrmljajući uputio prema tuševima. Orao je zatim pogledom raspršio znatiželjnike i uskoro je sve bilo kao i prije. Morao sam se pomokriti pa sam pošao prema klozetima. Raskopčao sam raspatak na kombinezonu kad me susjed upozorio: - Sjedni! Nema tko brisati za tobom!

Kimnuo sam i sjeo. Mokraća mi je, provjerio sam, bila žuta. Tjedni koje sam proveo u zatvoru očistili su mi sistem.

Kad sam se vratio do ležaja, otkrio sam da mi je ruksak nestao. Opsovao sam. Kojoj je budali trebao? Osim stvari koje su svima bile iste, u ruksaku je bila samo nekoliko osobnih stvari, pisma, snimke, sitnice koje nikome nisu mogle biti od koristi. Bio sam baš bijesan, možda i zato što sam nakon nekoliko tjedana po prvi puta imao razloga biti bijesan na nekoga osim sebe, i bio sam se nabrusio da počnem pretresati susjede, jednog po jednog ako treba, kad li me ruka dotakne po ramenu.

- Pusti! - reče mi koščata crnkinja, za glavu niža od mene. - Što god bilo unutra, nije vrijedno truda.

- Ali - pobunio sam se, - moje stvari!

- Ako bi te podsjećale na život koji si izgubio, bolje ti je bez njih - osmjehnula se, prednji su joj zubi nedostajali. Primijetila je da ih gledam pa se kucnula po zubnom mesu. - Razoružali su me kad su me uhapsili. Ja sam politički, ti?

- Molim?

- Zašto si ovdje?

- Ah - rekao sam i razmislio što da kažem. Zato što sam želio živjeti vječno? Odlučio sam se držati optužnice po kojoj su mi sudili. - Ubojica.

- Masovni? Obične obično regrutiraju.

Kad se sjetim Calcutte (a kad je se sjetim, ne izgleda mi kao nešto što sam učinio, što bih mogao učiniti), i jesam bio masovni ubojica. Ali to me nitko nije pitao, nitko mi za to sudio. Stresao sam glavom: - Ksenocid.

- Koknuo si Reginca? U, jebote! Zašto?

Da, zašto? Slegnuo sam ramenima.

- U, jebote! - ponovila je. - Ja nikad nisam ni srela jednog! Kakvi su?

Kakvi su? Uzbudljivi, na dodir savršeni, zanimljivi, čudni, drukčiji. Ponovo sam slegnuo.

- Uvijek sam htjela spavati s jednim! Misliš da bi spavali sa mnom?

- Ne vidim zašto ne bi? Ovaj kojeg sam znao spavao je sa svakim.

- Baš ti hvala! - malo se uvrijedila, ali je to brzo zaboravila. - Čekaj, hoćeš reći da si ga .. Tko je koga?

- Dvospolni su, ali s muškarcima su uglavnom žene. Ako im ne kažeš drukčije.

- Spavao si s gušterom i onda si ga ubio! Ubiješ li svakoga s kim spavaš?

Nasmijao sam se. Još prije nekoliko tjedana kretao sam se među jet setom i razgovarao o mondenim mjestima i najnovijim uzbuđenjima za naša prekaljena nepca, a sada sam s političkom zatvorenicom raspravljao o sklonostima kad dođe do ubijanja. Situacija je bila apsurdna.

- Ne - rekao sam joj, smijući se.

- Hoćeš li spavati sa mnom?

Spavali smo, nije bilo razloga da to ne učinimo. Učinili smo to na njezinom ležaju, pred svima. Ja sam bio navikao na javne izvedbe, a nju je to, čini se, uzbuđivalo. Neki su fućkali kad smo počeli, neki su se uzbudili pa brzo potražili partnera koji bi se s njima povukao na ležaj, a većina nije obraćala pažnju. Smrt i seks ovdje su bile javne stvari, zidovi ne moraju postojati da bismo ih poštivali.

- Ja sam Liberty - rekla mi je poslije. - Nikad nisam spavala sa zlatnim. Nikad si ga nisam mogla priuštiti.

- Ja nikad nisam sreo nekoga tko me ne bi mogao priuštiti - rekao sam i to je bila istina.

- Trebao bi doći gdje moji žive. Bio bi ikona. Nimalo manje čudo od Reginca.

- Kako si ti dospjela ovdje? - promijenio sam temu.
- Nisam se uspinjala dovoljno brzo - uzdahnula je. - Još sam bila pijun kada je za stvar trebalo žrtvovati pijuna.
- Revolucija jede svoju djecu - kimnuo sam.
- Revolucija jebe svoju djecu - nasmijala se, a i ja s njom. Poljubila me. - Još jednom - rekla je.

Svjetla su se u međuvremenu prigušila pa sam pretpostavljao da je po zemaljskom vremenu noć. Poljubio sam Liberty i upravo smo se namještali da što bolje iskoristimo uzak ležaj, a da pritom ne izgubimo i njezin ruksak, kad li se začuo vrisak. Zajedno smo provirili preko ruba ležaja i pokušali razaznati obrise u tami.

Prepoznao sam Orla. Njegova se grupa povećala i sad su bili okružili mršavog bijelca obrijane glave koji se uspaničeno osvrtao oko sebe.

- Znam tko je to - kimnula je Liberty. - Uspavanka.
- Uspavanka?
- Serijski ubojica. Psiho. Ti kao da si se jučer rodio! Kao da jesam, Liberty, kao da jesam.
- Što to rade? - upitao sam.
- Ne mogu pustiti psiha da šeće među nama. - rekla je sasvim običnim glasom. - Nema zidova, nema zaštite.

Orao je Uspavanci sam slomio vrat. Vreću su već imali pripremljenu.

- Pedrinho! - povikao je zatim Orao. - Silazi!
- Neću! - začuo se glas s jednog od najviših ležajeva. Bio je to dječak čokoladne kože, kreolac možda, ne stariji od mene. - Nemate nikakva prava!
- Upozorio sam te još dok smo bili u Guyani - rekao je Orao i počeo se penjati. Ljudi po čijim ležajevima je gazio tiho su se izmicali u stranu. - Preopasan si da bi hodao slobodno. Trebao si popiti tablete koje sam ti dao. Ne bi te boljelo.
- Bit ću dobar! - zacvilio je dječak. - Promijenit ću se!
- Žao mi je, Pedrinho - rekao je Orao, sad samo nekoliko ležajeva udaljen. - Ali ne vjerujem.

Pedrinho je na to vrisnuo i skočio sa svog ležaja na susjedni pa na idući. Orao je polako promijenio smjer i neumoljivo napredovao za

dječakom. Pedrinho se spremio na još jedan skok kad li ga je vlasnik ležaja zgrabio za gležanj.

- Imam ga! Imam ga!

Pedrinho je vrisnuo kao malo dijete, okrenuo se na mjestu i obrušio se na vlasnika ležaja, grizući ga i pokušavajući mu iskopati oči. Sudeći po kricima, dobro mu je išlo.

Orao se u tri skoka našao na istom ležaju, otrgnuo Pedrinha od njegove poluslijepa žrtve i podigao ga u zrak. Pedrinho se koprcao, dvanaestak metara od tla, i molio za milost.

- Molim te! - ječao je. - Nisam ja otrovao Vieja! Sam se! Ukrao mi je tvoje tablete!

- I sam se zavezao se za krevet prije no što ih je uzeo?

- Smjestili su mi, Hidalgo! Nevin sam! Ne čini to! Pusti me!

Hidalgo, kako je izgleda bilo Orlovo pravo ime, nije više ni riječ rekao. Otvorio je šaku i pustio Pedrinha da padne. Jasno se čulo kako pucaju kosti kad je dječak udario u metalan pod, ali Pedrinho još nije bio gotov. Puzao je bjesomučno, vukući za sobom polomljene noge i cvileći: - Nisam ja! Što mi to radite? Nedužan sam!

Crnac s metalnim zakovicama duž obrva, jagodica i čeljusti, razbio mu je glavu maljem. Donijeli su vreću.

- Isuse! - rekao sam. - Sve će nas pobiti.

- Samo ekstreme - Liberty se privila uz mene. - Ne boj se.

Ubijanje je, zaista, nakon Pedrinhove smrti stalo i Orlova ekipa se povukla do svojih ležajeva. U sad gotovo potpunom mraku čulo se samo hrkanje, tihi zvuci kopuliranja ili masturbacije i šuškanje nogu na putu do klozeta.

Prije jutra i sam sam ponovo pošao na mokrenje. U povratku sam ukrao nečiji ranac. Prije no što sam se vratio do svog ležaja, još sam jednom otišao do klozeta i u otvor bacio sve po čemu bi vlasnik mogao prepoznati svoj ruksak. Pomislio sam kako je i Absynthein oproštajni poklon tako završio u jednom od ovih klozeta, recikliran, prerađen u tko zna što.

Pokrenuo sam usisnik i vratio se do ležaja gdje je Liberty već spavala.

8.

Do Tesle smo putovali mjesec dana, ako se moglo vjerovati ritmu paljenja i gašenja svjetla u našem kontejneru. Bilo mi se učinilo da nam se "noći" skraćuju, a "dani" produžuju i svjetlo postaje crvenkastije, što se kasnije pokazalo kao način da nas se još za puta prilagodi Teslinu ciklusu.

Na odredište nas je stiglo točno dvije stotine. Nakon žrtava prvog dana bilo je još petorica mrtvih: jednom iz Hidalgove grupe grlo je iz osvete prerezano na spavanju, njegov ubojica iste je noći pronađen i kažnjen, jedan se zatvorenik u snu ugušio vlastitom blyuvotinom, a dvojica su se ubila. Prihvatili smo te povremene smrti kao što smo prihvatili i redove za obroke ili raspored čišćenja klozeta, kao što se vrlo brzo nitko nije obazirao na parove što su, pod svjetlom ili u mraku, vodili ljubav na ležajevima.

Liberty nije dugo ostala sa mnom. Viđao sam je kako mijenja partnere, ne ostajući ni s jednim duže od dva ili tri dana. Nisam se uvrijedio, niti posebno žalio. Promiskuitet, koji je na zemlji vladao među povlaštenom manjinom, ovdje je bio jedan od rijetkih načina za razbijanje dosade. Ni sam nisam oskudijevao u partnerima. Ni prije nikad nisam trebao moliti nekoga da spava sa mnom, a ovdje sam bio nešto posebno. Moji su suputnici, većinom siromasi srednje klase, tek ljestvicu iznad ropstva, igračke poput mene imali prilike vidjeti samo u filmovima i ovo im je bila rijetka prilika da, premda na neočekivanom mjestu, ostvare jednu davnu, pubertetsku maštariju. Nisam imao ništa protiv, pogotovo što ih je većina bila spremna platiti, zamijeniti nešto od kontrabanda iz svojih naprtnjača za privilegiju zlatnog sna, za poljubac, zagrljaj, noć provedenu sa mnom. U hijerarhiji kontejnera postigao sam tako s lakoćom svoje mjesto, malu izdvojenju nišu jasnog statusa. Kada me neki ljubomorni bivol odlučio kazniti jer sam za noć izabrao nekoga tko je nudio bolje, sam se ustroj našeg malog društva pobrinuo da mi se ništa ne dogodi: desetak je pari ruku odvuklo bivola od mene i dobro ga izmlatilo te ostavilo na sat vremena u hladnjači, među smrznutom hranom i vrećama s leševima, kako bi se osiguralo da mu slične eskapade više nikad ne padnu na pamet.

Na svoj način, kažnjenički se svijet nije nimalo razlikovao od svijeta iz kojeg sam bio stigao. Netko je uvijek prodavao, netko je uvijek kupovao, na vrhu je bilo mjesta samo za odlučne. Bio sam pod tušem (beskonačna recikliranja počela su se osjećati u ukusu vode) kada nam se kontejner, po prvi put otkako smo krenuli, zatresao iz temelja. Prvi je udar bio najjači i najneočekivaniji, ali vibracije su se nastavile. Po ležajima sam mogao vidjeti razbuđene i preplašene poglede, glave koje su se sašaptavale i pokušale shvatiti što se zbiva.

- Tesla! - tada je povikao netko. - Slijećemo!

Polijegali smo po ležajevima, prigrlili svaki svoj ranac i pritegnuli pojaseve koji nas nisu mogli spasiti pođe li nešto zaista po zlu, ali koji su bili propisani za takav slučaj. Osim šake onih koji su već prije bili na Tesli, preživjeli je i bili dovoljno glupi da se ponovo dadu uhvatiti, većina nas je šutjela. Nije nam bilo lako. Tek smo se bili privikli na metalne zidove našeg privremenog zatvora, a već ih je trebalo mijenjati za nešto sasvim novo, nešto potpuno nepoznato.

Nakon desetak minuta trzanje i vibracije su prestali, a počelo je ljuljanje. Kao da je udario u jastuk, kontejner se smirio dobro tempiranim protuudarom AG strojeva i lagano, spustio na pijesak. Uz pisak, otvorila su se vrata koja su mjesec dana bila zatvorena i u naš ustajali, prodro je nalet toplog i suhog Teslinog zraka. Kao po zapovijedi, otpeli smo svoje pojaseve, zabacili rance i oprezno pošli prema izlazu.

Crveno nebo i crveni kristalinski pijesak, to je bila Tesla. Suh, ali ne prevruć zrak, sitno crveno sunce u daljini. Sjećam se da sam se, nakon što sam nekoliko puta udahnuo i pročistio pluća od smrada kojeg sam u kontejneru već bio prestao osjećati, sagnuo te uzeo naprstak kristalića i protrljao ga između palca i kažiprsta. Pala mi je na pamet sasvim neprilična misao kako bi dobro bilo napuniti ampulicu tim pijeskom i ponijeti je sa sobom, kao suvenir, jednom kad sve ovo bude gotovo. A onda me Glas podsjetio koliko će moje ljetovanje na Tesli trajati i ja sam ga brzo ušutkao, ne dajući toj misli ni sekunde života.

S lijeve nam se strane začulo brujanje i uskoro se preko dine prevaljao golemi stroj. Kada se na desetak metara približio

kontejneru, stroj je stao i iz njega su iskočila dva čovječuljka lica omotanih krpama, jedan drugome gotovo potpuno nalik.

- Dobro došli na Teslu! - rekao je jedan od njih i sa stroja otkvačio kuku.

- Dosta je bilo odmaranja - rekao je drugi i pokretom ruke pozvao najbliže da preuzmu kuku od njegovog blizanca i pođu za njim.

- Jesu li to stražari? - upitao je netko.

Snažni Crnac s usađenim očnjacima i rakom kože, pripadnik Hidalbove skupine, a inače povratnik na Teslu, na to se kratko nasmijao.

- Stražari! Nećeš na Tesli vidjeti stražare, bar ne po danu! To su kažnjenici, kao i mi.

- Ali.. Upravljaју mašinama, nitko ih ne nadgleda...

- A gdje da pobjegnū?

Pitalac je na to ušutio i ogledao se oko sebe. Učinili smo to i mi ostali. Crveni pijesak od horizonta do horizonta, svuda oko nas.

- Na Tesli ne radiš jer te netko tjera - šmrknuo je Crnac. - Radiš jer inače poludiš od dosade.

Blizanci su, uz pomoć dvadesetak pari ruku, otkvačili cisternu reciklirane vode iz potpalublja našeg kontejnera i sad su je polako dizali na stroj. Zatim su to isto učinili s cisternom u kojoj se skupio naš izmet.

- Nemojte samo stajati! - doviknuo nam je jedan od blizanaca. - Hladnjaču treba pretovariti! Što prije završimo, prije ćemo do logora!

Ništa više nije trebao reći. Pedesetak ljudi krenula je prema hladnjači i počelo prenositi pakete u za to predviđen prostor u utrobi stroja. Nakon nekoliko minuta i ja sam im se pridružio. Kad sam prenio drugi paket, upitao sam jednog od blizanaca: - Što s leševima?

- I njih, i njih! - odgovorio je bez i trenutka oklijevanja. - Ništa se ovdje ne baca!

- Ovo je pakao! - rekla je jedna od novopridošlih žena.

- A ne, draga moja! - nasmiješio joj se blizanac i povukao krpu s lica. - Ovo je Tesla!

Kada smo pretovarili hranu i učvrstili cisterne, blizanci su nam dali znak da se nakrcamo na stroj. Mašina je zabrujala, blizanci su je okrenuli polukružno i krenuli preko pustinje. Nakon pola sata

mimoišli smo se s ekipom na još većem stroju koja je kretala razmontirati naš kontejner, a za sat vremena stigli smo i do logora.

Logor nije bio ograđen jer se pobjeći zaista nije imalo kamo, a lokalne su beštijice, ako i jesu bile smrtonosne, bile presitne da bi ih ograda zadržala. Isto je vrijedilo i za vjetrove: nađe li te orkan vani, ograda te i tako neće spasiti.

Na svakoj zgradi, sastavljenoj, moglo se vidjeti, od bivših dijelova transportnih kontejnera, bilo je bojom napisano slovo D, službeno ime logora. Na nama najbližoj zgradi, netko je D pretvorio u DANTE, a netko je iza toga dopisao NEMA POJMA. Bilo je i sitnijih grafita, ali stroj je tutnjio dalje i nisam ih stigao pročitati.

Prva stanica bila je betonska zgrada u koju su pretovarene naše cisterne, da bi se njihov zlatni sadržaj pridodao logorskoj riznici. Zatim su nas blizanci odvezli do ruba logora i jedne prazne sklepotine.

- Noćas spavate tu - rekli su. - Sutra će vam doći dijelovi pa možete početi slagati dobru zgradu. Poslat ćemo nekog s iskustvom da vam pokaže.

Vijest smo uglavnom primili šutke. Tek se netko, iz gomile pobunio:
- A što ako nećemo raditi?

- Onda nemojte! - slegnuo je jedan od blizanaca, a njegova je opaska izazvala prilično neprimjerenu provalu smijeha. Napetost je, očito, bila velika. Blizanac je, izgleda, bio zadovoljan reakcijom: zastao je na ulazu u kabinu, skinuo kacigu širokim zamahom i naklonio se. Zatim su se on i brat odvezli dalje, ostavljajući nas da se za tu večer snađemo.

Kad sam ušao u naše novo privremeno prebivalište, primijetio sam da su Hidalgovci ljudi već odvojili najbolji kut za svog vođu i sebe. Mi ostali razmjestili smo se kako smo znali. Tražio sam iole dobro mjesto kad me zazva neki glas:

- Hej, Zlatni! Možeš kod mene - rekao je crnputi mladić, mlađi od mene i znatnih zuba, kojemu se nisam mogao sjetiti imena. Zvučao je napola molećivo: - Ako hoćeš?

Mogao sam vjerojatno tražiti i dalje, naći nešto bolje, ali mjesto je izgledalo sklonjeno od propuha i bio sam preumoran da biram. Kimnuo sam i uvukao se pored njega.

- Jesi li već bio ovdje? - upitao me.

Odmahnuo sam glavom: - A ti?

- Ni ja. Prvi put! - zvučao je kao da je siguran da će biti i drugog puta.

Mislim da je očekivao da nešto kažem. Upitao sam: - Zašto si ovdje?

- To je dio mog treninga! Svi smo to prošli!

- Treninga?

- Alah će mome plemenu pokloniti svemir samo ako budemo dostojni! Na svakom je mladiću da dokaže da je postao muškarac time što će ubiti policajca i odslužiti kaznu na jednom od zatvorskih planeta! Tako ćemo očvrnuti, tako ćemo postati spremni!

- Policajca? - iznenadio sam se. - Ubio si policajca? Ne psa? Pravog?

Kimnuo je, htio mi je pokazati kako je hrabar i nemilosrdan.

- Koliko si dobio?

- Dvadeset i pet.

Ako je Alahov plan bio da njegovo izabrano pleme najbolje godine života provede po zatvorima, onda se i on kretao nedokučivim putovima. Nisam znao što pametno reći pa sam lanuo što mi je prvo palo na pamet, ne razmišljajući da se nalazim u krevetu s ubojicom policajca: - Bogme ćeš očvrnuti!

Mladić nije odgovorio. Na trenutak sam pomislio da sam ga uvrijedio i počeo sam smišljati ispriku, no onda sam u mraku nazreo kako mu se brada trese. Jedva je zadržavao suze. Zagrlio sam ga i upitao: - Hej, što je bilo?

Briznuo je u plač: - Nisam htio! Trebao sam psa, ali sam promašio! Za psa dobiješ samo pet godina! Nisam htio!

Dozvolio sam mu da mi sakrije lice u rame i milovao sam ga po kosi dok je plakao. Mirisala je na motorno ulje i mlijeko.

- Daj, daj - šaptao sam mu. - Bit će dobro! Proći će!

- Ne mogu ja to - jecao je. - Nisam mogao ni psa! Ruka mi se tresla, zato sam promašio!

- Pst! - rekao sam mu. - Tiho. Daj, ne plači. Bit će sve u redu!

Smirio se malo, ali se još tresao. Poljubio sam ga. Sav se ukočio. Poljubio sam ga ponovo.

- Nemoj - šapnuo je, ali nije više plakao.

- Prvi put? - upitao sam ga i sjetio se mog prvog puta, prije nešto više od tri godine, na bijeloj koži stražnjeg sjedala mercedesa s akvarijem ugrađenim u pregradni zid koji je mene i mog vlasnika dijelio od šofera. Sjetio sam se straha i nervoze i olakšanja, mrvice razočaranja i mrvice ponosa. Sjetio sam se kako je bilo ujedno lako i teško, i pomislio kako tek teško mora biti kad nisi od kuće udaljen kilometrima već svjetlosnim tjednima, kad ti nad glavom svijetle neke sasvim nepoznate zvijezde.

Kimnuo je.

- Kako se zoveš? - upitao sam ga i na trenutak poželio da su mene to upitali, tog davnog dana.

- Ibrahim - odgovorio je.

- Ja sam Vid. Sve će biti dobro, Ibrahimе.

Poslije, u potpunom mraku, slušajući vjetar i kotrljanje minijaturnih crvenih kristala, sjetio sam se koji je danas bio dan.

Moj osamnaesti rođendan.

9.

Svemir za mene nije imao nikakvu draž već dobrih desetak godina. Tamo davno, u školi, zadnji put sam se valjda igrao Kapetana Kvazara i Kuražnih Komandosa, ali se sjećam da sam se i onda manje bio sklon otimati za prestižne uloge Kida Komete, Kreše Kilotona ili Kvazara samog, te sam radije glumio Kormilara Kostu koji bi obično ostajao na brodu i održavao strojeve spremnim dok bi Kapetan, Kid i Krešo lomili vratove po nekom novom nemogućem planetu i trijebili neke nove sluzoide s po dvadeset i šest pipaka. Pogibeljima i pustolovini već sam tada pretpostavljao lagodan život, a lagodan život za ljudsku je rasu, ili barem jedan njezin dio, postojao još uvijek samo na matičnom planetu.

Usprkos tehnologiji koju smo naslijedili iz grobnice koja je plutala oko Plutona, granica je ostala granica. Sluzoidi su možda bili rjeđi no što su nas filmaši htjeli uvjeriti, ali planeti koje smo kao rasa osvajali nudili su samo težak rad, brojne opasnosti i kratak život. Ako ste željeli provesti ostatak svojih dana razbijajući tvrdu zemlju u rijetkoj atmosferi, tada je granica bila za vas. Ako ste htjeli legalan život s prstom na obaraču, jurišnici su bili dobar izbor. Ako ste se htjeli obogatiti, pošteno ili kockom, oružjem ili trgovinom, ako ste bili ljudi, nezadovoljni vlastitim postojanjem, nemiran duh ili odbjegli rob - trebali ste poći, svakako, u kolonije. Ali, ako ste samo htjeli zauvijek biti mladi i lijepi, Stari je svijet bio mjesto za vas.

Interes za kolonizaciju bio je umjeren, pa su se vlasti dovijale na različite načine. Besplatan prijevoz na kojekakve komadiće kamena koji su jedva podržavali život bio je ponuđen raznoraznim religijskim zajednicama, interesnim grupama, svakome sa snom koga uspavana i samozadovoljna Zemlja nije bila spremna usvojiti. Kad ništa drugo ne bi uspijevalo, kad nađeni planet nije nudio ni rude ni polja ni mogućnost turizma, pravosuđe bi ga zakupilo i pretvorilo u zatvor.

O Tesli sam vidio, mislim, samo jedan film. Očajno jedno smeće, mjuzikl snimljen da se iskoristi trenutačna moda pjevajućeg kamenja. Mojoj se majci film bio svidio i već je sutradan, vukući me, otišla u robnu kuću da pogledamo kakvo se pjevajuće kamenje nudi.

Pjevajuće kamenje u robnoj kući nije bilo nimalo nalik onome iz filma. U filmu je riječ bila o ogromnim, krasno oblikovanim kristalima koji su, zajedno s nepravедno optuženom heroinom, pjevali složene arije uz vlastiti *light show*. Prodavač je, pak, majci pokazao pladanj bljedocrvenih komadića veličine nokta koji bi zasvjetlucali ako bi svjetlost pala nad njih pod pravim kutom, a koji su inače izgledali poput neuglednog roza šljunka.

- Želi li gospa isprobati? - upitao je prodavač s pomalo umornim osmijehom i pružio majci zlatnu iglu.

- Smijem? - majka je bila sva uzbuđena. Prodavač je dobrohotno kimnuo glavom.

Majka je uzela iglu i uz nervozan hihot ubola se u kažiprst. Igla je vjerojatno bila malo otupila od upotrebe, a ni majka se nije od prve usudila duboko zabiti, pa su trebala tri pokušaja da se na kažiprstu pojavi kapljica krvi. Uz prodavačevu ljubaznu pomoć i još hihotanja, majka je kapljicu iscijedila na ponuđeni kristal i on je zabrujao relativno ugodnom, ali poprilično monotonom melodijom, raspona od najviše dva-tri tona.

- Joj! - rekla je mama. - Čuješ li, Vide?

Kimnuo sam. Majka mi je pokazala iglu: - Želiš li ti pokušati?

Odmahnuo sam. Prolijevati vlastitu krv nije mi se dalo ni za veće stvari. Majka i tako nije čekala moj odgovor, ćaskala je s prodavačem.

- A svaka krv daje drukčiju melodiju?

- Svaka, gospo! Ne puno drukčiju, ali, recimo, krvna grupa O daje najviši ton.

- A druge tekućine?

- Dok su god organske, trebale bi dati željeni rezultat. Viski, ako nije sintetski, proizvodi zanimljive, duboke tonove.

- A mokraća? - pitao sam, dosađujući se. Ignorirali su me.

- Viski, kažete?

- Sve što je organsko. Ne smijete ih zaliti sanitarnom, to ih uništi. I morate paziti da ih ne prezasitate.

- A kad se prezasite?

- Ovisno o veličini. Što veći kamen uzmete, gospo, dulje će trajati i više ćete melodija moći iz njega izvabiti. Veći su, naravno, i nešto skuplji.

- A imate.. - počela je moja majka, pa zastala s dječje naivnim urotničkim izrazom na licu. - Imate prave?

- Svakako, gospo - rekao je prodavač pa ispod pulta izvadio pladanj s nizom baršunastih kutijica. Otvorio je jednu, a u njoj je bio plamenocrveni kristal velik kao polovica prodavačeva palca koji je preo baršunasto kao perzijanerica na reklami za mačju hranu od soje.

- Joj, Vide! - rekla je majka. - Vidiš li ti to?

Posebnost pravog pjevajućeg kamenja bila je da je ono zasićeno još na mjestu proizvodnje, na Tesli. A "zasićeno" je obično značilo da je neki kažnjenik prilikom miniranja poginuo pod odronom i da mu se kristal napio krvi. Izuzme li se nešto malo otrova koje su farmaceuti koristili u eksperimentima, pjevajuće kamenje bilo je jedini spomena vrijedan Teslin izvozni produkt. Majka je bila vidno uzbuđena. Pomilovala je kristal prstom i znao sam da ga želi.

- Pošto su? - upitala je i prodavač joj je odgovorio. Sad sam znao i da ga si ne možemo priuštiti.

Majka je uzdahnula, još malo gledala i milovala kristal, pa uzdahnula još jednom, vratila ga u kutijicu i kupila jedan od onih šljunaka veličine nokta, malo rabljen, ali zato po povoljnoj cijeni. Trajao nam je oko tri tjedna, što je bilo osamnaest dana duže no što smo i mi i naši povremeni gosti pokazivali zanimanje za njega. Bio sam provjerio: pjevao je kad bih se na njega pomokrio, ali ne naročito impresivno. Nakon tri tjedna bacio sam ga s nebodera. Nišanio sam pažljivo - htio sam da se nekome zbog ubrzanja zabije duboko u lubanju i tamo propjeva labuđim pjevom, jednako kao što sam se i bojao tog pogotka - ali sam promašio. Tražio sam ga poslije po pločniku desetak minuta, našao poludopušen džoint i odustao od potrage. Majka nije ni primijetila da je nestao. Pjevajuće kamenje izašlo je iz mode i iz našeg života.

Godinama kasnije, čuo sam kamenje kako pjeva u njegovom prirodnom okružju. Tamo, na Tesli, ta pjesma nije bila tek sajmišna atrakcija, zabavna igra kemije, privremeno sagrađen štand u kutu robne kuće ili prilika lasvegaškim filmašima da specijalnim efektima poprave prirodu. Na Tesli, vjetar je nosio note pjesme napojenog kamenja i od njihove melodije nije bilo skrivanja. Prodirala nam je u snove i bila je tu kad smo bili budni. Rijetko bi je spominjali, ali bismo

uvijek utihnuli kada bismo prolazili pored gomilice pjevajućih krhotina, kenotafa nekom od onih koje smo znali. Što biste duže bivali na Tesli, to ste više melodija znali, više jecaja prepoznavali i iz noćnog bi vam zbora lakše bilo izdvojiti znane glasove.

- Eno Ibrahima - rekli biste.

Ili: - Hidalgo je noćas tih.

Ili: - Eno Matta! Dugo se nismo čuli, Matt. Kako si, Matt?
Nedostaješ mi, Matt.

10.

S prvim tracima crvene zore i kataklizmičkom larmom metalnih dijelova završila je naša prva noć na Tesli. Ogledavali smo se, naglo probuđeni, ne snalazeći se odmah u novom prostoru, a onda smo polako shvatili da ne puca to brod oko nas, niti da se nastamba urušava. Izvan neposredne opasnosti, popadali smo natrag po ležajima da bismo se trenutak kasnije, nepovratno ipak probuđeni, počeli protezati, trljati oči, razgibavati udove i mišiće ukočene od uskih i tvrdih ležajeva. Larma se ponavljala u ritmičkim intervalima i kad smo promislili nosove iz nastambe mogli smo vidjeti rastuću hrpu dijelova koja je do jučer bila naš kontejner, a koja je sad čekala da je se pretvori u novu zgradu logora D.

Pored gomile, na sigurnoj udaljenosti i naslonjen na malog gusjeničara, stajao je najviši Japanac kojeg sam ikada vidio. Gledao je gomilu kako raste i sitnim gutljajima na slamku pio čaj iz boce. Ugledao nas je, ovjesio začepljenu bocu o pojas i bez žurbe krenuo prema nama.

- Ja sam Matsuda Makoto - rekao je s jedva primjetnim naglaskom.
- Ovdje sam da vam pomognem.

Gledali smo ga bez riječi pa je i on prekrstio mišićave ruke i promatrao nas. Znao sam što je mogao vidjeti: nepovjerenje, neprijateljstvo, prkos i otpor, reakcije kakve se na riječi poput njegovih i mogu očekivati. Kad vam je zadnji put netko ponudio pomoć bez naplate, bez da je zauzvrat tražio nešto? Još od kako sam prestao biti dijete, svaki razgovor s neznancem bio je obigravanje, ispitivanje terena, pogađanje što se nudi, nagađanje što se traži. Bilo je tako u školi, bilo je tako kad sam pobjegao od kuće, bilo je tako među sirotinjom i bogatima, svakako je bilo tako u zatvoru i nije bilo razloga očekivati da je na Tesli drukčije.

- A tko si ti da nam pomažeš? - neprijateljski je doviknuo glas iz gomile. - Pop? Sin Božji?

Tu i tamo netko se u grupi nasmijao. Japanac je žmirnuo prema nebu i ostao tako trenutak, a onda nepromijenjenim glasom ponovio:
- Ja sam Matsuda Makoto.

- I ovdje si da nam pomogneš! - dobacio je netko. Jači smijeh ovog puta.

- Tako je - kimnuo je Matsuda, i čekao.

Smijeh je postupno utihnuo i sad smo samo stajali tamo, pod jutarnjim suncem, Matsuda s prekriženim golim rukama i mi nasuprot njemu. Po prvi put sam se bolje zagledao u njegovo pravilno lice i tamne oči i iznenadio se kad sam ustanovio da mu vjerujem. Nije on bio ovdje zato što mu je netko zapovjedio ili jer je izgubio u izvlačenju šibica pa se morao natezati s gomilom žutokljunaca. Bio je ovdje jer nam je trebala pomoć, a on je bio, ili je vjerovao da jest, najbolja osoba da nam je pruži.

- Ma, jebeš budalu! - crvenobradi debeljko je prekinuo tišinu, uhvatio se za jaja i pošao iza nastambe. - Idem ja pišat'!

- Ne - rekao je Matsuda.

Zavladala je tišina poput groma. Svi su se pogledi okrenuli debeljku čije je lice sad bilo crvenije od brade. Debeljko se bio obrnuo i sad se bijesno gegao prema Japancu.

- Što si to rekao?

- Tesla oskudijeva vlagom - Japanac se nije pomakao s mjesta i ništa na njemu nije odavalo da se možda uznemirio. - Mokri se samo u za to predviđene cisterne.

- Ja ću pišat' gdje ja hoću! - zaurlao je crvenobradi.

- Jesi li i noćas pišao? - upitao ga je Matsuda. Debeljko se zbunio.

- A?

Matsuda se obratio svima nama: - Pijesak iza nastambe pjeva. Dvoje ili troje među vama noćas su se tamo pomokrili. Tko je to bio?

Nitko nije odgovorio, čak je i debeljko zurio u Japanca, ne znajući kamo ovaj smjera. Matsuda je nastavio: - Tesla oskudijeva vlagom i to morate, na ovaj ili onaj način, naučiti. Onaj tko je pišao van cisterne, danas neće dobiti hranu ni čaj. Ne saznam li tko je to bio, nitko neće dobiti hranu i čaj.

- Jebem ti čaj! - prasnuo je debeljko. - Tko si pa ti da njuškaš gdje je tko pišao?

- Ja sam Matsuda Makoto.

- Ma ti si žuto govno! - podivljao je crvenobradi i zaletio se prema Japancu. - A uskoro ćeš biti *mrtvo* žuto govno!

- Ne budi glup! - začulo se od nastambe. Debeljko je zastao u trku, posrnuo i gotovo pao, te se, sa svima nama, okrenuo prema vratima nastambe. Tamo je, usred svoje trupe, stajao Hidalgo: - Zar ne prepoznaješ jurišnika kad ga vidiš?

Kao po zapovijedi, svi smo pogledali Japanca. Visina, mišići, građa, gotovo nevidljive tetovaže na jagodicama i nadlanicama - sve je, sad kad smo bili upozoreni, ukazivalo na jurišnika, pripadnika elitnih zemaljskih borbenih postrojbi. Bivšeg pripadnika, trebao bih reći, jer sada je bio na Tesli, kažnjenik kao i mi.

Debeljko je odstupio korak pa se zatim pokupio. Hidalgo je prošao kroz gomilu koja mu se razmaknula i srdačno pljesnuo Matsudu po goloj mišići.

- Kako ide, Matt? Još si živ.

- Hidalgo - odgovorio je Matsuda, bez srdačnosti, ali i bez neprijateljstva. - Vratio si se.

- Zemlja nije što je nekad bila! - odmahnuo je Hidalgo rukom. - Kako je ovdje? Kako je Gilberto?

- Mrtav.

Po prvi put sam vidio Hidalgo da na trenutak izgubi smirenost: - Tko?

- Odron - Matsuda je slegnuo ramenima.

- Odron! Što je Gilberto radio u kamenolomu?

- Stvari su se promijenile, Hidalgo.

- O, promijenit ću ih ja natrag! Doveo sam ljude, skupio sam ekipu! Promijenit ću ih!

Matsuda je pogledao u stranu. Učinilo mi se kao da bi Hidalgo želio reći da bi mu, u tom slučaju, bolje bilo da nije odlazio, ali je znao da to nema smisla.

- Ti si uz mene, je li tako - ponovo ga je pljesnuo Hidalgo. - Ha, Matt?

- Nisam protiv tebe - Matsuda je sekundu pričekao s odgovorom, kao da mu je trebalo vremena da razmisli.

- Tako je! - Hidalgo je čuo ono što je želio čuti. - Ne mogu nam ti pederi ništa! Sve ćemo ih srediti!

Hidalgo se zatim okrenuo prema nama i zaurlao: - Tko je pišao?

Jedna žena podigla je ruku i tihim glasom rekla da ima slab mjehur i da u mraku nije mogla naći cisternu. Još dvoje ih se javilo. Hidalgo

se činio zadovoljnim: - Ništa hrana, ništa voda! - mračno se osmjehnuo. - Naučit ćete vi meni pišati po komandi! Hajde, svi po alat! Do večeri da je zgrada gotova!

- Nema smisla žuriti - rekao je Matsuda. - Resurse treba štedjeti, vodu ili ljude. Javio sam, donijet će hranu, a onda ćemo početi. Kažnjeni ne moraju danas raditi.

- Polako, Matt - iskesio mu se Hidalgo mračno. - Ovo je moja grupa! Ja odlučujem kada se radi i tko se odmara.

- Budeš li mudro odlučivao, grupa će duže biti tvoja.

Hidalgo je trenutak zurio u Matsudu, dok su mu nosnice bijesno pumpale zrak. Onda se nakesio i pljesnuo Japanca još jednom: - Dobar savjet! Dobar!

Okrenuo se prema nama: - Sad će hrana! Onda ćete raditi! Vas troje, unutra! Da nam se ne motate pod nogama!

Iza okuke, pojavio se gusjeničar s kantama hrane. Stali smo u red, prvo Hidalgo i njegovi, zatim mi ostali. Pogledom sam potražio Japanca. Stajao je gdje i dosad, bezizražajno promatrajući šljunak pod svojim nogama. Cijelo se ovo vrijeme nije bio pomaknuo s mjesta.

Trebalo nam je osam dana da završimo zgradu. Za to vrijeme, izgubili smo još šestoro: dvoje ih se ubilo, dvojicu je prignječila greda, jedan je nespretno pao sa strehe, a jednom je radniku eksplodirala neispravna lemilica u ruci i izrezala ga tako da je iskrvario prije no što je stigla pomoć. Odnijeli smo njihova tijela na sabiralište, gdje će ih se preraditi u gnojivo za onih nekoliko, pažljivo čuvanih vrtova.

Pomagao sam pri prebacivanju trupala. Dok smo nosili jedno, kažnjenik koji je radio na postrojenju rekao mi je: - Gnojivo! To smo mi! Najjeftiniji način teraformiranja!

Promrmljao sam nešto nesuvislo. Nastavio je:

- Kad ga zaspemo leševima, ovaj će se planet pretvoriti u raj! Plodna zemlja, dokle ti pogled seže! Onda će dovesti nekog drugog, a do tada smo i mi dobri! Strojevi za proizvodnju govana! Hodajuće gnojivo! Svi do jednog ćemo ovdje ostaviti kosti!

Ubacili smo i zadnje tijelo u stroj.

- Ide li sve u gnojivo? - iznenada sam upitao. Bio sam se sjetio Calcutte i tijela koja bi nestajala.

- Kako to misliš? - namrštio se i pogledao me sumnjičavo, kao da nije bio navikao da od svojih povremenih pomoćnika ikad dobije odgovor.

Pokazao sam stroj i objasnio mu što mi je palo na pamet: - Možeš dobiti što hoćeš. Kako znaš da ih ne pretvara u hranu?

- Hehehe - ideja mu se svidjela. Počešao se po bradi. - Ne, ne vjerujem. Hrana bi bila bolja da to učine. Nismo im tako važni da bi nas dobro hranili. Planet je njima važan, ne mi! Gnojivo!

Kimnuo sam, odmorio se još trenutak u tišini, pa se pozdravio. Čuvar je samo nešto promrmljao i odmahnuo rukom. Dok sam odlazio prema našem radilištu, vidio sam ga kako sjedi, češe se po bradi i gleda mašinu.

Možda mi se učinilo, ali dva dana kasnije hrana je imala drukčiji ukus nego obično.

11.

- Ja sam Matsuda Makoto - rekao je kad je čučnuo pored mene jednog podneva. Otkako smo završili zgradu, nije bilo hitnog posla. Nije bilo čuvara koji bi tjerali na rad (zapravo, nisam vidio čuvara u ovih nekoliko tjedana otkako smo sletjeli), ali tko je htio raditi, uvijek je mogao naći neko zanimanje. Mnogi i jesu radili: u kamenolomu, popravljajući strojeve, u vrtovima..

Prihvatili su Teslu kao nužnost, ako već ne kao budućnost, i u novom usudu pokušali naći smisao.

Ja sam ponekad radio, a ponekad mi se nije dalo. Još uvijek sam, sada mi se čini, smatrao Teslu za ružan san, neugodna ljubavnika kojeg treba otpjeti i nastaviti sa životom. Moj je život, smatrao sam, bio negdje drugdje i čekao je na mene.

Čekao je i Japanac. Strpljivo i bezizražajno. Kad mu nisam odgovorio, rekao je: - Matt, za prijatelje.

- Znam - rekao sam, pa smo opet šutjeli.

- Ti si Vid?

Pogledao sam ga, pokušavajući proniknuti što želi od mene. Spavati sa mnom, vjerojatno. Sviđao mi se i ne bih imao ništa protiv pa sam se na trenutak zabavljao pokušavajući odrediti cijenu koju ću od njega zatražiti, ali nešto se nije uklapalo. Nije izgledao molećivo poput drugih koji su mi ovdje znali dolaziti, a nije bio ni uzbudljivo samouvjeren kao mnogi koje sam znao na Zemlji. Nije se uklapao niti u jedan obrazac mojih bivših ljubavnika, bio je smiren i izgledao zadovoljno. Nije me, zaključio sam, želio. Uvrijedio sam se i odbrusio mu: - Pa?

- Rekli su mi zašto si ovdje - rekao je.

- Pa?

- Znači li to da znaš?

- Znači li to da znam što?

Promatrao me bez riječi. Nisam ga mogao proniknuti. Ljutio me.

- Kakve su to glupe igre? Što bih trebao znati? Kakve to veze ima s onim zbog čega sam ovdje?

Pozorno me promatrao još trenutak, a onda je kimnuo, kao za sebe, i ustao.

- Oprosti - rekao je prije no što se okrenuo. - Greška.

Tek tada mi je palo na pamet da sam možda pogriješio što sam bio osoran. Povikao sam za njim, ali bilo je kasno.

Iz džepa kombinezona izvukao sam dopola sažvakani štapić alkaloida i žvakao ga neko vrijeme da se smirim. Zašto sam se ponio kako sam se ponio? Zašto me Mattova mirnoća ljutila? Zar samo zato što sam znao da me ne želi, što na taj način nisam nad njim imao nikakvu vlast? Pa, zar sam takav - razmažena pičkica?

Ispljunuo sam štapić, sav izgrizen i isisan. Ni to me nije smirilo pa sam pljunuo za njim, kasno se sjetivši kako vlagu treba čuvati. Ma, jebeš vlagu i jebeš Teslu! Bio sam bijesan kao nikada i u isto vrijeme sam se sam sebi čudio zbog toga. Vjerovao sam da sam jači, znao sam svoje mjesto u svijetu, svoj položaj u hijerarhiji. Bio sam Vid, Zlatni dječak, mlad, lijep i poželjan. Znao sam tko sam, sve dok se taj mutavi Japanac nije pojavio i nije mi dao do znanja da postoje i druge igre osim one u kojoj sam bio majstor. Pa što ako je on znao zašto sam ja ovdje? I ja mogu doznati zašto je on ovdje! Pljunuo sam još jednom, iz inata.

Ustao sam, otresao kristaliće s kombinezona, zapeo šal preko lica jer je vjetar danas bio nešto jači, i uputio se Hidalgu.

Hidalgov je glavni stan bio smješten u najboljem kutu naše zgrade, direktno pod prozorom i ventilacijom, a blizu menze koju su njegovi ljudi nadzirali i pristup njoj koristili kao jedno od sredstava prinude ili kompenzacije. Nisam ušao kroz menzu, već na glavni ulaz, za što sam mogao imati tisuću razloga - Hidalgo je raspoloženje ovih dana variralo i kad bih ušetao u njegov štab kao da na to imam pravo, mogao bih si nanijeti više štete no koristi. Imao sam, međutim, sreće. Hidalgo je bio dobre volje i mahnuo mi je kad me je ugledao: - Ehej, Zlatni! Dođi, sjedni ovdje! Jesi li za paštetu? Pivo?

Zahvalio sam mu, otklonio ponude i sjeo. Hidalgo je bio previše macho da bi se ikad usudio leći sa mnom, i pomalo me, znao sam, prezirao, iako ga to nije smetalo da me koristi kad bi kažnjenicima koji su mu trebali, a koji me nisu prezirali, htio ponuditi protuuslugu. Na takvu sam igru pristajao jer bih za uslugu učinjenu Hidalgu imao pravo tražiti nešto za uzvrat, makar zaštitu, ali ga nisam volio jer mi se nije sviđao način na koji se smatrao boljim od mene. Nas dvojica išli smo stazama koje su tekle usporedo, ali su se rijetko presijecale.

Povoda za sukob nije bilo dokle god bismo se obojica držali svog mjesta: ja onoga na kojem sam se uz najmanje napora mogao održavati, on onoga kojeg se dokopao i za kojeg je mislio da mu je bogom dano.

- Hajde, hajde, popij nešto! Spizdili smo Lohengrina, ja častim!

Hidalgo je imao planove za Teslu. Dijete izbjeglica pred drugim američkim građanskim ratom, preživio je potres koji mu je odnio roditelje i odrastao je na ulicama, prokazujući druge izbjeglice federalnim agentima, preprodajući oružje tim istim izbjeglicama da se obrane od agenata, snalazeći se i penjući se u bandi, živeći svaki trenutak do potpunosti, pijući, pucajući se i koteći djecu, ne očekujući da će doživjeti dvadeset treću, veteransku starost među bandama grada koji se zvao Mexico, do jaza koji je u njemu otvorio potres, dijeleći ga na tri grada s barem trideset imena.

U jednom je trenutku izgledalo da neće napuniti ni devetnaestu. Rat za prevlast nad najmanjom od trećina poprimio je takve razmjere da su NN na zahtjev meksičke vlade poslali međunarodne intervencijske snage sa zadatkom da istrijebe sve što se miče. Hidalgo je tom naletu izgubio sve svoje četiri ženke i desetero od jedanaest djece, ali je uspio izmicati bijelim odorama sve dok humanitarna struja nije prevladala i trijebljenje se stišalo. Uхватili su ga dok je svom zadnjem djetetu štutio leđa i poslali na dvadeset godina na Teslu.

Tesla je tada bila svježja zatvorska kolonija i tek se tražila. Bilo je više čuvara i bili su stroži. Nekako, ubrzo nakon Hidalgovog dolaska, Zemlja je shvatila da nema potrebe trošiti sredstva na osiguranje: bijega nije bilo, za sudbinu zatvorenika i tako nikoga nije bila briga, a ako ih glad i vjetar ne prisile na rad, neće ni elektrošokovi. I tako se straža, osim nominalne posade, povukla i kažnjenici su se našli u vakuumu međuvlašća.

U to doba, većina kažnjenika bili su individualci, luđaci, ubojice, politički prognanici... I Hidalgo, jedan od rijetkih među usamljenim vukovima koji je znao kako se organizira čopor i želio mu biti na čelu. Uspio se nametnuti kao vođa logora nakon samo nekoliko dvoboja i nije mogao vjerovati sreći koja mu je darovala njegov vlastiti mali feud. Doživio je i preživio dvadeset treću, i počeo razmišljati dugoročno. Sad je imao logor, ali s pravim ljudima i malo sreće..

Možda je i cijela Tesla mogla biti njegova? Skovao je plan, kroz povratnike je pripremao teren i odlučio regrutirati vojsku kada se vrati na Zemlju. I tu je pogriješio.

Nije se trebao vraćati. Nije trebao napuštati Teslu. Mislim da je to brzo shvatio kada se i sam našao na Zemlji, drukčijoj od one koju je ostavio. Njegov je zadnji sin bio odavno mrtav, a on sam, ma kako snažan i iskusan, bio je starac u očima mladih vukova. Nisu ga željeli za vođu, a utopija o planetu koji im se nudio nije ih zanimala. Njegovu su dob smatrali sramotnom, znakom nekoga tko se skrivao, bježao od borbi. Hidalgo ih je shvaćao, i sam je nekoć tako razmišljao, ali ih je ipak pokušao uvjeriti. Uzalud. Zemlja, Mexico bio je sve što su znali, jedina kruna za koju su se htjeli boriti. Hidalgo im nije uspio otvoriti oči, njegov veliki plan bio je za starce, željne mira, i samo je njih uspio okupiti. S dvadesetak se bivših kažnjenika odlučio vratiti na Teslu.

Naravno, mnogo je lakše dospjeti na Teslu kada ti to nije cilj. Tri su godine pokušavali izvesti podvig koji bi im osigurao više od kratke kazne na Zemlji, a manje od trenutčne egzekucije. Polovica Hidalgove ekipe poginula je u različitim pokušajima, dok se Hidalgo nije otriježnio, potražio bivšeg kažnjenika koji je sada bio uspješan političar i podmitio ga da njega i njegove vrati na jedino mjesto gdje su se ikada osjećali kod kuće. Najbolja odluka koju je mogao donijeti, ali - ipak - pogrešna.

Tesla se također promijenila. Pojavila se nekolicina novih vladara, Hidalgovi su poručnici bili mrtvi ili su ga izdali, grupe su se stvarale po rasi i podrijetlu i, vrativši se, Hidalgo nije našao ništa od svog mirnog kraljevstva. Trebao se ponovo boriti, ponovo izboriti za status, pokoriti logor, pridobivati ljude.. San o planetu koji bi bio samo njegov činio se dalji nego ikada i Hidalgo je, iako naizgled jak i glasan kao nekada, uvijek spreman nekome smrskati nos, rasporiti drob ili pojahati svaku ženku ne bi li njegovo moćno sjeme probilo kažnjeničku sterilizaciju, bio umoran, slabo spavao i puno pio. Nas, što smo došli s njime, smatrao je svojim vlasništvom i užasno se ljutio zbog svakog dezertera, a radovao se rijetko, tek kada bi izvojevao neku od zamišljenih stepenica u skalinadi svoga ponovnog uspona.

Kao sada. Lohengrin je bio jedan od naših "dezertera", vođa grupice od kojih tucet ljudi kojima nije odgovarala Hidalgov a ćud i koji su se odvojili. Kao protivnik, Lohengrin je bio beznaćajan i potpuno bezopasan, ali Hidalgov a srdžba zbog toga nije bila ništa manja. Tog jutra, Hidalgovi su ljudi, izgleda, uspješli sabotirati kuhinju u Lohengrinovu skloništu i među trojicom poginulih bio je i Lohengrin. Činjenica da mu se nitko od Lohengrinovih dezertera zbog toga nije vratio, nije uzbuđivala Hidalgo - bio je sjebao protivnika, jednog, ma kakvog, i bio je za trenutak dovoljno sretan da svakoga nudi paštetom i pivom.

- Reci, Zlatni, što te mući?

Slegnuo sam ramenima da pokažem kako mi na pameti nije ništa strašno važno. Hidalgo se možda osjećao velikodušno, ali da sam pokazao da mi je do odgovora stalo, mogao se preko mjere zainteresirati, možda mi ga i pokušati naplatiti.

- Ništa bitno - rekao sam. - Samo sam se pitao.. zašto je Matt ovdje?

Hidalgo se na trenutak namršćio i pažljivo me pogledao. Matt mu je bio osjetljiva toćka. Kao što se nije priklonio Hidalgo, jurišnik nije bio pristupio ni jednoj frakciji. Održavao je svoj položaj između svih, neokaljan i smiren. Hidalgo ga je, kao i drugi, htio pridobiti jer bi imati Matta na svojoj strani mnogo znaćilo, preokrenulo bi ravnotežu snaga. Zato me je tako bio i pogledao, pitao se što smjeram, njuškao me da nađe aromu izdaje. Konaćno je pomislio da je shvatio pa je prasnuo u smijeh:

- Svića ti se, a? Rado bi da te naguzi? - ponekad reputacija kurve ima svojih prednosti, nitko ne smatra da ste sposobni misliti o ćemu drugome. - Reci mu, Gene!

Gene je bio Hidalgoov tajnik, hodajući kompjutor. Pripremajući se za sjajnu karijeru, nadogradio je svoj mozak stotinama kalema i u procesu si gotovo sasvim izbrisao lićnost. Gene, Hidalgo, ja.. Tesla je bila puna ljudi s velikim planovima.

- Znaći li ti išta Sakai-maru? - upitao me Gene.

Sakai-maru? Sakai-maru? Ime mi nije govorilo skoro ništa.

- Neki brod? - upitao sam. Svim japanskim brodovima ime je završavalo na "maru".

Gene je kimnuo.

- Jurišnička borbena lađa, nazvana prema tradicionalno puškarskoj japanskoj pokrajini. Prije nešto više od dvadeset godina, u vrijeme naših prvih kontakata s Regincima, obrušila se na jednu od prvih lađa koja je dovozila Regince na Zemlju i razbila je u komade. Dvadeset četiri člana posade, osamdeset Reginaca i dvanaest od trinaest jurišnika poginuli su.

Pričekao sam trenutak da mi se obavijesti slegnu. Više od dvadeset godina, prije mog rođenja. Davna povijest što me nikad nije zanimala uplitala se u moj život.

- A Matt? - upitao sam.

- Je bio trinaesti.

Matt je bio trinaesti član posade koja je uništila lađu punu Reginaca? Matt je bio ksenocid, poput mene? Možda još jedini na planetu koji je bio ovdje iz toga razloga? Je li me zato potražio? Što li je htio? Kako to da ga nisu smaknuli?

- Ne izgleda tako staro - rekao sam.

- Jurišnik - Gene je slegnuo ramenima, a Hidalgo je dodao: - Oni su svi napumpani!

Napumpani, genetski pojačani, dorađeni i usavršeni. Elitne jedinice. Do kraja vjerne Zemlji. Elitne jedinice koje su se odmetnule i pokušale spriječiti naš prvi kontakt? Nešto se tu nije uklapalo. Ostao sam još neko vrijeme s Hidalgom kako ne bih pobudio njegovu sumnju ili mu odao o čemu razmišljam. Popio sam loše pivo i slušao ga kako se hvali Lohengrinovom smrću sve dok nije počeo nabrajati koga će još sve likvidirati i dok ga taj popis još živih neprijatelja nije ponovo bacio u mračno raspoloženje. Ispričao sam se i udaljio.

Matt je mogao biti bilo gdje. Prvo sam pregledao najbliža radilišta, pa vrtove, ali tamo ga nije bilo. Pomislio sam na kamenolome, ali izgubio bih previše vremena obilazeći ih sve. U tom trenutku, ispred mene se provezao gusjeničar i s njega je skočio Ibrahim.

- Salaam, Vide! - pozdravio me. - Kako ide?

Ibrahim je bio jedan od "dezertera" iz naše nastambe. Prvih je nekoliko dana na Tesli proveo sa mnom, a onda je pronašao muslimansku skupinu i priključio im se. Nije me zaboravio i javljao mi se kada bi me vidio, ali više nije dolazio da podijelimo ležaj. Ponekad bih se zaželio njegovih toplih ruku, ali mi je na čudan način bilo drago što je otišao od mene i uspio se snaći, uspio preživjeti. Njegov

uspjeh bio je, u neku ruku, i moj, ponosio sam se njime na način koji nisam posve mogao razumjeti.

- Ide - nasmiješio sam mu se. - Kako ti? Dobro izgledaš!

- Radi se - kimnuo je. Bilo je dobro vidjeti nekoga tko se raduje kad te vidi, a da ništa ne traži od tebe. - Evo smo bili u kamenolomu, krčimo.

- Je li Matt tamo?

- Je, je. Minira - odgovorio je Ibrahim i pokazao mi iz kojeg su točno kamenoloma stigli. Zahvalio sam mu i uputio se onamo.

Teslini kamenolomi nisu bili tek isprika da se nešto radi, niti lomljenje stijena u nadi da će se pjevajuće kamenje vratiti u modu i trgovina procvjetati. Kamenolomi su prvenstveno bili način da se stvori zavjetrina, prostor u kojem bismo naše vrtove mogli iznijeti na otvoreno, bez straha da će biti sastrugani. Kamenolomi su bili Teslina nada za budućnost i u njima su najpredanije radili oni koji su se odrekli sna o Zemlji, ali se nisu odrekli nade o novom svijetu, svijetu na kojem će, pobijede li sterilizaciju, jednom možda živjeti njihova djeca.

U kamenolomima je i pjesma krvi bila najjača.

Zastao sam na vrhu prijevoja, da uhvatim dah, i vjetar mi je donio spletene konce tuceta žalosnih melodija, u kamenu zapamćenih života minera, klesara i rudara. Slušajući tu pjesmu, misli su mi odlutale i prečuo sam sirenu. U trenutku kad sam čuo eksploziju bilo je već kasno.

Kamen veličine šake stuštio se s neba i svom me snagom udario u čeljust, slomio je i bacio me u mrak.

12.

Premda u logoru postoji ambulanta, stalnog liječnika u njoj nema. Rad u ambulanti je, kao i drugdje, dobrovoljan i nekolicina kažnjenika sa znanjem ili bar voljom da nauče, izmjenjuju se na toj dužnosti po potrebi. Pacijenti navraćaju ili ih donose, ali ne ostaju dugo. U ambulanti su samo dva ležaja i bolesnik se odlazi oporaviti, ili umrijeti, u svoju nastambu, na svoj ležaj. Na Tesli smrt nije izopćena u bolnice, na Tesli se umire među onima s kojima si živio.

Došao sam k svijesti na jednom od dva ležaja, u inače praznoj ambulanti. Bio je dan, još ili ponovo, u glavi mi je malo zujalo, na jedno sam oko slabije vidio, ali bolove nisam osjećao. Sjećao sam se udarca pa sam pokušao pomaknuti čeljust. Nije mi uspjelo pa sam je dotaknuo prstima i pronašao zavoj.

Zavoj mi je bi omotan oko glave, ispod čeljusti i oko tjemena te, da ne sklizne, oko čela. Lice i potiljak bili su mi slobodni. Šake su mi, otkrio sam, također bile zamotane - valjda sam ih izgrebao pri padu. Ustao sam i potražio zrcalo, bilo kakvu metalnu površinu u kojoj bih se mogao ogledati. Našao sam jedno unutar ormara s lijekovima i zdravim se okom dobro promotrio.

Vrisnuo sam. Kroz moju umrtvljenu čeljust, vrisak je zvučao kao njisak preplašenog konja.

Čitavo mi je lice bilo natečeno i izobličeno. Lijevo oko bilo je skriveno golemom masnicom, a preko lijeve jagodice pružao se dugačak ožiljak, isprepleten crnim crvima šava. Konac! Na Zemlji bi upotrijebili nanoe, plastiku, kulture za zacjeljivanje, ali sve što se moglo naći na Tesli bio je konac. Pao sam na koljena i tresao se, gledajući svoju sliku. Prstima sam doticao rane, otekline, šav. Uspio sam pokrenuti usnice - anestetik je čilio - a onda sam zažalio što jesam. Na lijevoj strani, nedostajala su mi tri zuba. Tri. Zuba. Niz drhtave usnice slila mi se duga nit pljuvačke pomiješane s krvlju.

Nikad ranije nisam vidio svoju krv. Kao dijete nikad nisam pao tako da bih se ranio, kao dječak dobro sam znao kako se izvući iz neprilika bez da upotrijebim šake i uvijek su bili tuđi nosovi ti koji su krvarili. Otkako pamtim, nisam bio bolestan i bio sam navikao da me

u ogledalu dočekuje slika savršene mladosti, Zlatni dječak, a ne. .
Ne ovo!

Ako je postojao trenutak u kojem sam shvatio da ću umrijeti, ma što poduzeo, u kakvo god tijelo se prebacio i na kakav god način iskoristio moždanu matricu, onda je to bilo tada, na nepometenom podu ambulante logora D, na planetu-zatvoru Tesli. Moja vlastita smrtnost odražena u metalnom ogledalu kabineta za lijekove pogodila me punom snagom i shvatio sam da Tesla nije ružan san koji će jednom prestati, da moj život nije samo niz obećanih pobjeda, da je poraz konstanta, a postojanje samo mali veći zatvor. Nešto se prelomilo u meni u tom trenutku i pokajao sam se, proplakao. Plakao sam zbog svega što sam učinio, zbog majke i Absynthe, ljudi kojima sam bio drag, a koje sam odbacivao; plakao sam zbog neznanih desetina kalkućanskih zombija, plakao sam zbog glupog, nesretnog Wyatta, zbog Leonarda, čak i zbog Boba. Suzama i krvlju molio sam iskupljenje, a najviše od svega plakao sam za Vidom, mladim i zlatnim, dječakom kojeg više nije bilo.

Takav mi je teret u tom trenutku legao na dušu da sam mislio da ću umrijeti. Ali, svemir nije tako milosrdan: pustit će te da umreš zbog zatrovanog zuba, udarca u glavu, zbog tuđe pogreške ili gluposti, ali te neće pustiti da umreš kada to poželiš, jer kad bi to dopuštao, živog bića u njemu više ne bi bilo.

Mislio sam da ću umrijeti, želio sam to, sam i jadan u ambulanti, a onda se pojavio Matt. Došao me obići, ispostavilo se da me on i pronašao u kamenolomu i došao je vidjeti kako je priučeni kirurg obavio posao, i pronašao me kako urlam, kako nohtima pokušavam rastrgnuti zavoje, kako nogom pokušavam razbiti neprobojno ogledalo, kako si prste želim zabiti u oči i ne gledati više, ne vidjeti ništa više. Zgrabio me, snažnim dugim rukama prikovao mi je ruke uz bokove i držao me tako dok se nisam smirio, dok više nisam imao snage ni volje ritati se, čupati kosu, derati kožu, dok se nisam prestao batrgati i dok suze nisu presušile, ostavljajući samo jecaje, suhe i opore poput Tesle. Zagrlio me onda, milovao me po licu, tješio me i šaptao, ponovo i ponovo.

- *Ganbare* - govorio je. - *Ganbare!*

Moj se život od tada promijenio. Ja sam se, mislim, također promijenio. Nije razlog bio samo u tome što me je udarac izobličio,

što mi je čeljust ostala zauvijek iskrivljena na jednu stranu i što mi se zbog toga jezik ponekad sapletao. Razlog nije bio ni ružan ožiljak na mojoj jagodici ni nestali zubi, a ni put iz koje je Teslin pijeskom bogat vjetar vremenom izbrusio zlatnu boju, puneći pukotine i bore blistavim, crvenkastim prahom, pretvarajući lice Zlatnog dječaka u tek jedno među licima Teslinih veterana. Ne, promjene na mom licu dovele su tek do toga da sam kao ljubavnik postao manje poželjan, da me sukažnjenci više nisu salijetali i plaćali mi za noć provedenu sa mnom. Ni Hidalgo više nije imao koristi od mene pa sam ispao iz njegove milosti i pao tako duboko da nisam čak ni ušao u nemilost kada sam se iselio iz nastambe i prešao k Mattu.

Nekad, čak i prije sedmicu, dvije, nisam mogao zamisliti da neću biti ono što sam oduvijek bio. A sada, sada mi nije bilo stalo. Svi moji planovi i nade, sav moj život do tog trenutka postao je kao davno odgledani film, svi moji osjećaji i ideali činili su mi se tako dalekim, nestvarnim, ponekad posve nerazumnim. Jest, što više razmišljam, sve sam više uvjeren da sam tada odrastao, da sam se promijenio, postao nov čovjek, zaljubljen čovjek.

Monogamna veza bila je još jedna od novih stvari u mom novom životu, nešto što do tada nisam iskušao i sada sam se pitao zašto nisam. Život s Mattom bio je nešto novo, smirenje koje mi je trebalo, iskustvo koje mi je pomoglo prebroditi krize, partner kakvog sam trebao.

Mnogo sam naučio od Matta. Matsuda Makoto, zastavnik jurišnog ureda, nije bio samo glupa vojničina. Jurišnici su se, da bi opstali u svemiru, preživjeli pod svim uvjetima, uz fizički trening morali i obrazovati, izgraditi u svakom pogledu. Uz Matta, više nisam prezirao rad. Uz Matta, počeo sam uživati u razgovorima koji nisu bili samo preludij za večer u krevetu. Uz Matta mnogo sam naučio.

Naučio sam, između ostalog i što znači *ganbare*. Bio je to japanski poklič kojim su navijači s tribina bodrili svoje momčadi. Nisu ih silili na pobjedu, nisu od njih pod svaku cijenu zahtijevali da budu najbolji na svijetu, da budu savršeni, da budu supermeni. Ne, tražili su od njih samo da budu onoliko dobri koliko mogu biti, da daju sve od sebe i da se bore do zadnjeg trenutka igre.

Tražili su od njih da učine samo ono što svi moramo učiniti, da primjene jedino pravilo koje nas ne može izdati. Bodrili su ih s

ganbare, borili su ih s: - Izdržite!

Izdržati. Izdržati gubitak lica, svega što sam bio i svega u što sam vjerovao. Izdržati promjenu, izdržati Teslu, izdržati živjeti. Izdržati.

Matt je bio tu da mi pomogne, da me podrži, da me nauči, da bude uz mene uvijek kad ga trebam, uvijek kad praznina bude prevelika da je prebrodim sam. Mnogo sam naučio od njega.

A naše prve zajedničke noći naučio sam još jednu stvar.

U Japanu, Makoto je i žensko ime.

13.

- Želiš li znati zašto sam ovdje? - upitala me Matt jednog dana kada je vjetar bio prejak da bi se otišlo u kamenolome.

- Znam zašto si ovdje - rekao sam.

- Znaš što sam učinila - rekla je. - Ali želiš li znati zašto?

Svakako sam želio, ali zatekla me nespremnog. Kako se to ranije nisam upitao? Zar sam pretpostavio da je napad Sakai-marua na lađu prepunu Reginaca bio samo čisti čin mržnje, ksenofobna agresija, tako malo nalik Matt koju sam znao? U tim pitanjima prošao je trenutak prije no što sam shvatio da Matt još čeka odgovor. Kimnuo sam žustro: - Želim, naravno da želim.

- Svoj posao - odgovorila je zamišljeno. - Samo smo radili svoj posao.

Kada su rančere-koloniste s Eastwooda preplašili nestanci prvo stoke, a onda i ljudi, pozvali su NN, a Novi su nesvrstani iznajmili prvu slobodnu lađu s jurišnicima i, poštujući ugovor, poslali je Istvuđanima u pomoć. Lađa je bila Sakai-maru, mala, okretna i okrutna, lađa za hitne intervencije, sa stotinama skokova iza sebe i s posadom koja se na zadatku među sobom sporazumijevala gotovo bez riječi.

Sakai-maru nadletio je obronke Josey Wales planina, područje koje mu je bilo označeno kao sporno, i s druge, nenastanjene strane pronašao ožiljak u tkivu ravnice. Četvorica jurišnika spuštana su da izvide i izoliraju okolicu, a kada je zaštitna ograda podignuta, spustio se i Sakai-maru. Jurišnici su, predvođeni poručnikom Okamijem, zasukali rukave i s kraju ožiljka iskopali letjelicu, a u njoj poluraspadnute ostatke jednog Karva.

- Okej - rekao je poručnik Okami. - Sad bar znamo s kime imamo posla.

Jurišnici su se podijelili u dvije ekipe od po pet ljudi s još tri čovjeka na aeroskuterima, radi podrške iz zraka. Poručnik Okami poveo je svoju petorku lijevim krilom, zaobilazeći šumu da u nju uđe s vrha, dok je zastavnica Makoto Matsuda svoju skupinu pavela koritom potoka, prirodnim usjekom koji je vodio u samo središte obraslih obronaka.

Jedan od njezinih vojnika upozorio je Matt na tišinu. Što su više ulazili u šumu, što je raslinje bile gušće, manje se zvukova čulo. Ptice nisu pjevale, kukci se nisu čuli, samo je neuvezeno cvijeće, izvorno istvuđansko, puštalo svoje uobičajene piskove. Matt je rasporedila svoje ljude u lepezu i zapovjedila da spuste infracrvene leće. Tek tu i tamo koja sitna životinjica, mahom u višim granama drveća, ostavljala bi brz, svijetao trag na njihovim vizirima. Osim njih, samo drveće, glupe gusjenice i cvijeće što je piskovima objašnjavalo da želi biti pojedeno, u želucu oplodeno i u izmetu procvalo.

- Dvorište nekog grabežljivca - rekao je vojnik Matt s lijeva.
- Možda nešto naše? Medvjed ili vuk ili..
- Evo ti vuka!

Doista, iza izvaljenog, u korijenu strunula stabla, zemaljske sorte, ali loše prilagodbe, pronašli su vuka. Mrtvog. Utroba mu je bila rasporena s tri paralelna reza, iznutrice izvađene, jezik iščupan, oči isisane, mozak pojedena iz raskoljene lubanje.

- Netko voli meko meso!

Desetak koraka dalje, pronašli su novu gomilicu koja je svijetlila u polumraku šume.

- Izmet?
- Ili povraćanje. Poluprobavljeno. Još toplo.
- Poluprobavljeno?
- Nagađam, ali.. Vuk je naš import, ne mora pasati baš svakom želucu. Želiš li analizu?

Matt je odmahнула glavom. Infracrvene su leće pokazivale kapljice izmeta koje su se udaljavale uzbrdo. Znakovima je pokazala strijelcima gdje želi da budu i nečujno su pretrčali stotinjak metara prije no su na stablu našli leš, utrobe prazne kao i vučje.

- Odgovara opisu.
- Od čega je umro?
- Teško je reći. Ali, nema puno krvi.
- Rasporen je nakon smrti?
- Ako bih trebao nagađati. Većina utrobe još je ovdje. Nema jetre, nema srca, bubrezi fale. Doduše..
- Doduše?
- Crijeva. Kao da su izvađena pa vraćena.

Čučali su još trenutak nad rasporenim lešom muškarca koji je odgovarao opisu jednog među nestalima, pokušavajući dokučiti kako je završio. Konačno je Matt odustala, i dala znak da se pregleda i okolno drveće. Još jedan leš je pronađen, a onda i koža jednog Karva.

- Kako je izgledala? - upitao sam.

Matt se počela iza uha, kao da ne može naći pravu riječ.

- Prljavo - naposljetku je rekla. - Poput psa koji je predugo pregažen ležao na cesti. Bilo mi ga je žao.

- Žao? Karva?

- Mi nismo tada znali što bi Karvi trebali biti. Vidjela sam samo tu kožu, dlake što su počele otpadati, sve meso pažljivo sastrugano, sve kosti popijene.. Kukci su se rojili oko nje. Zamislila sam sebe tako i.. Bilo mi ga je žao.

- Niste znali što su Karvi *trebali* biti?

- Polako - rekla je Matt. - Dugo nisam pričala ovu priču. Pusti me da je kazujem onako kako znam.

Skinuli su karvlju kožu s drveta i u okolini pronašli razbacane, razlomljene i popijene kosti. Na drugom drveću nije bilo nikoga. Matt je odredila dvojicu stražara i obratila se drugoj dvojici: - Onda?

- Možda je religiozni običaj. Izlaganje da ga strvinari očiste. Ptice i kukci.

- Je, već vidim pčele kako lome kosti preko koljena da bi ih posrkale. Drugu pretpostavku, onu u koju vjeruješ.

- Ako ti želudac ne probavlja ništa drugo, postoji jedna stvar koju će sigurno probaviti.

Pogledali su prema krošnjama drveća. Bila je to lekcija s njihove osnovne obuke. Zaboravimo li moral, ljudsko je meso sasvim jestivo. A u tuđem svijetu i jedino pouzdano neotrovno. Puno pravih proteina i svih ostalih potrebnih tvari. Nije bilo razloga da to vrijedi samo za ljude. Matt je kimnula. Da.

- Ostava? - pokazala je prema vrhovima drveća. Obojica sugovornika su kimnula.

- A kad se hrana potrošila, ljudi i vukovi?

- I tko zna što, što još nismo našli.

- Idemo.

Razvili su se ponovo u strijelce i napredovali uzbrdo. Tih zvižduk s desnog krila upozorio ih je na pećinu. Prolaz je bio tako uzak da su mogli ući samo četveronoške. Opasnost za prvoga bila je očita.

- Vili! - zapovjedila je Matt. - Ti si najlakši. Otkopčaj prsluk i lezi na njega. Ja guram, Elvis ide za mnom. Vas dvojica, čuvajte stražu!

Vili je bez riječi otkopčao oklop i legao poledice na njega. Glave zabačene unatrag i s puškom spremnom na sve, oslonio je čizme Matt na ramena i dao znak da je spreman. Matt je potrčala četveronoške, gurajući Vilija pred sobom, dok je Elvis svom snagom puzao za njima.

S unutrašnje strane nije bilo nikoga. Čim je ušao dovoljno da se uvjeri da nema nikoga pred niti nad njima, Vili se otkotrljao ulijevo i naperio pušku prema mraku pećine. Matt je odskočila ulijevo, naperivši pištolj, a Elvis je izletio za njima i svojom strojnicom pokrio sredinu. Trenutak su teško disali i zvjerali po kutovima, svakog trenutka očekujući da se netko baci na njih, a onda su uvježbanom metodom usporili otkucaje srca i polako krenuli dublje u unutrašnjost. Iza prvog zavoja čekalo ih je iznenađenje.

Nasred proširenja sjedila je prljava i preplašena ženska prilika. U mraku ništa nije mogla vidjeti, ali je čula jurišničke korake i metalno zapinjanje zatvarača njihova oružja pa se trgnula i prevalila komad kore s kojeg je jela bobice i nešto što je izgledalo poput komada sirova mesa. U strahu se pribila uza zid i očima zvjerala lijevo i desno, malo prema jurišnicima, a malo prema dubini špilje, kao da od tamo očekuje pomoć od ove nove, nevidljive i metalne opasnosti.

- Mir! - rekla je Matt ženi, a jurišnici su infracrvene poglede i cijevi svog oružja okrenuli u smjeru prema kojem se žena okretala. Tamo je, sklupčan u kutu, ležao iznemogao i oslabljen Karv. Ženka, kako se kasnije ispostavilo.

Matt i jurišnici su zamotali ženi oči i povelili je prema izlazu, a Karvu su sapeli udove i, dok se nemoćno otimao, položili ga na Vilijev prsluk i izvukli van.

- Jesi li ikad vidio Karva? - upitala me Matt.

- Samo na slikama - odmahnuo sam.

- I ja sam vidjela te slike. Nije to isto - nasmijala se Matt. Volio sam kako se smije. - Na slikama izgledaju kao da su tri metra visoki, dva široki, i da ti noćima mogu glavu zgnječiti kao prišt!

- A koliki su?

- Ovoliki - nasmijala se ponovo Matt i rukom pokazala uzrast tek nešto viši od metra, četiri stope u najboljem slučaju.

- Zezaš me!

- Ni najmanje. Brzi k'o sam vrug i vjerojatno isto tako opasni, kad su zdravi, ali mali, malecki. Do ovdje su mi bili - pokazala je malo ispod pojasa.

- Ali.. - rekao sam. - Reginci su s njima ratovali godinama i jedva su ih istrijebili!

- O, ne sumnjam da su ih istrijebili! - rekla je Matt.

Karvska lađa koja se srušila na Eastwood nije bila namijenjena međuplanetarnim letovima niti svemirskoj borbi. Bila je tek sitan, obiteljski čun za lovne pohode, početkom rata modificiran najnužnijom izvanatmosferskom opremom. Njegova posada nikad nije namjeravala napuštati rodna nebesa, ali ju je skok Reginske lađe povukao u crvotočinu i izbacio na slučajan izlaz, u privlačno polje Eastwooda. Oštećen, prvo borbom, a onda i prolazom kroz crvotočinu, čun se jedva izborio s vrtoglavim padom, izravnao se dovoljno da prije sudara s obroncima Josey Walesa tri od četiri člana posade izbaci u sigurnosnim kapsulama, i skršio tamo gdje su ga Okami i njegovi jurišnici iskopali.

Karvi su se snalazili kako su znali. Skrivali su se pred ljudima jer im nisu znali namjere i pokušali su jesti stoku i bića koja su sretali u šumi. Bez uspjeha, ni zemaljska ni istvuđanska biologija nije odgovarala njihovu metabolizmu. Najstariji među njima žrtvovao se da nahrani preostalo dvoje. To dvoje, pak, krenulo je u lov na ljude. Ne radi hrane - znali su kakav bi efekt imala na njih - već da nauče komunicirati.

- Kako da ne - nasmijao sam se u nevjerici. - A oni leševi po drveću? Pali iz komunikologije?

- Podliježeš propagandi, Vide - rekla je Matt. - Jedan od rančera umro je od straha. Drugi je, mlađi, noću pokušao pobjeći, i svom se snagom zaletio u stablo. Umro je na mjestu.

- A utrobu su mu izvadili iz vica?

- I ženu je trebalo hraniti.

Od usamljene i prestrašene žene, Karvi nisu puno doznali. A vrijeme im je istjecalo. Mužjak je pošao u još jedan lov, očajnički

pokušaj da nađe nešto što bi mogli probaviti ili nekoga tko bi ih mogao razumjeti, nekoga tko neće pucati istog časa kad spazi bijesno klupko krzna kako iskešenih zuba trči prema njemu. Kada su Matt i njezina ekipa provalili u pećinu, mužjak se još nije bio vratio.

- Što je bilo s njim.

- Okamijeva ekipa je naišla na njega.

- Živog?

- Da. Dok nisu naišli na njega. Prvo su dugo slušali režanje, izmicao im je kroz granje. Kad su ga konačno ugledali..

Znao sam što je htjela reći. Kad su ga konačno ugledali, ugledali su tuđina, metar i dvadeset visoku zvijer, krzna još možda slijepljena od krvi kakve životinje kojom se bezuspješno pokušao nahraniti. Pet jurišnika s naperenim cijevima ugledalo je svog prvog izvanzemljana, plavosivu beštiju, nakazu i čudovište, i trebalo je da samo jedan od njih prvi povuče okidač pa da mu se svi pridruže i da sve bude gotovo u sekundi.

- Barem smo ženku imali čime nahraniti - rekla je Matt, ali se nije činila jako sretnom radi toga.

Ženka se oporavila. Na očigled je tugovala za mužjakom, ali je jela njegovo meso i učila se sporazumijevati s nama da bi zadatak koji su zajedno započeli privela kraju. Uz pomoć žene koja je u pećini s Karvom provela duge tjedne, vojnog softvera i nesalomljive karvske tvrdoglavosti, posada Sakai-marua na kraju je doznala priču o Regincima.

- Nisu ih zvali Regincima, dakako - rekla je Matt. - Ali, usporedili smo zvjezdane karte.

Reginci su tada i za nas bili nova stvar. Prvi kontakti tek su bili uspostavljeni, prve slike odaslane. Ljeto ljubavi još se nije bilo dogodilo.

- Osposobili smo donekle strojeve na njihovom čunu i Karvljanka nam je pokazala Regince, rasu s kojom su ratovali - rekla je Matt. - Šest stopa visoke, žilave i snažne, tamnomodra krzna, sjajnih dugih očnjaka, neranjive i besmrtne.

- Ali - pobunio sam se, - to nisu Reginci!

- O, jesu! - rekla je Matt. - Itekako.

Prije no što su susreli Regince, Karvi su bili naselili tri najpogodnija planeta svog sustava i upravo su se pripremali naseliti četvrti. Tamo

su, lovačka rasa, pronašli divnu, krupnu divljač i vrlo je brzo počeli loviti. Nije prošlo dugo, a u glasanju te zvjeradi prepoznali su čudnu ritmičnost. Obustavili su, sa žaljenjem, lov i posvetili se proučavanju krikova te nove divljači. Pokazalo se, iako divljač ni po kojem ključu nije bila inteligentna rasa, da su u njihovom glasanju doista krije jezik, štoviše matematičke formule koje su Karvima otvorile nove smjerove razmišljanja i, na kraju, vrata crvotočina.

Je li u mozgove zvjeradi formule usadila neka davna rasa ili su se potomci takve rase možda pretvorili u zvjerad, nikome nije bilo naročito bitno. Malim, žustrim Karvima otvorila su se nebeska lovišta.

- Zvuči kao bajka! - rekao sam.

- Zvuči li više kao bajka od napuštenog broda s blagom u orbiti Plutona? - upitala me Matt.

Zbunila me. Brod neznane rase koja se nasukala na periferiji našeg sustava bio je iskra koja je upalila motore našeg međuzvezdanog širenja. Podudarnost je bila.. Možda ipak samo podudarnost? Zašto bi netko ostavljao ključeve tajne prebrođenog prostora, a onda ih skrivao? Možda je u pitanju test? Tek kad dokažemo vrijednost, otvaraju nam se..

- Ne kao bajka - Matt me prekinula u razmišljanju. - Znaš li kako je meni zazvučala ta priča kad sam je prvi put čula?

- Kako?

- Kao stupica - nasmiješila se kao da se ispričava, kao da nije ona kriva što joj mozak u svakom tuđem postupku vidi nešto upereno protiv nje, tako su je, vojnika, odgojili. - Kao mamac.

- Možda je. . Možda je ipak slučajnost? Ili test?

- Joj, voljela bih da jest. Ali slučajnosti je bilo previše! Znaš li koju su rasu Karvi prvu sreli kada su se otisnuli u svemir?

Znao sam. Iznenada sam znao. A Matt je čekala da kažem.

- Regince?

- Regince.

U svojim legendama, Karvi su pričali o drevnim junacima, visokim i snažnim, hitrim usprkos svoje visine, kože koju strelice ni kamenje nisu mogli probiti, junacima koji su živjeli kroz bezbrojne zime i nisu umirali od starosti ili bolesti, već kako dolikuje lovcu, u borbi, sa životinjom ili Karvom, u trenutku dok krv ključa i kad ti nije važno lije

li se tvoja ili tuđa, važno je da se lije, važno je da se živi dostojno i hrabro. Kada su se pojavili Reginci, Karvi nisu mogli povjerovati svojim očima. Njihove su se legende vratile. Visoke, snažne, besmrtnne. Mamac su progutali do plovka.

- Reginci ne izgledaju kao bogovi - kažem.

- Zato što se ne možemo dogovoriti kako nam bogovi izgledaju. Ali, već dugo se slažemo kakvi izvanzemljani trebaju biti. I kakvi bismo mi željeli biti. Vilinski, posebni...

- . . . besmrtni.

- Besmrtni - kimne Matt. - Teško je odoljeti besmrtnosti.

Reginci su točno znali što trebaju ponuditi Karvima da ih privuku. Poslali su nekoliko stotina svojih i naselili ih na sva četiri karvska planeta. Karvi su Regince dobro primili, da bi ih jednog po jednog. . zamijenili.

- Zamijenili? Misliš. . moždane matrice?

- Poznat ti je plan?

- Ali.. Ako su sve.. Kako.. kako se Reginci nisu pobunili?

- Bio je to njihov poklon vladajućima. Nekoliko stotina zatvorenika, modificirano je i poslano u progonstvo. Smrtna kazna, zapravo, sa zadržskom.

Iznenada, mnogo mi je toga postalo jasno. I zašto se Leonardo opijao, i zašto su na Zemlji prisutni Reginci provodili dane u orgijama i zadovoljstvima. Znali su da im nema spasa, da su osuđeni i htjeli su što bolje proživjeti to malo besmrtnosti što im je bilo ostalo, možda u procesu sjebat i tijelo onome kojem ga ostavljaju. Zemlja je Victorii Regini poslužila kao Tesla Zemlji, kao odlagalište otpada, mjesto gdje i beskorisni mogu nečemu poslužiti. Poslužiti, da, ali... čemu?

- Ali.. zašto? - upitao sam.

- Svi Reginci izgledaju isto - odgovorila je Matt.

- Šminkaju se različito.

- O, da. Ali izgledaju isto. I kad sve moćnike potkupe darom besmrtnosti, što ih priječi da jednom, kad ushtjednu, na njihovo mjesto pošalju druge Regince, svoje ljude?

- To su.. To su učinili na Karvu?

- Jesu.

Svi su karvski kraljevi poželjeli i dobili nova tijela, vitka, brza, nepobjediva. I svi su karvski kraljevi, jedan po jedan, kada bi se

ukazala zgodna prilika, bili zamijenjeni Regincima. Karv je postao reginskom kolonijom.

- Skoro - dodala je Matt. - Negdje nije sve pošlo po planu, neki je lokalni kralj ispuznuo i glas je procurio... Počeo je rat, ali zbunjujući rat. Karvi protiv Karva. Kako razlikovati svog kralja od Reginca u karvljoj koži? Tko je neprijatelj? Konačno, Reginci su digli ruke i istrijebili Karve. Nisu se pokazali vrijednima truda, previše su cijenili slobodu.

Izvadio sam štapić alkaloida i zagrizao. Ponudio sam ga Matt, ali je odbila. Žvakao sam u tišini dok se Matt bavila svojim mislima i konačno upitao:

- A mi?

- Što će biti s nama?

- Da. I mi cijenimo slobodu!

Matt se tiho nasmijala, a ja sam prestao žvakati. Da cijenim slobodu, bih li je prodao prvom ponuđaču za cijenu zlatne kože, zlata koje mi nije potrajalo niti pet godina, a koje me odvelo na put na kojem možda više nikada neću imati priliku biti slobodan? Koliko cijenimo slobodu?

- Što je sloboda? - rekla je Matt. - A ako si već rob, koliko ti je važno tko ti je nad glavom, čovjek u reginskoj koži ili Reginac?

Ispljunuo sam sažvakani štapić. Matt je bila u pravu. Odavde, s Tesle, bilo mi je sasvim svejedno što će se dogoditi sa Zemljom. Tko zna bi li mi bilo stalo da sam na Zemlji.

- Čiji je život najvažniji? - upitao me Glas.

Razmišljao sam o odgovoru, razmišljao sam o tome koliko sam se zaista promijenio.

- Meni je važno - iznenada je rekla Matt, više za sebe.

- Rekla si nešto? - upitao sam je nježno, htio sam da ponovi, nisam htio da zašuti.

- Meni se odmah učinilo važnim nešto poduzeti, spriječiti tu. . tihu invaziju! Svima nam se to učinilo.

Sakai-maru. Napad na brod pun Reginaca, osamdeset mrtvih tuđina. Trinaest jurišnika koji su samo branili Zemlju, obavljali svoju dužnost onako kako su je shvatili.

- Zar nije bilo drugog načina?

- Javili smo sve što smo doznali - odmahнула je Matt glavom, - ali ugovori su već bili sklopljeni.

Prva pošiljka besmrtnih tijela bila je na putu prema Zemlji.

- Pa ste je presreli.

- Pa smo je presreli.

Dvanaest jurišnika je poginulo. Matt je preživjela, poslana je na Teslu.

- Zašto.. - počeo sam pa mi se grlo osušilo. Progutao sam slinu i natjerao se da završim pitanje. - Zašto su te ostavili živu?

- Igre moći. Suci su se htjeli osigurati da će i oni dobiti tijela.

Izvana se začula buka. Matt i ja ustali smo s mjesta na kojima smo sjedili i izašli na otvoreno. Mračilo se, ali je vjetar bio prestao. Golemi gusjeničar tutnjio je od ulaza u logor. Liberty nas je ugledala i mahnula.

- Stigli su novi! - rekla je. - Sretnih ti prvih šest mjeseci, Vide!

- I tebi - viknuo sam. Šest mjeseci?

- Smjena straže isto? Tko je novi? - upitala je Matt. Nije nam zaista bilo važno tko će se iduće dvije godine nalaziti na čelu logora D, ali je bilo kakva vijest bila osvježenje, nešto o čemu se moglo razgovarati, nešto na čemu je čovjek mogao brusiti zube znatiželje, bez da pod njima osjeti sveprisutan Teslin pijesak. Tamo negdje, Reginci su možda i preuzimali Zemlju, ali ovdje smo to na trenutak mogli smetnuti s uma očekujući vijesti o novom šefu.

- Nemam pojma! - doviknula je Liberty. - Idem pitati!

Otrčala je za gusjeničarom, a Matt i ja smo je čekali. Jedno je vrijeme izgledalo kao da je razgovor završen. Priča je bila istinita ili to nije bila. A ako je i bila, što smo mi tu mogli učiniti? Tada sam, najviše da prekinem tišinu, upitao: - A ženka?

- Hm?

- Ženka Karva. Što je bilo s njom?

Matt se zagledala u daljinu.

- Bila je posljednja od svoje rase, bar koliko je znala - tiho je rekla. - Pojela je svog mužjaka i prenijela nam je svoje znanje. Učinila je sve što je mogla. Ja sam joj posudila svoj pištolj.

Kimnuo sam. Bih li se mogao ubiti? Bih li nekome mogao pomoći da se ubije?

- Kad dođe moje vrijeme, nadam se da ću imati toliko hrabrosti - rekla je Matt, a mene je nešto ugrizlo za srce. Nisam, shvatio sam, želio da Matt umre. Želio sam da uvijek bude tu, uz mene.

Htio sam joj to reći, i Glas se promeškalo da nešto upita, ali se u tom trenutku vratila Liberty, još iz daljine vičući:

- Znaam!

- Onda, tko? - upitali smo je, čekajući da dođe do daha.

- Nitko bitan - odgovorila je uspuhano. - Neki Marlon.

14.

Odmah je bilo jasno da Marlon neće biti kao drugi šefovi. Za početak, naoružani su se stražari u trojkama počeli šetati logorom. Nepotrebno, jer se svaka pobuna mnogo lakše mogla ugušiti kontrolom nad redovitom, šifriranom vezom sa Zemljom.

U ranim danima Tesle, pričalo se, bilo je pokušaja da se toranj zauzme i jedan je od tih pokušaja čak bio i uspio. I onda? I onda ništa. Kažnjenici su držali toranj i čuvare dva dana, a onda su shvatili besmislenost cijele situacije. Tesla još nije proizvodila dovoljno hrane za sve i Zemlja je samo trebala na mjesec dana odgoditi dolazak sljedećeg transportera pa da kažnjenička kolonija ponovo bude spremna sve učiniti kako joj se kaže. Bilo je u povijesti Tesle i zapovjednika koji su na zatočeničkoj populaciji naumili bili provoditi svoje ideje stege ili vladanja, ali zvjezdani ponor koji je koloniju dijelio od idućeg ljudima naseljenog planeta bio je batina s dva kraja. Ako kažnjenici nisu mogli uspješno podići revoluciju, nije ih se moglo ni uspješno tiranizirati. Ako bi im se uskratila hrana, kažnjenici ne bi jeli. Ako bi ih se tjeralo na prisilni rad, ne bi radili. Ako bi ih se tuklo, udarili bi natrag. Što im je, konačno, upravitelj i mogao učiniti? Već su bili na Tesli.

Drugog dana, Marlon je počeo pojedine kažnjenike pozivati u toranj. Trećeg dana, jednog za drugim pozvao je sve vođe pojedinih skupina. Neki od njih zadržali su se kraće, neki duže. Oni prvi pričali su kako ih je ispitivao o stanju u logoru i kako mu ništa nisu htjeli reći. Oni drugi nisu pričali.

Trećeg dana poginuo je Ibrahim.

Matt i ja bili smo u kamenolomu kada se to dogodilo. Uz Matt sam zavolio kamenolom, zavolio sam prasak koji osjetiš nogama prije no što ga čuješ, zavolio sam brundanje stijene što se mrvlji, zavolio sam kaskadu šljunka što se utrkiavao niz svježju ranu u litici. Sviđalo mi se kako smo krčili prostor za nešto bolje, sviđalo mi se kako bih, nakon što bismo odnijeli šljunak i gromade i pripremali teren za novi naboj, pogledao kamenolom i vidio razliku, nešto čemu sam pridonio, nešto što sam svojim rukama učinio.

Kada bih navečer ležao i bio preumoran da zaspim (Matt se to nikad nije događalo, nevjerojatno je što se sve može uvježbati, samo ako se dovoljno rano počne), ponekad bih gledao svoje ruke. U mraku se nisu dobro vidjele, ali sam ih osjećao i nisam ih mogao prepoznati. Bile su tvrde, isječene sitnim, zaraslim ožiljcima i iz pora im je svjetlucala Teslina prašina. Stisnuo bih prste u šaku i koža bi mi pružila otpor, kao da nosim finu, ali snažnu, nevidljivu rukavicu. Jesu li ispod rukavice još postojale one ruke kojih sam se sjećao, nježne, stvorene za ljubav i kristalne čaše, dlanovi iz kojih nikad nije tekla krv? Okretao bih ih i gledao im čas dlan, čas nadlanicu, pokretao bih prste i stiskao ih u pest samo da osjetim kako mi se mišići duž ruke napinju. Volio sam svoje ruke.

Ibrahim je poginuo glupo. Rukav mu je zapeo među klinove gusjeničara koji je vozio natraške. Vikao je, kad su spazili što se zbiva počeli su vikati i drugi kažnjenici, ali gusjeničar je radio preveliku buku, a vozač je imao slušalice preko ušiju i nije ih čuo, bar ne na vrijeme. Gusjeničar je povukao Ibrahima koji se pokušao otrgnuti i osloboditi u isto vrijeme, ali kombinezoni su bili praktično nepoderivi, a održavati korak trčeći unatrag dok te metalni mastodont brzinom od dvadeset i pet kilometara na sat vuče i trga, bilo je gotovo nemoguće.

Ibrahim je na kraju izgubio ravnotežu i poletio pod gusjenicu. Dio svjedoka kasnije je pričao da je izgubio svijest kad mu je stroj otkinuo ruku i da se nije puno mučio. Drugi su vrtjeli glavom i govorili kako su mu vidjeli u užasu otvorene oči dok ga je gusjeničar podvlačio pod sebe i kršio kost po kost, mljeo malo po malo, dok mu je utrobu istiskao na usta i tako mu ugušio krik; kako je još bilo života i straha u njemu kada mu je gusjenica zdrobila glavu. Možda su to rekli da mi napakoste, kao što su me oni prvi željeli poštedjeti, ali riječi i jednih i drugih jedva da su dopirale do mene.

Tijelo su već bili odnijeli. Prišao sam šljunku koji je pjevao i kleknuo pored gomilice. Uzeo sam jedan kamenčić u ruke i dugo ga promatrao, trljao ga među prstima, milovao ga uz svoj obraz. Prinio sam ga usnama i poljubio. Zaplakao sam.

Nisam plakao za ljubavnikom. Ljubavnika sam imao i boljih i dražih, ali Ibrahim mi je, na svoj način, značio nešto poput kamenoloma. Bio je djelo mojih ruku, u njima je prestao biti dječakom i zbog toga sam

se za njega osjećao odgovornim, jednako kao što sam se i ponosio njime. U trenucima mraka, kada sam razmišljao o svojoj smrti, tješile su me tek neke misli, a među njima je bila spoznaja da Teslu činimo boljim planetom i glupa sigurnost da će me Ibrahim nadživjeti, da će i kad mene ne bude uživati u raju koji ćemo stvoriti.

Matt je prišla i zagrlila me.

- Nesretni slučaj - rekla je. - Glupa nesreća. Ništa nisi mogao učiniti.

U njezinim snažnim rukama osjetio sam dozvolu da budem sasvim bespomoćan. Znao sam da nije bilo ničega što sam mogao učiniti, i to me peklo možda još gore od same činjenice da Ibrahima više nije bilo. U tome bih trenutku dao sve, samo da sam Ibrahima mogao oživjeti.

- Čiji je život najvažniji? - upitao me Glas?

- Šuti! - povikao sam na njega. - Šuti! Šuti! Šuti! *ŠUTI!*

Matt me podigla na ruke kao da sam dijete i odnijela me do naše nastambe.

- Nesreća - šaptala mi je. - Samo nesreća.

Do večeri, Matt je, mislim, znala da se po logoru šuška kako Ibrahimova smrt nije bila baš samo nesreća. Nije mi ništa rekla i zahvalan sam joj zbog toga, iako me nije uspjela zadugo poštedjeti. Kada me, nakon što sam u groznici prospavao noć, u jutro četvrtog dana Marlon pozvao k sebi, i sâm sam shvatio što je posrijedi.

- Nemam, Vide, nikakvu namjeru ovdje dugo ostati - rekao je Marlon i ponudio me čašom gazirane vode. Odbio sam, a on je sebi natočio. - Pa sam odlučio odmah prijeći na stvar!

Pogledao me samozadovoljno i otpio gutljaj vode. Bio je obrijao bradicu i ostavio samo brkove. Odložio je čašu i s osmijehom se nagnuo prema meni.

- Ja sam ubio Ibrahima - rekao je.

Ne znam kakvu je moju reakciju očekivao, ali nije me iznenadio. Znao sam što će reći od trenutka kada me je pozvao. Kimnuo sam: da, znam. Marlon se na trenutak namrštitio, a onda je odlučio ne dozvoliti da mu pokvarim raspoloženje.

- Ne osobno, naravno. Neki od lokalnih šefova dupe bi prodali za savez sa mnom. Ali tebi ne moram pričati o prodavanju dupeta, *do l?*

Nisam ga gotovo uopće slušao. Na pola sam bio odsutan, a drugom sam polovicom mozga razmišljao o tome koji su vođe

skupina sklopile savez s Marlonom. Je li Hidalgo bio među njima? Trgnuo sam se tek kad me upitao:

- A znaš li zašto sam ga dao ubiti?

Razmislio sam i zaključio da mi njegovi razlozi uopće nisu bili važni. Šutio sam. To ga je najedilo.

- Da ti pokažem koliko ozbiljno mislim! Zato! Zbog *tebe*!

Je li mislio da se mogu osjećati krivljim nego što sam se već osjećao? Pogriješio je. Na neki način mi je bilo lakše. Ibrahim je umro s razlogom. Glupim, besmislenim, okrutnim razlogom, ali ne tek pukim slučajem. Ne sjećam se da sam se nasmiješio, ali Marlon je sljedeću rečenicu zarežao: - Tebi je to smiješno? Smiješno ti je? E, pa neće ti dugo biti smiješno!

Ustao je i stao iza mene. Pritisnuo mi je ramena dlanovima i bijesno mi siktao na uho.

- Zbog tebe sam ovdje, kopile jedno! Zbog tebe! Zato što mi nisi rekao gdje su ona dva tijela! Rim i Calcutta, sjećaš se? Ali, reći ćeš mi!

Pustio me i vratio se do stola, sjeo mu na rub. Pripalio je cigaretu i otpuhnuo par dimova. Kada je progovorio, glas mu je ponovo bio razgovorljiv, prijateljski.

- Ja nisam nerazuman čovjek, Vide. Spreman sam ti ponuditi nagodbu.

Pogledao me. Nisam, kao ni do sada, ništa odgovorio, ali je on to ovoga puta protumačio kao pristanak.

- Vjerojatno ne znaš - rekao je, - ali svi oni Reginci na zemlji nisu ambasadori dobre volje, niti taoci koje smo razmijenili s Reginom. Oni su *poklon*. Zar si mislio da si ovdje radi pokušaja ubojstva tuđina?

Nisam. Već neko vrijeme nisam to mislio, ali ni to nisam rekao Marlonu. Sasvim se dobro zabavljao monologom.

- Puca nama kurac za tuđine! Puca i njihovima! Dali su nam ih da se naselimo u njihove glave, da isprobamo kako je biti vječan. Možeš li, Vide, zamisliti kako je biti vječan?

Sjetio sam se Absynthe. Postoje vječnosti i vječnosti. Nekad sam mogao zamisliti kako je biti vječan. Sada sam mogao zamisliti kako je biti zauvijek star.

- Ja mogu - rekao je Marlon. - I ja to želim! A postoji samo jedan način koji će mi to omogućiti, nakon što sam uprskao u Peking.

Pričekao je trenutak da shvatim što je rekao, a onda je ugasio cigaretu i potapšao me po obrazu.

- Divim ti se, Vide! Nisi mi ništa priznao ni tada, u smrtnom strahu, ni kasnije, u zatvoru. Nisi mi ni sada ništa izbrbljao. Divim ti se, ti si čovjek koji zna što hoće! A hoćeš isto što i ja! Zato ti i nudim nagodbu!

Stanka dok pripaljuje novu cigaretu.

- Dva tijela. Rim i Calcutta. Ti i ja. Ne moraš odati ortake, nećemo te više siliti, a dobijaš i tijelo! To ti je i bio razlog, zar nije? Sve što moji šefovi žele jest da ta tijela ne nestanu. Loš presedan, ne možemo to dopustiti! Samo će izabrani moći živjeti zauvijek. Samo izabrani, Vide. A među njima, ti i ja!

Dva su tijela bila nestala. Rim i Calcutta. Po prvi put sam se bio zapitao što to znači? Tko je bio iza tih nestanaka? Slobodni strijelci kao Bob i ja? Ksenofobi koji su Regincima pucali u potiljak i otopili ih u kiselinu? Ili nešto složenije, organiziranije? Netko tko je znao što Reginci smjeraju?

Marlon je vidio da razmišljam, ali je pogrešno zaključio o čemu razmišljam. Široko se nasmiješio i ponovo me potapšao po licu.

- Razmisli, Vide! Dobro razmisli! Dat ću ti tri dana! Brod je još u orbiti, čeka moj signal! Samo reci riječ i obojica idemo odavde!

Kimnuo sam i ustao. Otpratio me do vrata.

- Tri dana, Vide, a onda želim odgovor! Tri dana! *Beats the hell out of* trideset godina!

Vratio sam se polako do nastambe. Matt me čekala. Nije me ništa pitala, čekala je da joj sam kažem. Na kraju, i jesam.

- Hoćeš li mu reći? - upitala me kada sam završio.

- Nemam što. Ne znam gdje su ta tijela. Blagog pojma nemam tko ih je oteo.

Kimnula je i zamislila se. Znala je da njoj ne bih lagao, razumjela je situaciju u kojoj sam se našao.

- Možeš li izmisliti nešto?

- Čemu? Ako me ne ubije čim čuje, ubit će me kad ustanovi da sam mu lagao.

- Ne vuče te Zemlja?

- Ljepše mi je ovdje - rekao sam i osmijehnuo joj se. Zapravo sam se iznenadio kad sam shvatio da to i mislim. Matt mi je uzvratila osmijehom.

- Može postati gadan - rekla je zatim. - Kad shvati da će propustiti lađu kući.

- A što mi može? - nasmijao sam se. - Poslati me na Teslu?

Matt se nasmijala zajedno sa mnom pa me poljubila. Nije više ništa rekla, ali mislim da je znala odgovor na moje pitanje. A znala je i da ništa ne možemo učiniti. Samo čekati. Izdržati.

Tri dana su prošla i ja nisam otišao Marlonu. Trećega dana spremio sam se za kamenolom, kao i obično, no kad smo Matt i ja izašli pred nastambu, čekala nas je jedna od Marlonovih stražarskih trojki.

- Ti nastavi - rekli su Matt, a mene su povelili sa sobom. Matt ih je vjerojatno mogla sve nadvladati, ali bila bi to akcija bez smisla. Marlon, znala je, meni neće nauditi. Gledala je za nama, a onda se okrenula i pošla u kamenolom.

Na putu do tornja, prošli smo pored Hidalga koji je sjedio pod suncobranom i pio, dobro raspoložen.

- Što je, Zlatni? - doviknuo mi je. - Sad se jebeš sa stražarima? Nisu ti kažnjenici više dobri?

Marlon me čekao u istoj sobi u kojoj smo se i prije sreli. Nije se smiješio i nije se pretvarao da je dobroćudan. Kada me ugledao, prešao je sobu dugim koracima i udario me nadlanicom.

- Pederu mali! Mene si našao zajebavati?!

Odmarširao je do prozora i zagledao se u crveno nebo. Ničega tamo nije bilo osim oblaka. Vratio se do mene i unio mi se u lice. U dahu mu se osjetilo da tog jutra nije pio samo gaziranu vodu. Pokazao mi je prema prozoru.

- Tamo gore je brod - rekao mi je. - Brod! Čeka *mene*! Čeka me još samo deset minuta! Ako mu za deset minuta ne javim da stižem s tobom, dignut će sidro i sljedećeg broda neće biti šest mjeseci!

Gledao me i mrzio. Nisam odgovarao. Što sam mu i mogao reći? Da šest mjeseci brzo prođe jednom kad prestaneš brojati dane? Ništa što bih mu rekao, ne bi shvatio.

- A ako budem morao ostati ovdje još šest mjeseci - uboo me prstom, - zažalit ćeš! Zažalit ćeš svaku minutu, ako u ovoj rupi zbog tebe izgubim šest mjeseci svog života!

Ponovo je otkoracao do prozora i bijesno gledao u nebo. Ali nebo je, kao i obično kad se od njega traži milost, ostalo nijemo.

- Čekam - rekao je tiho. - Reci mi.

- Ne znam - rekao sam. - Rekao bih da znam. Ne znam gdje su tijela!

- Lažeš! - zaurlao je i ponovo me pljusnuo. - Ne bi me slali ovdje da ne misle da...

Na trenutak se sledio. U očima sam mu vidio da mi je tada povjerovao. Možda ja zaista ništa nisam znao? Još gore, možda su njegovi nadređeni znali da ništa ne znam, a ipak su ga poslali na Teslu, sa zadaćom koju se ne može obaviti? U tom se času u njemu svijet preokrenuo i on je na sebe pogledao izvana i shvatio koliko je zapravo malo bio važan, kako je lako bio odbačen. Trajalo je samo trenutak, a onda je pomisao odbačena, istinu koju nije mogao podnijeti utamničio je negdje duboko, zakopao ju je što je dalje mogao od sebe samoga.

Udario me koljenom u prepone. Iz kamenoloma je odjeknula eksplozija.

- Lažeš! - vikao je kao da će vika preplašiti crva koji ga je izjedao. Pao sam na pod, a on me udario nogom. - Ali, slomit ću te ja! Priznat ćeš ti meni!

Okrenuo se prema jednom od stražara:

- Nazovi brod! Reci im da pričekaju još samo deset minuta! Izvući ću ja istinu iz ovoga!

Stražar se poslušnu okrenuo i počeo tipkati po zidnom terminalu. Marlon je odmarširao do stola, natočio čašu i na dušak je popio. Stražar se okrenuo od terminala.

- Otišli su - rekao je oprezno.

Marlon je zaurlao iz sve snage, zavitlao čašu prema stražaru, a onda se stuštio prema meni i stao me šutirati po leđima, cjevanicama, i rukama kojima sam skrivao glavu. Konačno se umorio. Stajao je nadamnom i dahtao, dlanovima pritišćući sljepoočnice. Zatim je obrisao bale što su mu bile oblijepile bradu i pogledao me.

- Najeb'o si - rekao je tiho i opasno. Dao je znak stražarima da me osove na noge. - Lijepo sam te upozorio da se ne zajebavaš sa mnom, ali ti si se morao kurčiti. Pa dobro, vidjet ćemo čiji je veći!

Podigao je čašu s poda kod terminala, otišao do stola i ponovo je napunio. Otpio je dobar gutljaj i glasno cmoknuo, a zatim mi se nasmiješio:

- Ona tvoja jurišnica... Danas je radila u kamenolomu?

Radila? Sjetio sam se eksplozije i pokušao sam se otrgnuti stražarima. Bio sam preslab. Marlon je uživao u situaciji. Ispio je čašu do dna, a onda mi prišao i, najljubavnije što je mogao, rekao: - Razgovarao sam s liječnikom. Jesi li znao da je bila trudna?

Vrisnuo sam i stao se otimati kao podivljao. Marlon je stražarima dao znak da me puste. Iznenada slobodan, zateturao sam po sobi. Pogledao sam Marlona i na čas se pitao da li da nasrnem na njega, razbijem mu taj nadmoćni smiješak. Ali, bilo je prečih stvari. Izjurio sam iz tornja, prečicom izletio iz logora D, četveronoške kad nisam mogao dvonoške pretrčao dva kilometra do kamenoloma u kojem je Matt trebala biti.

Prespretna je, prejaka je, uvjeravao sam se. Ne može nastradati u namještenoj nesreći, ne ona, ne Matt!

Trudna?, pomislio sam zatim. Kako? Zar nisu sve žene sterilizirane pri dolasku na Teslu? Možda je njezin jurišnički metabolizam pobijedio lijekove? Trudna? Naše dijete? Matt! Matt! Matt! *Maatt!*

- *Maatt!* - urlao sam poderana grla još od samog ulaza u kamenolom. Trčao sam prema svježem ožiljku po kojem su se rojili ljudi, otkopavajući nešto. Bilo je to pogrešno! Nikad ljudi ne otkopavaju, ako nije bilo žrtava. - *Maatt! Maatt!*

Liberty mi je potrčala u susret i oborila me na zemlju. Koprcao sam se i plakao, htio sam poći do gomile, golim rukama izvući Matt ispod nje. Znao sam da je još živa, trebala me, samo sam je ja mogao otkopati.

- Smiri se, Vide! - govorila mi je Liberty. Još su joj dvojica došla upomoć i sada me njih troje držalo i nije mi dalo da Matt. - Fiti! je bio prekratak. Nije se mučila.

- *Maatt!* - vikao sam. Nije mogla biti mrtva. Ne moja Matt!

- Nije se mučila, Vide, sve je bilo brzo gotovo. Ništa se nije moglo učiniti.

- *Maatt!* - urlao sam. Ako budem dovoljno jako vikao, znao sam, oživjet ću je. Dok budem vikao njezino ime, ona neće i ne može umrijeti! - *Maatt!*

- Sedativ? Gdje da ovdje nađem sedativ? - čuo sam nekoga sa strane. - U ambulanti je! Mogu ga jedino kamenom po glavi!
- Smiri se, Vide! Polako, ne viči!
- Maatt!
- Čiji je život najvažniji? - upitao me Glas. Da sam ga htio slušati shvatio bih da me, možda po prvi puta, to pita bez zlobe i zloće, nekako žalosno. - Čiji, Vide?
- Maatt! - vikao sam. - Matt! Matt! Matt! Matt! Matt! Maatt!

15.

Tolikih godina provedenih na Tesli se ne sjećam, a desetljeća kao da su mi se stopila u dan. Dan koji bi počinjao kako kada, ali uvijek na isti način, u istoj sobi i uvijek s istim pitanjem. Marlon bi ponekad koristio riječi, ponekad udarce, ponekad strojeve, ponekad droge. Ponekad bi samo šutio i gledao me. Drugi put bi urlao i zapovijedao da me tuku, da mi lome kosti, da mi puste krv, da me siluju, da me naglavačke objese s tornja, da me razapnu u pustinji. Puštao je gamad da gmiže po meni, puštao ih je da me ugrizu i do zadnjeg je časa čekao s protuotrovom. U nekoliko sam navrata bio zapao u komu i jedva su me vratili. Marlon bi se svladavao nekoliko dana, a onda bi opet počeo. Cigaretama, solju u ranama, bičem, štapom, šakama, glodavcima, elektrodama, halucinogenima, mecima, ledom, vatrom, prijetnjama, psokama, preklinjanjima, molbama.

Meni je bilo svejedno. Dan je bio dan i trebalo ga je izdržati. Onesvijestiti se ako treba, pustiti da te vrata u nastambu i čekati noć.

Jer, noću bi Matt pjevala.

Kada bi vjetar bio povoljan, sjedio bih cijelu noć pred vratima i slušao glas njezine krvi kako dolazi iz kamenoloma. Zaspao bih tek pred jutro i sanjao lijepe snove. Kada vjetra ne bi bilo, sjedao bih svejedno pred vrata i zamišljao da je čujem. Ponekad bih, ako bih mogao stajati, krenuo prema kamenolomu, ali nikad ne bih dospio daleko. Nije ni bilo važno, važno je bilo pokušati.

- Zašto mi ne želiš reći? - pitao me Marlon jednom. Stražarsku su posadu već dva puta bili cijelu izmijenili, ali njega su ostavljali. Tih dana sve me manje tukao i sve je više pio. Imao je mali reciklator u sobi, mokrio je u njega svakih sat, dva i dobijao nove količine alkohola. - Hajde, makar mi na to odgovori!

Slegnuo sam ramenima. Ponekad bih pod torturom provrištao ili pod drogama brbljao bez reda i smisla, ali, kad god sam bio pri svijesti, nikad nisam Marlonu uputio ni riječ. Nadao sam se da će shvatiti kako je pogriješio kad je ubio Matt. Da ju je ostavio živom, prevrnuo bih nebo i zemlju da izmislim odgovor s kojim bi bio zadovoljan, izdao bih sve i svakoga da nju zaštitim, rodio bih dva Reginca da ga usrećim. A ovako..

- Što da radim? Što da radim? - naglo je sakrio lice u ruke i zajecao. Ramena su mu se tresla, šake su mu tako drhtale da nisu mogle držati glavu, skliznula je niz podlaktice i Marlon je čelom udario o stol. - Pet godina! Pet godina sam izgubio! Nikad me neće povući! Zauvijek ću ostati ovdje!

Pogledao sam prema prozoru. Nebo je bilo crveno, kao i uvijek, oblaci su se mreškali na dobar način. Noćas će biti vjetra, noćas ću čuti Matt kako pjeva.

- Što da radim? - Marlon je upiljio velike zakrvavljene oči u mene. Bio je ostario. U pet godina, ostario je višestruko, kosa mu je na sljepoočnicama izbljedjela, bijele su mu se vlasi vidjele u crnim brkovima. Nije se brijao, uniforma mu je bila neuredna i zaudarao je na mokraću i alkohol.

Ustao sam, zaobišao stol i položio mu ruku na rame.

- Ganbare - rekao sam.

Nije izdržao. Te noći, dok je Matt pjevala, bacio se s tornja. Pao je na gusjeničara, njegova krv slila se niz krov u gustu lokvicu podno upravljačkog sjedala. Ni kap nije pala na tlo. Od Marlona ni pjesma nije ostala.

Još prije Marlona, davno prije, nestalo je Hidalgo. Doznalo se bilo da je on stajao iza prekratkog fitilja, da je s Marlonom sklopio dogovor da ubije Matt. U zamjenu, Marlon mu je obećao pomoć u likvidaciji suparničkih vođa. Hidalgo se kao malo dijete radovao pričinu svog obnovljenog kraljevstva, a zaboravio je pritom da se u Matt nije smjelo dirati. Matt je bila anđeo, čista točka naše zajedničke savjesti, neokaljana, jedina na Tesli nevina. Svi su je voljeli, svima je pomagala, svi su je cijenili. A kad se doznalo da je bila trudna, znalo se što slijedi njezinom ubojici. Njegovi vlastiti ljudi, da izbjegnu odmazdu, preklali su ga na spavanju.

Svakih šest mjeseci, kao i ranije, dolazila bi lađa s novim kažnjenicima. Ponekad, lađa bi dovela i novu stražu, te bi u tim prilikama sa starom stražom na Zemlju polazili i zatočenici kojima je istekla kazna. Znali smo se okupiti ispred tornja dok su prozivali imena i dok bi se oslobođenici javljali, ili dok bi netko u njihovo ime javljao da su mrtvi.

Jednom sam tako pribivao prozivci, a Liberty je stajala pored mene, kad sam začuo kako izgovaraju njezino ime. Htio sam joj čestitati,

zaželjeti joj sretan put, ali prije no što sam bilo što stigao učiniti, čuo sam je kako kliče: - Mrtva!

Poslije sam, za večere, sjeo k njoj. Ništa nisam trebao pitati, sama mi je rekla: - Sve više je drugova ovdje. Dogovorili smo se da ostanemo. Naša budućnost je ovdje.

- Ovdje? - upitao sam je između zalogaja. - Bit će to kratka budućnost.

Zagonetno se nasmiješila.

- Varaš se - rekla je. - Dvije djevojke su već trudne.

Pogledao sam je zapanjeno. Po prvi put nakon dugo vremena, nešto se u meni pokrenulo, nešto me zainteresiralo.

- Prije no smo je pokopali - rekla je, a ja sam znao da govori o Matt, - izdvojili smo supstancu koja pobija kontraceptiv. A u postrojenju za sintezu hrane već odavno rade drugovi. Tesla će biti crveni planet!

Pogledao sam oko sebe.

- Mogli ste si i nešto teže zacrtati - rekao sam. Zajedno smo prasnuli u smijeh. Bilo je dobro smijati se.

Te sam večeri opet slušao Matt kako pjeva i razmišljao o onome što sam čuo od Liberty. Ni nakon smrti, Matt nije prestala davati. Meni snagu, Tesli budućnost. Zatvorio sam oči i prošlo je dvadeset i pet godina.

- Ostani - rekla je Liberty kad smo išli na prozivku. Bila je već baka. Zemaljske vlasti znale su da malo po malo gube Teslu, ali im je bilo svejedno. Predobro su se zabavljali u novim zelenim tijelima.

- Hvala - nasmiješio sam joj se i ono malo svojih stvari stavio u ranac.

- Ništa te dolje ne čeka. Ostani s nama.

Osvrnuo sam se po praznoj nastambi u kojoj sam proveo trideset godina. Sve što mi je nešto značilo već je bilo u rancu.

- Hvala - ponovio sam. - Ali osjećam da.. Moram.

Kimnula je.

- Ako se predomisliš, kontaktiraj drugove - rekla je, poljubila me u oba obraza i pustila suzu. - Znat će koga treba podmititi!

Zagrlio sam je. Novi zapovjednik logora prozvao je moje ime.

- Ovdje! - povikao sam.

16.

Iako me lađa pripremila najbolje što je mogla, umjetnim svjetlom privikavajući me na ritam i boju danjeg zemaljskog svjetla, ipak sam se, stupivši iz koridora u riječku pristanišnu zgradu, trznuo pred naletom plavog neba i blistavog svjetla. Na trenutak me uhvatila panika i zamalo sam se okrenuo i pobjegao natrag u lađu, zamalo počeo lupati po vratima kontejnera i tražiti povratak na Teslu, ali sam se onda pribrao, nasmijao sam sebi i stupio na pokretne stepenice koje su vodile do glavne čekaonice.

Većina putnika i prolaznika bili su ljudi, ali s naslovnih stranica novina, s plakata i ekrana gledala su me zelena lica. Pogledao sam neke od naslova poblje. Bila su to ista, stara imena, samo su lica bila nova.

Pogled na kiosk podsjetio me na majku, na trenutke kada je radila u jednom i donosila mi navečer igre koje je morala vratiti ujutro i na njezinu kratku anarhističku fazu kada je jedan kiosk pokušala zapaliti, ali je krivo smiješala sastojke. Raznježio sam se i poželio je čuti. Otišao sam do telefona i bez problema se sjetio našeg starog broja. Tko zna hoće li još uvijek biti tamo?

- Molim?

Pitao sam za nju, saslušao odgovor, zahvalio i spustio slušalicu.

Moja je majka prije dvadeset i pet godina otišla za kolonije. Zenkatolici su se opet bili odcijepili i prihvatili su ponudu koju je papa odbijao, odletjeli negdje graditi vlastitu budućnost. Moja majka, kolonist. Tko zna što me sve mogla naučiti, da sam htio slušati? Kolika su iskustva bila nepotrebna?

Iz čekaonice sam se spustio do stajališta taksija. Sklupčan na toplom krovu crne, nepropisno parkirane privatne lebdjelice ležao je plavi britanski mačak i ljenčario. Tromo je otvorio oko kad sam prošao pored njega, da bi trenutak kasnije poskočio, kliznuo niz karoseriju i upleo mi se među noge, skoro me oborivši.

- Vide! - zamjaukao je. - Skoro te nisam prepoznao!

Čučnuo sam i zagledao se u njega. Istegnuo je vrat i automatski sam ga počeošao iza ušiju. Dok je preo, prepoznao sam ga: - Dominik?

- Nego tko! - rekao je i lupio me šapom da mi pokaže da ga nastavim češkati.

- Nisi više panda? - glupo sam upitao.

- Da možeš birati, bi li vukao tristo kila svuda sa sobom? - iskesio se. - Plus toga, medvjedice samo leže kad ih jašeš. Mace su uzbudljivije!

Nasmijao sam se. Dominikova samoživa priroda doista je mnogo bolje dolazila do izražaja u ovom tijelu.

- Što radiš ovdje?

- Poslala me Absynthe. Želi te vidjeti!

Ukrkali smo se u crnu lebdjelicu, uključili se u slobodan nivo i zazujali nad gradom. Zvjerao sam kroz prozore gubeći se u promjenama i tražeći nešto što ću prepoznati, za što ću se moći uhvatiti i od čega krenuti dalje.

- Salvatore Mondegreen još snima filmove? - primijetio sam plakat.

- Ime je isto, ali sad je Bowie unutra - odgovorio je Dominik.

- Ah.

Apartman kojeg je Absynthe bila unajmila, nije bio ni onako raskošan, ni onako raskalašen kao nekada. Gornji kat omanje vile, negdje duž kvarnerske obale Istre. Ustala je kada me ugledala i ja sam našao svoju nepromijenjenu točku. Trideset godina više, a ona je još izgledala jednako. Bio sam joj zahvalan na tome.

Prišla je i zagrlila me, privinula mi se i ja sam punim plućima udahnuo njezin parfem. I on je bio jednak. Kao da je znala što mi treba, draga, stara Absynthe.

- Zlatni moj dječčače - rekla mi je toplo. - Kako mi je drago što te vidim!

- Bojim se da više nisam zlatan - rekao sam. - A nisam ni dječak.

- A jesi li još uvijek moj? - nasmiješila se i ponove me zagrlila, topla i meka. Uhvatio sam naš odraz u ogledalu i stvarnost me iznenadila. Bio sam na čas zaboravio kako izgledam, a sada sam u zrcalu vidio djevojčicu Absynthe u rukama starca slomljena nosa, izborana lica, starca kojemu se Tesla čitala iz svakog crvenog ožiljka. Dragaa, stara Absynthe bila je sad mlađa od mene.

Nasmijao sam se. Absynthe me iznenađeno pogledala, a onda nas je, slijedeći moj pogled, ugledala u zrcalu pa mi se pridružila.

- Život - rekla je, - igra čudne igre.

Sjeli smo na dvosjed, a Dominik se skupio ispred peći. Absynthe mi je natočila čašu vina. Gledao sam u čašu kao u čudo, podigao je prema svjetlu i na čas se zanio igrom odsjaja u kristalu i tekućini, a onda sam pomirisao vino, udahnuo aromu punim plućima.

- Bojiš se da ćeš se od čaše napiti? - upitala me Absynthe.

- Već sam pijan - odgovorio sam.

Srknuo sam vino. Polako, bez žurbe. Čaša koju nisam očekivao, mali poklon, malo trpko zadovoljstvo.

- Sami ste ovdje? - upitao sam.

- Ne sasvim - zatresla je Absynthe glavom. - Ali ako si očekivao orgije. .

- Nisam očekivao ni ovo - nasmijao sam se i čašom zaokružio po sobi. - Krasno iznenađenje. Hvala ti, Absynthe!

Oborila je pogled.

- Dugujem ti ispriku - rekla je.

- Ti meni? - iznenadio sam se. - Ja tebi dugujem stotinu isprika! Za svoje ponašanje, za tvoje izdano povjerenje, za ono što smo Bobo i ja učinili Leu..

Stavila mi je prste na usta.

- Ne razumiješ - rekla mi je. U tom času netko je lagano zakucao na vrata sobe. Dominik se izvrnuo na leđa da bolje vidi, a Absynthe je rekla: - Uđi!

U sobu je ušao Reginac.

- Leo! - poskočio sam na noge.

- Trenutačno se ne zovem tako - kimnuo mi je, - ali u ime starih vremena..

Okrenuo sam se prema Absynthe, pogledom moleći objašnjenje. Potapšala je dvosjed i ja sam sjeo. Leo se smjestio u fotelju nasuprot nama.

- Leo nije pripadao meni - rekla je Absynthe. - Bilo je samo pitanje trenutka kada će mi ga uzeti.

- Znala si? Cijelo si vrijeme znala zašto su Reginci poslani ovamo?

Kimnula je. - Leo mi je rekao.

- Nisam smio. Izdao sam svoju rasu - kimnuo je ozbiljno Leo pa se iznenada nasmijao. - Ali tko im je kriv kad vjeruju kriminalcima!

- Istina je, znači? Zemlja je zatvor?

- Mi smo te mislili iznenaditi - rekao je Dominik. - Puno si gledao Dnevnik tamo gore?

- Osuđenima na smrt davana je mala odgoda, nekoliko godina. I iskupljenje od sramote za njihove porodice, pristanu li - kimnuo je Leo.

- Iskupljenje od sramote?

- Porodica iznad pojedinca, rasa iznad porodice. Širenje rase kao sveti cilj - rekao je Leo pa se zamislio. - Nikad u to nisam vjerovao. Moj mi se život oduvijek činio važnijim.

- Ah - rekao je Glas.

- Još si mlad - rekao sam ja.

- Šanse su bile male - prekinula nas je Absynthe - ali Leo mi se odlučio povjeriti. Sve mi je ispričao. Ponekad bih voljela da nije. Za mene se sve promijenilo tada.

- Postoji trenutak u kojem spoznaš da je svijet sranje - reče Dominik od kamina. - Neki to spoznaju prije, neki kasnije.

- A postoji i trenutak - mrko ga je pogledala Absynthe, - u kojem zaključiš da sama činjenica da svijet jest sranje, ne znači da možeš dignuti sve četiri u zrak.

U odgovor, Dominik digne sve četiri u zrak. I protiv svoje volje, Absynthe se nasmiješi.

- Odlučila sam spasiti Lea - reče odobrovoljeno. - Tek tako. Čitav svoj život do tog trenutka nisam učinila ništa korisno, a tada sam odlučila omesti invaziju. O, Vide, reci mi da sam blesava!

- Vrlo - rekao sam. - Ali nikome to ne pristaje kao tebi!

Vrščima prstiju poslala mi je poljubac.

- Snimili smo moju matricu - rekao je Leo. - Ilegalno. Bilo je osamdeset posto šanse za uspjeh.

- I mislio sam da si sad dvadeset posto simpatičniji - reče Dominik. Leo uzdahne, ovu dosjetku sigurno nije prvi put čuo.

- To je bilo sve što smo mogli učiniti - rekla je Absynthe. - Pokušali smo i više, ali skoro smo sve zabrljali.

- Što ste pokušali?

- Razgovarati s mojim zemljacima - reče Leonardo. - Nagovoriti ih da se pobune, da se pokušaju spasiti. Nije išlo, morali smo ih... likvidirati.

- Dva puta smo pokušali. Poslije se više nismo usudili.

- Rim - rekao sam. - I Calcutta.

Oboje su me pogledali iznenađeno. Čak i je Dominik kod kamina naćulio uši.

- Zabrinut ćeš me, Vide - rekla je Absynthe, samo napola u šali. - Pomislit ću da su izvještaji koje smo o tebi dobili bili lažni, da radiš za vladu.

Nasmiješio sam se i odmahnuo glavom. Zatim sam im ispričao sve o Tesli, o Marlonu i o Matt. Priča je potrajala i bilo je već kasno poslijepodne kad sam završio. Absynthe je kimnula.

- Propatio si, Zlatni moj dječaće.

Odmahnuo sam rukom. Izdržao sam, o tome se više nije imalo što reći. Sjedili smo nekoliko trenutaka u tišini i gledali sumrak nad Kvarnerom. Bilo mi je čudno vidjeti sve te boje, udisati zrak bez praha. Od vina, a možda i od ispričane priče, podijeljenog tereta, lagano mi se vrtjelo. Iako sam sjedio na dvosjedu, činilo mi se da lebdim.

Tišinu je prekinuo Leo.

- Nakon Pekinga su me otpremili u bolnicu. Iz nje više nisam izašao. Bio sam oštećena roba, dali su me jednom malom predsjedniku.

Peking. Oštećena roba. Osjetio sam se krivim i poželio se ispričati.

- Žao mi je, Leo - rekao sam iskreno. - Zbog svega.

- Nema ti na čemu biti - nasmijao se Leo. Moja je matrica zadnji put obnovljena u Calcutti, Pekinga se ni ne sjećam!

Bilo bi mi draže da je prihvatio ispriku, da je to još uvijek bio onaj Leo kojeg smo lovili i htjeli ubiti. Ali, kasno je bilo za kajanje i nikoga nije bilo da mi oprostí krivnju, da je ponese umjesto mene.

- I predsjednici su, srećom, samo muškarci - nasmiješila se Absynthe, ne bez samozadovoljstva. - Uspjela sam ga odvojiti od pratnje i vratiti Lea u tijelo koje mu pripada!

- Čudan je to bio osjećaj. Zaspíš u Calcutti, probudiš se u Dubrovniku. Ali, sad sam predsjednik! Pa da se ne isplati biti crna ovca!

Otpili smo još malo vina. Sumrak se hvatao nad Jadranom.

- Reci mi - okrenuo sam se k Absynthe. - Ona tijela, Rim i Calcutta?

- Zato ti i dugujem ispriku - Absynthe je pogledala u stranu. - Tebe su optužili za ono što smo mi učinili.

- Zaboravi, Absynthe! - rekao sam i uzeo njezine ruke u svoje. - Možda ste mi spasili život. Da Marlon nije htio saznati gdje su, ustrijelio bi me još tamo, u Pekingu!

Absynthe mi se zahvalno osmjehnula. Nastavio sam.

- Zanima me, što ste učinili s njima?

- Na ledu su - rekao je Leo. - Imali smo planove, ali..

- Planove? - Upitao sam, a pomislio: Ali?

- Ludi snovi - zavrtila je glavom Absynthe. - Pomislili smo, ako ubacimo naše ljude u ta tijela i ona se pomiješaju s pravima..

- Tko zna što bismo mogli učiniti? - završio je Leo.

- I? U čemu je bio problem?

- Pa prvo, što učiniti? - rekao je Dominik. - A drugo, koji ljudi?

- Malo kome se može vjerovati.

- A osim toga - dodala je Absynthe, - prvo sam se trebala pobrinuti za Davida.

- Davida? - upitao sam, a želudac mi se stisnuo. Po načinu na koji su me svi pogledali naslutio sam što me čeka i zalebdio sam još jače, tlo mi se pod nogama okretalo nekontrolirano.

- Zatrudnjela sam u Calcutti - nasmiješila se Absynthe. - Tako si me volio tada da sam znala da ćeš me uskoro napustiti. A nisam htjela izgubiti svog Zlatnog dječaka!

- Zlatnog. . - sigurno sam glupo izgledao, zijevajući i držeći se grčevito za naslon dvosjeda, da ne poletim, da me Zemlja u vrtnji ne zbací. - David?

- Skoro kao Vid. Misliš li da sam šašava?

Zatresao sam glavom. Nisam mislio da je šašava. Mislio sam da je prekrasna, da je divna, moja draga Absynthe! Poljubio sam je. Zagrlila me snažno i zaplakala. Leonardo je diskretno gledao u stranu, Dominik je kod kamina napadno glasno zijevao. Srce mi je tuklo kao nikada.

- Gdje je? - upitao sam.

- Radi - nasmiješila se Absynthe. - U Los Angelesu je, trideset mu je godina.

Imao sam sina od trideset godina. Ponekad, u snovima, još sam sebe vidio s blaženih osamnaest, a imao sam sina od trideset godina. Suze su mi navrle na oči. Bio sam sretan.

- Zna li? - upitao sam.

- Zna - kimnula je žustro Absynthe, brišući naizmjenice svoje pa moje suze. - Zna za tebe.

- Zna li za Regince?

- Ne zna. Bojala sam se.. Bojala sam se da će htjeti provesti naš plan u djelo.

Imao sam sina. Trebalo mi je zraka.

- Postoji li ovdje terasa?

Absynthe je bez riječi otvorila starinski veliki prozor i sve četvero izašli smo na terasu. Nad Jadranom, zadnji su tragovi dana plesali po krijestama valova. Imao sam sina. Besmrtnost me zaskočila s leđa.

- Tko? - upitao sam.

- U tijela? - pogledao me Leonardo. - Ja imam svoje.

- Meni je krzno draže - rekao je Dominik.

- Ja sam mislila. Vrijeme mi istječe, ovo tijelo neću moći vječno obnavljati - tiho je rekla Absynthe. - Ali se bojim sama.

Nekad davno više sam od svega na svijetu želio maslinastozeleno vječno tijelo, a nisam ga mogao imati. Sada mi nije bilo stalo, ali kao da je svemiru važno do čega je meni stalo. On igra svoje igre, a mi svoje unutar njega. Gubimo kad pobjeđujemo, pobjeđujemo ako izdržimo.

- Čiji je život najvažniji? - upitao me Glas, s osmijehom.

- Život je važan - odgovorio sam i ispio ostatak čaše. - I ono što učiniš s njim.

Okrenuo sam se prema Absynthe i zagrlio je.

- Nemaš se čega bojati - rekao sam joj.

Dva, nula, nula, nula

Doček devedeset i devet bio je jedan od trulijih, u tome su se svi slagali, pa se trebalo potruditi da tako ne bude i za dvije tisućitu. Za dvije tisućitu, za *milenij* - to je moralo biti super, da se pamti bar još tisuću godina, pa su već od proljeća svi počeli zapitkivati jedni druge gdje se slavi i kako se slavi i što da se složi. U jesen se više nije ni o čemu drugome pričalo, a kad je stigao prosinac, znao sam da će biti dobro, ono, *baš* dobro. Imao sam valjda dvjesto kombinacija i mali milijun mjesta na kojima sam htio biti.

Onda su me, na Svetog Nikolu, mobilizirali.

Očito su i oni gore skužili kako će dobro biti pa su se htjeli pripremiti, a murje nisu imali dovoljno. Došao meni tako Frenkijev brat na vrata, ja njemu "Bok!", on meni "Imaš poziv!", ja njemu "Nemoj me jebat!", on meni "Potpiši." I potpisao sam, valjda sam se još nadao da je samo provjera stanja, dobar dan, dobar dan, jeste l' još na istoj adresi, hvala, 'đenja, sretna Nova. Ali, nećeš! I tako Stara godina na vrata, osam navečer - baš kad počnu ići oni sati kad ti se računa kako će ti biti dogodine - a ja u kombiju sa satnikom Nebojšom i još deseticom. Kružimo ulicama, svakih pet minuta na radiju neka pizdarija, čekamo da nas pozovu.

Zadnja dva tjedna valjda nisam spavao više od četiri sata u komadu. Sve je bilo ustaj, trči, juri, hapsi. Ratno stanje, čovječe. Samo mi smo bili u četiri akcije u kojima se pucalo. Prvo jedna sekta, neki s lubanjama pofarbanim u plavo što su htjeli u ponoć napraviti pizdariju, dići nešto u zrak, zaboravio sam što. Onda onaj klinac što se kurčio s kalašnjikovim od starog - taj je sprašio cijeli magazin jednim rafalom i nije imao više municije. Onda jedan prolupali pandur što se zabarakadirao u poštu i pucao po prolaznicima. On je pogodio Jožu pa su nam umjesto njega poslali Profesora. Joža mi je bio draži, ali, jebi ga, on će bar doma slaviti. E, a tog pandura što se zatvorio u pošti, njega smo dva dana istjerali i onda je konačno izašao i mi smo ga iscipelarili s velikim užitkom dok je Nebojša

gledao na drugu stranu. Ipak nemaš svaki dan da možeš pandura po pički, gušt je to. I onda, na kraju, još jedna sekta.

Jebote, al' je bilo tih sekti. Ne znam jesu li se friško oformile ili su tu bile od prije, ali svaki dan smo bar jednu hvatali i privodili na stadion. Takva je bila zapovijed: sve sumnjive sekte pohapsiti i zatvoriti na stadion dok ne prođe Nova. Svakom dvije deke, pola kruha dnevno i hrana na kazane. Neki od njih valjda nikad nisu tako dobro jeli. Skitnice su nam trčale da ih hapsimo, da pripadaju sekti ovoj ili onoj. Pa smo ih pohapsili. Što da ne, baš će netko brojiti deke i porcije!

E, a kad nismo lovili sektaše, onda smo plijenili oružje. I plijenili oružje. Išli su oglasi da se prijavi tko ima, a može ga i susjed. Ne znam je li se tko prijavio sam, ali dobrosusjedski su odnosi radili. Najbolje mi je bilo kad dođemo i iskopamo kakav uzi ispod kreveta, kinder jaja među ručnicima ili zolju u špajzi, a tip pizdi na nas, da tko ga je odao. Pa mu mi kažemo, ali ne damo mu da ide pederu razvalit vrata, nego čekamo. A ovaj kad se nafuri, onda nam kaže što peder ima u dječjoj sobi, što u loncu za cvijeće, a što na balkonu. A ako ga jako razrajcemo, onda ne stane ni tamo, nego počne brojiti arsenal po cijelom stubištu, sve do žabica što ih onaj mali ćoravi iz prizemlja ima. Nanosio sam se svega tih dana. Od ratnih suvenira (biraj iz kojeg ćeš rata!) preko šverc-komerca do domaće izrade. Kad ne bismo mogli spavati, onda bismo se u dvorištu iza barake podijelili u dvije grupe pa bi jedni pili, a dugi gađali prazne konzerve. Onda bismo se zamijenili. Meni se najviše svidio jedan mali, ručni, od komada cijevi i čavla. Ingeniozno, jebote. Valjda nitko neće primijetiti da sam ga maznuo, nismo baš ni bilježili sve kako treba.

I tako, osam sati, mi u kombiju, Buce kenja, k'o što kenja već mjesec dana, da će propustiti milenij, a Profesor mu kenja, k'o što kenja otkad je došao, da je milenij tek dogodine. U, jebote, sad on najpametniji, kad je čak i predsjednik rekao da ćemo ući u dvadeset i prvo stoljeće. I eto, poziv za nas. Nebojša kaže nešto kratko u mikrofona, pa nešto kratko Crvenom, a Crveni po plinu i mi prema Kvatriću.

- Što je, Kepi? - pita Buce Nebojšu.
- Vepar - kaže Nebojša.
- Vepar? - kažem ja.

- Vepar - kaže Nebojša.
- U, jebote! - kaže Buce.

Netko je, ispalo je, poželio vepra za Novu. Ali ne kupiti mrtvo meso - to može uvijek, a ovo je, ipak, *milenij!* Pa je dovukao živog, da sam će ga zaklati. Rambo! Pa mu nije baš pošlo za rukom, ni za nožem. Kažu da je još živ, neka ga ako i jest, ali kažu da je i vepar još živ, sve s nožem u vratu, i da rošta tu naokolo, svjestan da ne može ništa izgubiti, koliko to već krme može biti svjesno.

I mi na Kvatrić i svi uredno van iz kombija i Nebojša nam pokaže kako da se raširimo. Mrak je crni, od jebenih se štandova ništa ne vidi, one lampe kao da i nisu tamo, samo bacaju sjene gdje ne treba. I razvijamo se mi u strijelce, a meni nije baš pri duši lako. Nisam se usr'o, nije tako, ali vidio sam kako se prase ne da kad je kolinje, dok smo još išli na kolinje, dok se stari nije posvadio s rodbinom, nije da mi je do rodbine, ali šteta kobasica. A to je, na kolinju, je li, kao domaće prase, ono koje zna da će ga zaklati, ono kojemu su rekli da se ne bori, a ovaj ovdje je divlji i kako njemu objasniti da neće živ izaći iz grada, da više šume svoje neće vidjeti, da bi mu bolje bilo da se preda? Ne možeš, eto kako!

I, baš da mi dokaže da sam u pravu, eto njega. Nisam ga prvo ni vidio, nego sam vidio kartonske kutije, one što su ostale na tržnici, još smetlari nisu došli po njih, valjda i oni slave, nisu ni oni glupi. I te kartonske kutije letjele su u zrak jedna za drugom, kako ih je udario, letjele one i ono trulog povrća što je u njima ostalo, trag jedan tih kutija, brazda jedna među štandovima što padaju, gejzir kutija i kupusa i mrkve i smrznutih, smežuranih mandarina, a sve skupa točno prema meni. I sad, jebote, znam da sam trebao podići kalašnjikov i raspizditi, ili se barem maknuti s puta, ali nisam mogao. K'o ono glupo pseto što ga je Frenki jednom zgazio kad je bio pijan i vozio, stajao sam obješenih ruku, otvorene gubice, klecavih koljena i gledao te kutije kako hop! hop! hop! skaču sve bliže meni, a onda se konačno pojavio i vepar.

I onda - "bang!". Ma zapravo, BANG!

K'o kad film preskoči u kinu, vepar se trznuo u trku, pretrčao još deset metara i srušio mi se pod noge, krvav je bio sav po vratu i drška mu se noža stvarno vidjela, ali nije ga to ubilo. Imao je još jednu rupu pod lopaticom i crna je krv onako malo po malo bljuvala

van. Bio je vlažan i smrdio je po blatu i krvi i divljini i govnicama i kad me je taj miris udario u nosnice, onda mi je došlo i do mozga i onda sam se usrao. Srećom, nisam puno jeo danas, burek neki, uglavnom smo pili.

- Jesi živ? - došao je Nebojša do mene i stavio mi ruku na mišicu. Pogledao sam ga, kao da ga nikad prije nisam vidio i vidio mu *magnum* u rukama. Točno se sjećam tog *magnuma*, uzeli smo ga onom tipu u onoj vili, nikad valjda nije ni pucao iz njega, imao ga je onako, da izgleda kul i baš mi je tada bilo drago što ga je Nebojša mrknuo, ima on mozga, *magnum* je trebalo maknuti, ne neku tamo cijev i čavao.

- Jesi se usr'o? - pitao me Nebojša.

- Jesam - rekao sam i toliko je zraka iz mene izašlo s tom riječi, nisam ni znao da ga toliko ima, tko zna kad sam bio prestao disati.

- I to je za ljude - rekao je Nebojša. Ostali su se skupili oko vepra i pocikivali, šutali ga malo nogom, smijali se. Ja sam gledao Nebojšu više nego njih - nikad ga prije možda nisam pravo ni pogledao. Znao sam mu brkove, znao sam kako kapu nosi nakrivo, znao sam mu glas, ali ništa drugo nisam znao. Tek su mi poslije rekli da se ni ne zove Nebojša, da mu je i to nadimak, kao što mu je i Kepi bio nadimak. Jebeš mu mater, život mi je spasio, a ni ime mu tada nisam znao!

- Dajte to u labos, da se vidi je li bijesan - rekao je Nebojša i pokazao truplo.

- Ne damo! - viknuo je Buce. - Zašto bi ga oni jeli, kad možemo mi! Znam jednog pekara koji će nam to učiniti za taman kad nam završi smjena!

- Tako je - vikali su drugi. - Nije svaki dan milenij!

Profesor se nešto bunio kako nije milenij ni danas, ali ga nitko nije slušao. Pretovarili su lešinu na šatorsko krilo i unijeli je u kombi. U taj čas netko se proderao iza nas: - Pokajte se!

Okrenuli smo se i tamo je bila baba, valjda pet banki, gola do pojasa s bičem u rukama, jednim od onih s više krakova i s malim komadom metala na vrhu svakog kraka. Takvih smo pospremili na stadion jedno milijun ovih zadnjih dana, ako ih nisam osobno pospremio stotinu, nisam ni jednoga, i moram vam reći da nikad nisam vidio nekog fakat dobrog komada da se skine do pasa i da se

bičuje pa da čovjek ima što vidjeti, uvijek su to neke babe, sise k'o prazne rukavice, bed ti im je ruku zavrnuti, bojiš se da će puknuti koliko je suha. To, ili debeli frajeri, ne znaš što je gore, dobro, frajeru se bar možeš smijati, čkamba k'o tri lopte za plažu i pimpek k'o čvarak.

- Pokajte se! Krist dolazi! - vikala je baba. - Posjetio je pedeset devet planeta i sad nam se vraća! Uzet će šest tisuća nevjesti i začeti šezdeset tisuća anđela!

- 'Ajde reci babi da je to tek dogodine - podjebavao je Buce Profesora, a Profesor se stvarno počeo prikradati babi s leđa. Možda ga je bilo sram što je uvijek zadnji u svakoj akciji, ne trči baš najbolje, ne vidi baš najbolje, ne puca baš ni blizu mete, samo mljeti može do u beskraj. Ili ga je, dakle, bilo sram ili se pali na prazne rukavice, jebi ga, ima nas svakakvih. I, taman je htio babu zgrabiti za ruku s bičem kad je ona trzne naprijed pa natrag - ne mislim da ga je vidjela, mislim da je htjela sebe još jednom ošinuti po leđima, a on joj se slučajno našao na putu. Kako bilo, dohvatila su ga dva kraka preko lica i jedna kuglica kroz naočale pa u oko. Samo je skviknuo i pao na dupe, dlan preko oka, krv curi, sluz curi, pizdarija generalna. Mi smo priskočili i razoružali babu, ubacili je u prva patrolna kola koja su išla za stadion i okupili se oko Profesora.

- Ti ćeš, Buce, s njim u ambulantu - rekao je Nebojša. Buce se malo bunio, reda radi, još ga nisam vidio da se radi nečega ne buni, te zašto ustati, te zašto na spavanje, te gladan je, te sit je, ali onda je pokupio Profesora koji je stiskao neku gazu na oko i samo nam je još dobacio preko ramena: - Jebat' ću vam svima mater ako mi pol tog vepra ne ostane! - pa je otišao.

Mi smo onda odnijeli vepra i dogovorili se s forenzičarima što kome ide, ali da ga oni ispeku i onda je već bio novi poziv, neki se klinac htio ubiti jer je cura na koju mu se dizalo spavala sa svakim. Sa svakim osim s njim, to je valjda jasno da sam htio reći, i sad je klinac stajao ispred prozora na četvrtom katu, urlao da će se baciti, susjedi su urlali da prestane urlati, dva su pijanca urlala "Skoči! Skoči! Ispast će ti oči!", a mi smo se rastrčali naokolo da nađemo tu Sandru koja je davala svima. I onda smo je našli na jednom tulumu gdje se nije samo ona jebavala sa svima nego se svatko jebavao sa svakim i mislim da nitko nije imao više od šesnaest, ali to je bilo malo teže

utvrditi jer nisu baš imali gdje držati dokumente. "Jebote, što takvih tuluma nije bilo kad sam ja bio u srednjoj?", pomislio sam dok smo odvajali Sandru iz gomile, nismo druge dirali, zapovijed je bila da se ne petljamo u orgije dok god nitko nije zavezan, rasporen ili tako nešto, ali jebote fakat ovoga nije bilo onda, valjda nije bio milenij, prerano sam rođen da ga jebeš.

I onda smo doveli Sandru do pred prozor na kojem se onaj kreten već valjda smrznuo, svu zamotanu u deku i s dvije različite tenisice na bosim nogama. Bilo je i njoj zima i htjela je natrag što prije, razumijem je posve.

- Hajde, Edo, ne budi šupak! Siđi dolje!

- Neću! - vikao je Edo, a vidjelo mu se da mu je baš sad dobro, kurvetina ga nešto moli, pa sad on može njoj ne dati. Joj, Bože, baš debila ima!

- Hajde, ne seri! Pokvarit će svima Novu, ako se ubiješ!

- Neka! Život nema smisla kad me ne voliš! - e, da je Buce bio ovdje sad bi se čuli zvukovi kao da povraća, skoro mi je došlo da i sam tako nešto napravim, ali nije mi se dalo šaliti s kincem na simsu, kad sam do maločas ja stajao na svom simsu s veprom ispred mene. Jebiga, kad imaš šesnaest godina, jaja ti vladaju mozgom, sjećam se dobro, sretna vremena.

- Edo! - moljakala je Sandra, cupkajući. - Ne budi takav! 'Ajde siđi pa ću popušiti i tebi!

Op! Op! Edo je sad ozbiljno razmatrao ponudu. Vječna ljubav je jedno, ali ni pušenje nije za odbaciti, da i ne kažem koliko je bolje od simsa ili skoka s istoga. Međutim, morao je pokazati da nije laka roba: - Je l' pred svima, kao Bruni?

- Ma na Trgu, ako treba! Samo siđi, smrznula sam se k'o pička!

Baš sam pokušavao smisliti neku doskočicu na temu kako je pičku bar lako zagrijati, kad li se Edo, možda ukočen od stajanja, možda neoprezan zbog žurbe, možda poremećene ravnoteže zbog ekstremiteta koji mu je bubrio u trapericama, okliznuo i poletio nadolje. U zadnji čas se budaletina nekako zadržala na simsu i sad su opet svi vrištali: Edo je vrištao "Saandraa!", Sandra je vrištala "Edoo!", susjedi su pitali je l' već dosta te galame, a pijanci su i dalje pjevali ono svoje o očima, njima jedino nije dopizdilo koliko su puta

već ponovili. Onda su došli vatrogasci i razapeli mrežu i cijela stvar više nije bila naš problem.

Nije da nam je problema manjkalo, trebalo je samo slušati radio pa birati je l' bi se radije tukli s bandom koja je razbijala izloge ili bi radije provjeravali izvještaj o pucnjevima iza zatvorenih vrata penzionerskog para, je l' bi radije pendrečili propovjednike ili grješnike, uklanjali s ulica one koji su mislili da im je zadnji čas da učine što još nisu prije no što svijet propadne ili one koji su bili toliko sigurni da neće propasti da su si htjeli osigurati lijepi veliki kolorac iz obližnjeg izloga. Jebote, u gradu kao da nije bilo normalnog čovjeka, osim nas, dakako, pa sam pomislio, ne jednom, kako ovo i nije bilo tako loše, tko zna na kakvom bih tulumu inače završio, možda bi se morali moliti, možda bi bio peder-bal, možda bi netko htio da u budućnost uđemo uz Star Trek *drinking game*.

I onda smo bili još samo na pola sata do ponoći kada smo čuli o tom bombašu u neboderu, u podrumu, veteranu nekom, tri mašinke i eksploziva koliko hoćeš, a sve na plinskim cijevima. Nebojša se posebno smrknuo, riječ nije rekao samo je stajao pred neboderom kao da broji katove ili možda kao da broji zvijezde koje se nisu mogle vidjeti, previše je oblaka bilo.

- Hoćemo li evakuirati? - pitao sam. Kepi je odmahnuo glavom: - Koj' ćeš kurac evakuirati? Neka ljudi slave!

I onda je krenuo u podrum. Zabacio sam kalašnjikov na rame i krenuo za njim, Nebojša me pogledao, ništa nije rekao i bilo mi je drago, ne da sam mislio da ću mu pomoći, spasiti mu život, tako nešto, samo sam htio da zna da sam tamo, da se ne userem baš svaki put, da može na mene računati ako pođe po zlu. Pred zadnjim stepeništem, Nebojša mi je rekao da čekam i ja sam čučnuo i čekao, a on je sâm nastavio dolje. Gorjelo je jedno svjetlo na zidu, jedno od onih u žičanom kavezu kakvih ima po skloništima, i po podu je bila masa limenki od pive. Čuo sam odavde Nebojšu kako je rekao:

- Kako je, Tomo? - U, jebote, Nebojša baš svakog zna!

- Nebojša? - rekao je tip. - Nebojša?

Rekao sam vam da je Nebojša bio nadimak i trebalo mi je da shvatim, da čučim tamo, slušam i shvatim, otkud se njih dvojica znaju. Izgleda da su bili u ratu zajedno, tamo je Nebojša i dobio nadimak, samo je Nebojša poslije ostao u vojsci, a Tomo se skinuo,

odnosno nije se baš skinuo jer je još hodao okolo u uniformi, pogotovo kada bi prije toga pio. Vidio sam da je u uniformi jer sam se privukao dvije stepenice niže, kalašnjikova na gotovs i spreman na pizdarije. I Tomo je imao jedan, kalašnjikov hoću reći, i neke bombe i još svašta oko plinskih cijevi. Smrdio je po nepranju, očaju i mokraći, morala je sva ta piva nekamo i izaći.

- Je l' mi daš pivu, Tomo?

Bombaš mu jednu dobaci bez riječi.

- Kako Ljubica, Tomo?

Bombaš se rasplače. Plakao je, probao nešto reći, udarao šakom po zidu, opet plakao. Nebojša otvori pivu.

- Pa je l' odmah zato zgradu, Tomo?

Tomo je malo brisao suze i bale u rukav koji je nekad bio maskiran, ali je od tada previše suza i bala u njega bilo obrisano i sada je bio samo prljav, taman i vlažan.

- Lako je tebi, Nebojša - rekao je Tomo.

- Meni je lako? - iznenadio se Nebojša i srknuo malo pive. - Dobro da znam.

- Lako je tebi, moj Nebojša. Ničega se ti ne bojiš, ništa tebe ne može slomiti, nitko tebi ne treba!

Nebojša ga je gledao tako neko vrijeme, meni su noge već trnule tamo u čučnju, ali se nisam usudio pomaknuti, ne sada. Onda je Nebojša rekao: - Tako?

- Tako - kimnuo je bombaš i ponovo obrisao nos rukavom, premjestio kalašnjikov u drugu ruku i počeo se igrati detonatorom. Mislim da sam se u tom trenutku dobro oznojio i sreća moja da sam se već jednom usrao pa nije ostalo za drugi put.

- Pa kad je tako: gruvaj! - rekao je Nebojša ljutito, zgužvao limenku i bacio je prema Tomi. Pogodio ga je u čelenku i ovaj se namrštio, naljutio, narogušio.

- Koji ti je kurac? Što me gađaš?

- Kakve veze ima? - rekao je Nebojša. - Sad, za minutu, ćeš si srušiti kuću na glavu, kakve veze ima konzerva!

- Srušit ću je! - namrštio se Tomo, valjda je pomislio da mu Nebojša ne vjeruje. - Hoću!

- Pa sruši! - vikao je Nebojša, ustao je bio i nervozno je hodao ukруг po podrumu, a ja sam mislio kako bih trebao pobjeći, kako se

ovdje ne zna tko je luđi, ali nisam mogao. Malo je bilo kao s veprom, kao kad sam gledao one kutije, znao da je frka, ali nisam mogao odvojiti očiju od njih, a malo je bilo što sam obećao, onako u sebi, da idem s Nebojšom i kako sad da odustanem. Ma, nisam zapravo tako puno razmišljao kako ovdje ispada, samo sam stajao i gledao i upijao svaku riječ, mislim da me više ni strah nije bilo.

- Sruši! - vikao je Nebojša, a Tomo ga je gledao. - Završi sad s cijelom pričom! Bolje i to nego da te na svake praznike vadim iz ovog podruma, bolje i to nego da mučiš i sebe i mene! Ne pričaj više! Sruši!

- Hoću! - ponovio je Tomo, iznenada nekako trijezan.

- Daj mi, ja ću! - poletio je Nebojša k Tomi. Tomo je stisnuo šaku oko upaljača, a Nebojša svoju oko Tomine. Sad su ga obojica držala, Nebojša je Tomu gledao oštro, Tomo Nebojšu preplašeno.

- Misliš da se ničega ne bojim? - pitao je Nebojša. - Ne bojim se tvoje bombe, ne bojim se da me razneseš ovdje i zatrpaš krhotinama, ali to ne znači da se ničega ne bojim! Je l' znaš čega se bojim, Tomo?

Tomo je odmahnuo glavom. Nebojša je duboko disao. Kada je ponovo progovorio bilo je to tihim glasom.

- Bojim se, Tomo - rekao je. - Bojim se da se u ponoć neće ništa promijeniti. Bojim se da ću i sutra skupljati po ulici pijance i fanatike, da će se klinci ubijati zbog nesretne ljubavi, a kreteni iz fore dovlačiti divlje životinje u grad. Bojim se da ću te za Uskrs, ako ne ranije, naći kako čučiš ovdje, naričeš za Ljubicom i ništa ne činiš da promijeniš stvar. Bojim se, Tomo, da se ništa, ništa neće promijeniti, da će budućnost biti isti kurac kao i prošlost.

Polako, vrlo polako, Nebojša je pustio Tominu ruku.

- Toga se bojim, Tomo - rekao je, - užasno se toga bojim.

Onda je i Tomo pustio upaljač pa su njih dvojica malo sjedili na podu i ne gledali se, a ja sam demontirao bombu. Poslije smo svi skupa izašli van i otvorili smo našu kištru pive, a onda je bila ponoć i gruralo je sa svih strana, nikad čovjek ne bi rekao da smo išta oružja zaplijenili koliko ga je ostalo i koliko je vatre, tanadi i bljeska otišlo u tu noć. Nekako taman tada stigli su Buco i Profesor iz bolnice i svi smo se grlili i čestitali si i pucali u zrak, ali pažljivo, tamo gdje nije bilo nebodera.

- Sretan ti milenij, Profo! - vikao je Buco da nadjača buku.

- Sretan ti milenij, Buco! - vikao je i Profesor.

Negdje je grunulo baš temeljito, ali, jebiga, ne možemo ni mi sve provjeriti. Auto-alarmi su tulili, vatrogasci su nekamo pičili, Tomo je preko našeg radija razgovarao s nekim, možda su ga spojili na telefon jer, kako je sretno suzio, to je s druge strane mogla biti samo Ljubica. Praštali su meci i bilo ih je toliko da su proparali oblake jer su se konačno kroz njih vidjele zvijezde i Nebojša je stajao tamo, naslonjen na kombi s pivom u ruci, i gledao ih.

I onda smo pili, jeli gulaš od vepra, pili još malo i pili još puno i jeb'o me pas ako se ja ičega više iz tog prvog siječnja sjećam.

Poslije deset navečer

Petar je izgledao kao da je umro. Ili odrastao. Nije više nosio ukradene raybanice, zaštitni znak svog studentskog života, i žmirkao je na ranom proljetnom suncu s posve novim borama oko očiju.

- Vraćam se u Ogulin - rekao je.

- Ti mrziš Ogulin - podsjetio sam ga. Žmirnuo je.

- Majka ne može sama - rekao je. - Dućan je prevelik posao samo za jednu osobu. Možda prevelik i za dvije.

Nisam znao što pametno dodati pa sam rekao: - Žao mi je zbog tvog starog.

Petar je kimnuo. Žmirnuo.

- Previše je radio. Od zore do ponoći, dvadeset sedam godina. Dućan ga je ubio. Dućan je prevelik posao samo za jednu osobu.

- Pazi da ne ubije i tebe - nasmijao sam se da vidi kako sam se šalio, ali nasmijao sam se neuvjerljivo, jer šala baš i nije bila neka.

- Htio bih ti nešto dati - rekao je Petar. Posljednjih se dana Petar opraštao od svih koje je u Zagrebu znao i svakome bi pritom dao nešto od stvari koje smo prepoznavali kao njegove. Boris je dobio pohabanog Tolkiena, Štef golemu izvornu bavarsku kriglu, Nikica skakavca kojeg je brucoš Petar zaradio u slavnoj tuči. Kada me nazvao i predložio da se nađemo na kavi, znao sam da je stigao moj red.

- Može Crnkinje? - pitao sam. Petar je imao potpunu kolekciju svih ikad objavljenih Playboya s crnim duplericama. Svi smo je toliko puta listali da smo te cure znali bolje od onih s kojima smo studirali.

- Crnkinje idu Saši - nasmijao se Petar na moj zahtjev. - On će i tako uvijek ostati drkadžija. Za tebe imam nešto bolje.

Lagao bih kada bih rekao da mi to nije bilo drago čuti. Nisam bio nimalo poput Petra, ali sam uvijek smatrao da smo posebno bliski, baš zato što smo toliko različiti. Kada se pročulo da odlazi i da dijeli imovinu, nekako sam se nadao da ću dobiti raybanice, ali njih je dao Alemu, punopravnom nasljedniku mjesta glavne face društva. Bol koju sam tada osjetio potpuno je ovim nestala: Petar je za mene

spremio nešto posebno! Želudac mi je treperio i gledao sam zrelijeg druga s očekivanjem.

Petar mi je preko stola gurnuo dvostruko presavijen papirić, kao istrnut iz bilježnice za matematiku. Zurio sam u papirić zbunjeno, pokušavajući svoja očekivanja pomiriti s onim što vidim, a Petar ga je cijelo vrijeme držao pritisnutog srednjim prstom, da ga nagli udar vjetra ne baci sa stola.

- Što je to? - pogledao sam Petra. Bojim se da mi se u glasu čulo razočaranje.

- Uzmi! - nasmiješio se.

Uzeo sam papirić i razmotao ga. Starinskim krasopisom i masnom grafitnom olovkom na papiriću su pisali jedno prezime i adresa na Gornjemu gradu. Ni prezime ni adresa nisu mi ništa značili.

- Nije dobitna kombinacija lota? - našalio sam se, kako bi pukla tišina.

Petar se kratko, ali dobrohotno nasmiješio: - Kad se odlučiš, pokucaj na ta vrata iza deset navečer. Reci da si došao umjesto mene.

- Da sam došao umjesto tebe?

- Umjesto mene. Spremi ga sad. Negdje na sigurno.

Krenuo sam ćušnuti presavijeni papirić u džep od košulje, ali sam se pred Petrovim pogledom pokolebao i ipak ga spremio u pretinac lisnice.

Otpili smo svaki od svoje kave. Moja se bila ohladila.

- I, što ćeš u Ogulinu? - upitao sam, neka upitam.

- Oženit ću se - zatekao me Petrov odgovor.

- S kim?

Petar je slegnuo ramenima.

- Dućan je prevelik posao samo za jednu osobu - rekao je.

Stajao sam kod šanka i pijuckao pivo koje mi nije trebalo. Svako malo pogledavao sam na sat. Činio sam to toliko često da me čak i Karmen, na putu od plesnog podija do vecea zamijetila.

- Kasni ti komad, a? - doviknula je, očešavši mi koljeno bedrom.

Počeo sam nešto odgovarati, ali riječi mi se nisu stigli osmisлити ni glas uobličiti, a Karmen je već nestala iza zelenih vrata s loše nacrtanom Minnie Mouse.

Istina je bila da mi komad nije kasnio jer komada nisam ni imao. A na sat sam pogledavao jer sam ipak imao zakazan sastanak - sa svojom hrabrošću. Bio sam sit vlastite sramežljivosti i počeo sam si zadavati čvrste rokove do kojih se moram obratiti nekoj djevojci. Pretprošli put bilo je to tri sata od dolaska u klub, prošli put dva i pol. Danas sam si strogo zaprijetio da ne smijem čekati više od dva sata.

Čekanje je uvijek dobro počinjalo. Pogledao bih na sat i prošlo bi bilo, recimo, tek pet minuta.

- Dobro je - rekao bih samome sebi, liznuo pivo i zavalio se promatrati rane plesačice. Uspoređivao sam ih i birao. Ova je komad, kod ove imam šanse.

No, kako je vrijeme odmicalo, sve sam više gledao sat - koji je jurio sve to brže što se više primicao rok - a sve manje djevojke. Pivo bi mi sve manje prijalo, a sve bih ga više pio. Pristupio bih izabranoj curi točno na rok i.. to je bilo sve što bih postigao. No, barem se rok skraćivao. Bio sam sve hrabriji.

Otpio sam još gutljaj gorkog piva. Karmen je, na povratku s vecea, prošla pored mene i ovaj put me nije ni pogledala. Pogledao sam zato ja nju: kako se njiše i kako diše. Možda bi mi bilo lakše s nekom koju poznajem? Šteta što hoda sa Zdenom. Pogledao sam zatim i sat: trideset i sedam sekundi do roka.

Grlo mi se osušilo. Iskapio sam ostatak piva, ali mi nije pomoglo. Snagom sam se volje porinuo sa šanka i uputio prema visokoj djevojci malenih grudi u sitnoj ružičastoj majici. Sviđala mi se ružičasta boja. Netko mi je rekao da se kod visokih lakše postiže jer mnogo dečki ne vole da je cura viša od njih.

- Bok - rekao sam joj prostudirano. Stajala je uza zid, paleći bijelu cigaretu upaljačem od dvije kune.

- Bok? - pogledala me, bez interesa ili smiješka.

- Jesi li... za ples?

Premjerila me još jednom, od glave do cipela, a onda se vratila cigareti.

- Ne, hvala - rekla je, kao da kaže "odjebi".

Vidio sam prvi noćni tramvaj na okretištu, ali mi se nije dalo potrčati. Svjež noćni zrak godio je mojim vrelin obrazima, a nisam ni želio da me tko vidi, zaplačem li. Skrenuo sam u pokrajnje, manje osvijetljene ulice u kojima je radni narod spavao, a dvanaestogodišnjaci u

haustorima pili bambus od jeftina vina iz dvolitarske koline boce i pričali o motociklima. Poželio sam i sâm imati dvanaest godina, brijati na nešto beznačajno i lako shvatljivo, ne razmišljati o ženama.

- Nikad! - mislio sam. - Nikad neću ševiti! Cure u meni ne vide muškarca! Ni za što sam! Čudovište! Degenerik! Ne mogu ni razgovarati s njima kako spada pa koja bi mi onda dala pičke? Bolje da se pod tramvaj bacim, ovaj svijet me i tako ne treba! Kome treba djevac od dvadeset i jednu? Nikome! A ja nikad neću ševiti! Nikad, nikad!

Istovremeno sam se prezirao i žalio. Uživao sam u vlastitom jadu, bičevao sam se kako bih se vidio cviljeti. Zamišljao sam kako me, umotana u jad i obnevidjela od suza, udara noćni tramvaj i kotrlja trideset pet metara sve dok mu kotač ne iskoči iz tračnica zbog moje karlice. Samljeven, ležim na tračnicama, a iz tramvaja izlazi djevojka u ružičastoj majici, pregrnuta tuđom traper jaknom i s užasom me prepoznaje.

- Sad ti je žao, je li, kučko? - komentiram u stvarnosti scenu, roneći tomsojerovske suze nad vlastitim izdišućim tijelom. Onda mijenjam scenarij i sad je pod istim tramvajem napaćeni svetac koji posljednjim dahom oprašta ružičastoj krasotici. Ganut, moram zastati i ispuhati nos. U obližnjem dvorištu budi se pas i dosadno počinje kevtati.

- A možda - mislim dalje, - možda mi je sudbina namijenila život bez seksa? Možda ja na meni čuvati se, svu svoju energiju upotrijebiti kreativno i za dobrobit čovječanstva? Možda sam previše godina rasuo na zaludno zjakanje za nezahvalnom ženskadijom? Vrijeme je za preokret! Nema više Playboya ni gledanja ponoćnih kablovskih pornića s ugašenim zvukom! Nema više masturbacije! Ne traćim više ni časka, od ovog trenutka moj se život preokreće!

Velike odluke traže simbolične geste. Iz džepa vadim lisnicu pa po njoj tražim u celofan zamotan komadić mrtvog kaučuka - reklamni prezervativ kojeg su mi, srednjoškolcu, u reklamnoj akciji na Zrinjevcu dvije zabundane studentice tutnule u šaku - kroz četiri godine posve odomaćen u toplini mog džepa. Nađem ga, iščačkam i već ga mislim zavitlati u noćno nebo ili kanalizaciju, kad li mi pogled padne na presavijeni komadić kvadratičasta papira kojeg je prezervativ povukao iz zajedničkog skloništa.

- Pokucaj na ta vrata iza deset navečer - čujem jasno Petrov glas.

Pogledam na sat. Skoro će jedan. Dok dopješačim do adrese, bit će dva. U dva sata ujutro nenajavljen kucati nepoznatim ljudima na vrata - to nisam ja. Međutim, očaj i prezir prema samome sebi daju mi snagu: ja ni ne želim biti ja.

- 'Ko ih jebe - kažem. - Dva je poslije deset.

Teška drvena vrata na danoj adresi bila su zakračunata, a ja sam kucao već pet minuta. Bilo mi je hladno, u glavi sam zbrajao kilometre koje ću tek morati prevaliti da se vratim kući i, sve u svemu, osjećao sam se kao zadnja budala.

Udario sam šakom u vrata još jednom, bijesno. Petar mi je krasno smjestio, pomislio sam, eto što je doista mislio o meni - da sam glupan i kukavelj kojeg će usred hladne noći poslati da lupa po vratima mrtve kuće, luda čijoj će se predstavi smijati svaki put kad je, tamo u Ogulinu, bude zamišljao. Poželio sam još jednom šutnuti vrata, iskaliti svoj bijes na crnome drvu, ali tada se na katu kuće preko puta upalilo svjetlo.

Netko me čuo, zaključio sam, bolje da zбриšem prije no pozovu policiju. Podigao sam ovratnik i gurnuo ruke dublje u džepove, neka se uzaludno griju o moje promrzle butine. Nisam napravio ni dva koraka niz makadam kad li sam začuo hripaj:

- Tko je?

Ukipio sam se. Glas je bio starački, pušački i vrlo tih, ali potpuno razgovijetan. Obraćao se meni: ulica je bila pusta, ali i da nije, taj me glas tako nanišanio da nije bilo sumnje koga je ciljao. Polako sam se okrenuo prema crnim vratima, ali ona su i dalje bila zatvorena, kao i osvijetljen prozor preko puta. Pogledah naviše i na otvorenom prozoru iznad crnih vrata spazih starca voštana lica i bijele kose. Nestrpljivo me je gledao niz dug, povijen nos.

- Što hoćeš?

- Ja.. - počeo sam, a onda sam se sjetio upute. - Petar me šalje! Došao sam umjesto njega.

- Dva ga mjeseca čekam - prosiktao je starac. - Dva mjeseca! I onda mi šalje nekoga! Gdje je on? Zašto nije sâm došao?

- Vratio se u Ogulin. Otac mu je umro i..

Šarke prozora prekoputa su škripnule. Osvijetljena soba sad je bila zamračena, ali netko je stajao iza zastora i prisluškiavao. Starac se upiljio u znatiželjnikov prozor, a onda mi šapnuo.

- Ostani tu! Sad ću sići.

Da sam se tog časa okrenuo i potrčao nizbrdo, mogao sam nestati s vidika prije nego li bi starac sišao do ulice. Dio mene baš je to i želio: pobjeći. Drugi dio mi je obuzdavao kukavičluk, osvajajući ostanak sekundu po sekundu. Sa strane se od borbe vidjelo samo kako sam nespretno povukao gaće što su mi se uvukle u znojne guzove. Treći je ja sjedio na obližnjem oluku i promatrao borbu prve dvojice, dobro se zabavljajući.

Crna su se drvena vrata iznenađujuće nečujno otvorila. Starac me pozvao nervoznim pokretom suhe šake. Kad sam stupio kroz vrata, bacio je brz, neprijateljski pogled prema susjednoj kući, a onda ih zaključao za nama.

Dvorište je bilo sitno, a sve zgrade u njemu naizgled napuštene. Starac, odjeven u dobro očuvan tamnoplavi kaput, poveo me uz kamene stepenice lijevog ulaza. Ispod ruba kaputa nazirala mu se svjetloplava pidžama i stopala u debelim, crnim čarapama. Uspinjao se držeći se za rukohvat i nije riječ progovorio dok nismo stigli na prvi kat i kroz tamno obojena vrata stupili u hodnik njegova stana, osvijetljen slabom svjetlošću iz druge prostorije zdesna. Zaključao je i ta vrata za nama, a onda krenuo prema svjetlu. Cijelo sam vrijeme poslušno, začaran, išao za njim.

Druga prostorija zdesna bila je visoka, devetnaestostoljetna dnevna soba, s navučenim zastorima, dimom natopljenim tapetama, komodama od lakiranog drveta, tri izvezene fotelje oko okruglog stolića i malenom plinskom peći u kutu. Na stoliću su bili svjetiljka sa žaruljom ne jačom od trideset watta i knjiga starinskog uveza. Starac je mahnuo prema jednoj fotelji: - Sjednite! - rekao je. - Malo spavam ovih dana pa sam vas čuo, iako su kasni sati. Čitam stare knjige.

Dok je petljao po komodi, bacio sam pogled na naslov. *Kon-Tiki* Thora Heyerdahla. Starac se vratio s dvije kičaste čašice i kristalnom bocom likera.

- More - natočio nam je. - Za mene nema ničeg ljepšeg od mora. A možda sam šest mjeseci u životu ukupno bio na moru.

Liker je bio crvenkast, i gorak. Srknuo sam ga i vratio na stol. - Da ste bili više, možda bi vam bilo manje lijepo - rekao sam. Starac se namrštio:

- Što si ti, neki filozof?

- Etnolog - rekao sam automatski. - Studiram etnologiju na Filozofskom.

- Da nisi peder? - starac me pogledao sumnjičavo, a meni se čmar stisnuo. Smiješno je kod djevacica što misle kako je svima njihova nevinost na pameti, kako joj se svatko podsmijava ili je želi. Tako je i mene u taj čas uhvatio strah da je starac neki pederast kome se Petar prodavao i koji me sad pohotno mjerka. Odmah me potom zabrinulo što je Petar baš meni dao ceduljicu s adresom: je li znao o meni nešto što ja nisam? Drhtavim sam prstima posegnuo za čašicom, drhtavim glasom upitao:

- Peder? - jaja su mi se skupila kao trešnjice. Utroba mi je titrala.

- Kažu da su svi s Filozofskog pederi - šmrcnuo je starac, pijući svoj liker. - Petar je bio strojar.

Rekao je "strojar" s odobravanjem, kao da kaže "stroj", kao da je Petra vidio kao dobro nauljenu mašinu, čiji klipovi neumorno udaraju udarničkim ritmom. Osjetio sam da se moram braniti, a kako je jedina prednost koju sam imao pred Petrom (ako je o prednosti bilo riječ) ta što sam bio u toj sobi, rekao sam:

- Petar se vratio u Ogulin.

- Otac mu je umro, čuo sam - prekinuo me starac. - Sjećam se kad je meni umro otac..

Utonuo je u tišinu. Otpio sam liker - i dalje je bio gorak - ali tišina se nastavljala. Konačno sam upitao, što sam pristojnije mogao:

- Što je bilo kad vam je umro otac?

- Plakao sam - rekao je starac i slegnuo ramenima kao da nije o tome zapravo htio govoriti, kao da se radilo o nekome drugome, nekome tko je on odavno prestao biti. Natočio je sebi još likera. Meni je ponudio, ali moja je čašica bila gotovo puna pa sam odbio.

- Je li vam Petar išta govorio?

- Nije - priznao sam. Sa svakom izgovorenom riječju strepio sam da ću izreći pogrešnu, a da pritom nisam mogao naslutiti koja bi bila prava, kamo bi me prava odvela, ni želim li u tom smjeru poći. Bio

sam uhvaćen u mrežu koja me nije sapinjala, ali čije su me praznine gušile. - Rekao je samo da dođem poslije deset.

- Dva je poslije deset - kimnuo je starac i možda se nasmiješio. Jesam li ga upravo čuo kako se našalio? Kimnuo je zatim odlučno glavom. - Pravilno! Ne bih vjerovao nekome tko je došao, a da je znao o čemu se radi. Hoćemo li?

- Hoćemo li što?

Starac je ustao, popravio nabore kaputa i s komode uzeo tešku i novu baterijsku svjetiljku. Na trenutak sam pomislio da će mi njome razlupati lubanju, ali on je samo otvorio vrata susjedne prostorije, upalio svjetiljku i okrenuo se prema meni, čekajući u tišini. Kao bez svoje volje, odložio sam liker, ustao i pridružio mu se.

Susjedna prostorija nastala je, čini mi se, spajanjem dviju velikih soba i bila je prepuna krame. Dobar dio krame bio je prekriven plahtama koje su je štatile od prašine, ali tu i tamo su se vidjele gomilice časopisa, neki stari uokvireni filmski plakati, dvije ili tri krojačke lutke u kazališnim kostimima, i nekoliko metalnih kutija poput onih u kojima se čuvaju filmske vrpce.

- Film - rekao je starac kad je svjetiljka na čas obasjala kutije, - film mi je pojeo pola života.

- Oduvijek sam sanjao da radim na filmu - rekao sam.

- Da si više radio, možda bi manje sanjao - rekao je starac i nakašljao se. Ili se nasmijao.

Iza kramarnice, nalazila se još jedna soba, potpuno prazna, ako ne računamo vrata u podu. Vrata su izgledala teška, ali starac ih je iznenađujućom lakoćom i izvježbanom rukom podigao i preklopio. Mrak ispod njih bio je crvenkast.

- Zar je cijela zgrada vaša? - upitao sam.

- Dogodi se - rekao je starac i počeo se spuštati. - Pazi kako silaziš: stube su klimave i nema rukohvata.

Spustili smo se jedan kat, a zatim još jedan. Na kamenim zidovima tu su sjale crvene žarulje, poput onih u mračnim komorama. Na suprotnom zidu bila su svjetlosiva, metalna, bunkerska vrata. Onaj treći ja, koji je sve gledao sa sigurne distance, neizmjereno je uživao. U crvenom podrumu ja sam osjećao kako mi se hladan znoj cijedi niz hrptenjaču. Čudio sam se kako na gumenim nogama uopće stojim.

- Što je iza tih vrata? - upitao sam.

- Samo malo - rekao je starac, prtljajući s ključem. Onda je brava škljocnula i vrata su se raskrilila.

Zapahnuo me miris koji je istovremeno vonjao na upozorenje i utjehu. Bilo je u njemu nešto od arome zoološkog vrta, nešto dragog mirisa starog psa i neka nijansa koju sam onjušio možda samo u snovima. I prostorija iz koje je dolazio miris bila je osvjetljena crveno, ali s mjesta na kojem sam stajao nisam vidio ništa do li rešetke i mrak iza njih. Starac je unišao, okrenuo se prema meni nestrpljivo, a ja sam ga i preko tog praga slijedio.

U dijelu između vrata i rešetaka nalazile su se dvije škrinje za zamrzavanje; visoko na zidu *air-conditioner* koji je tiho brujaio i crvena svjetiljka. Iza rešetaka, pod kaveza bio je prekriven slamom. Na trenutak se onaj moj bijedni ja zamislio zatočen ovdje na vijeke vjekova, možda izrezan na duoko zamrznute komade, a tada sam primijetio da u mračnom kutu kaveza nešto diše i pomiče se.

U sekundi je dotrčala do rešetaka, na sve četiri, i bacila se na njih režeći iz grla. Bazdila je na mokro krzno i mokraču, dojke su joj visjele, a kroz prljavu ulijepljenu kosu gledale su me krupne oči.

Bile su tamnozelene.

- Pogladi je - rekao je starac. Ustuknuo sam.

- Što je to?!

- Pogladi je! Ne poznaje vas pa vas se zato boji.

Oprezno sam pružio dlan. Ona je zarežala, iskezila vrlo bijele zube, ali me pustila da joj dotaknem kosu.

- Počešite je malo - rekao je starac. - Iza uha i oko čeljusti, to voli.

Učinio sam kako je rekao. Prsti su mi zapinjali u čvorove njezina svijetlog krzna. Ona je zadovoljno zacviljela, a onda se naglo pokrenula i s obje ruke ščepala moj dlan. Pomirisala ga je i liznula. Jezik joj je bio topao. Htio sam izvući ruku, ali mi nije dala. Cviljela je nesretno.

- Shvatila je da ste mužjak - rekao je starac. - U estrusu je, onda joj je naročito teško...

- Tko je to? - upitao sam suhих usta. Osjećao sam kako mi se cijelo tijelo skuplja i širi s navalama krvi. - Zašto ste me doveli ovdje?

- To mi je kćer - rekao je, promatrajući je s tugom i ljubavi.

- Zašto ste me doveli ovdje?

Po prvi put sam vidio kako starac izgleda kad zaista izgubi strpljenje i kad se naljuti: - Ne budite drski, mladiću! Kao da mi nije već i ovo užasno! Zar ćete me tjerati da vam objašnjavam?! Ja sam otac! Postoje stvari koje jedan otac o svojoj kćeri ne želi znati, o kojima ne bi smio razmišljati!

Okrenuo se naglo od mene i rukavom obrisao suzu. Potom je novim ključem otključao kavez. Ona mi je pustila ruku i otrčala do otvorenih vrata. Stajala je tamo i dahtala.

- Budite nježni s njom - rekao je starac. Prije nego što nas je iza bunkerskih vrata ostavio same, još je samo dodao:

- Zove se Ava.

Djevojka koja je na šanku naručivala dvije votke, jedan šveps i jedno malo pivo možda je bila ona ista djevojka u ružičastoj majici od pred koji mjesec, a opet, možda i nije. Bila je visoka i imala je male grudi, ali nije imala ružičastu majicu pa je bilo teško prosuditi. Bog zna da sve te visoke danas izgledaju, češljaju se i šminkaju isto.

Primijetila je da je gledam još dok je naručivala. Na tu je igru bila navikla pa se s mojim pogledom suočila dok je pića nosila do svoga stola. Ja sam je, međutim, više koristio kao povod razmišljanju nego što sam zaista promatrao nju, njezino lice ili njezino tijelo, tako da sam izdržao pogled, a da ni na koji način nisam reagirao. Svakako ga nisam odvratio, kao što bih, postuđen i nervozan, učinio koji mjesec ranije, a nisam joj se ni nasmiješio. Bilo koju je od tih reakcija očekivala i njihov izostanak ju je pokolebao. Pomislila je kako se poznamo ili kako makar ja o njoj nešto znam.

- Bok - pozdravila me u prolazu, za svaki slučaj.

- Bok - odgovorio sam i ostao pri svojem piću. Pogledao sam na sat.

Nisam se više igrao hrabrosti na štopericu, samo me zanimalo koliko je sati. Sa starcem sam se bio dogovorio da ću danas doći u ponoć pa sam u klub navratio ubiti vrijeme. Nisam tu bio mjesecima.

Naručio sam još jedan liker. Godili su mi bolje od piva, a novaca sam imao jer me starac plaćao. Prvi put ih nisam htio uzeti - bio sam sav izgrižen, sav zajapuren, sav obuzet onim što mi se dogodilo - ali on mi ih je tutnuo u džep od košulje.

- Ne za uslugu - rekao je. - Za šutnju!

Poslije mi je bilo drago. Novci su novci i s njima je lakše nego bez njih. Shvatio sam ujedno i zašto je Petar tako često častio. Prije sam mislio da mu otac šalje džeparac, a sad sam znao da bi plaćao turu svaki put kada bi noć proveo na Gornjem gradu.

- To ti je pedersko piće - rekao mi je konobar, pružajući mi liker. Nejasno sam ga se sjećao iz osnovne škole, kad je bio debeo i glup. Sad je bio šlank, zblajhan i nosio je rinčicu.

- Ako ga ne piješ, ne znači da si se prikrio - rekao sam mu i obojica smo se nasmijali. Liznuo sam svoje piće. Bilo je zaista bolje od piva, peder tko ne pije.

U klub je ušla Karmen. Pogledala je lijevo pa desno, zatim u drugu prostoriju. Nije našla koga je tražila, ali je spazila mene.

- Hej! - rekla je iznenađeno. - Nisam te ni skužila. Drukčiji si.

- Hej - odgovorio sam. Karmen me promatrala, pokušavajući shvatiti kako sam to drukčiji.

- Nova frizura? - upitala je najposlije.

- Malo sam se ošišao - kimnuo sam. - Jesi za pivu?

- Pijem votku-đus - slegnula je kao da se ispričava. Kimnuo sam da joj je oprosteno i mahnuo Rinčici.

- Si videl Zdenu? - pitala me, srčući votku.

- Sori - odmahnuo sam glavom. - Nisam ga vidio tjednima.

- Ni ja - rekla je to sasvim ozbiljno, a onda se nasmijala da ozbiljnost prikrije. - Zezam se.

- Problemi? - pitao sam.

- Neee - zatresla je glavom i složila smiješak koji me je trebao uvjeriti da je iskrena. Nosila je neki parfem što je mirisao na voće. - Sve okej.

- Tako treba - rekao sam. U tom je času moj novi ručni sat zapištao. Bilo je vrijeme da se krene na Gornji grad.

- Ups, moram ić' - rekao sam, gaseći alarm. - Sori!

- Di ćeš? - upitala me i skoro je zvučalo da bi pošla sa mnom kada bih rekao da idem na neko zabavno mjesto, kada bih je pozvao.

- Neki džob - u ispriku sam se nasmiješio. - Pozdravi Zdenu!

- Hoću - kimnula je. Kad sam pošao još je pokazala na moju kosu: - Dobro ti stoji ovako.

- Hvala - rekao sam. Vidio sam je još jednom, s vrata, kako sjedi i promatra čašu, utučena pomišlju da joj čari ne pale više čak ni na

meni.

Ispred kluba stao sam pored metaliziranih stakala neke bembure i provukao rukom kroz kosu. Frizuru nisam bio promijenio barem četiri godine.

Ali mogao bih.

Starac mi je kremom mazao rane od Avinih pandži na leđima. Krema je godila, ali ništa manje nisam volio ni vrelinu samih rana. Siguran sam da se ne bi zagnojile ni bez kreme. Ava je svaku pažljivo oblizala jednom kad bi me njezini životinjski mišići pustili da se odvojim od nje. Ava me voljela lizati. Ava me voljela.

Starac se navikao na mene. Popili bismo po liker prije no bih se spustio do Ave, a starac bi me budan čekao sve dok se ne bih vratio, čitajući svoje knjige o moru, ili se pretvarajući da ih čita. Kad bih se vratio, ponovo bismo pili i razgovarali. Možda je i čišćenje rana izmislio da bi me duže zadržao, ne vjerujem da je inače imao puno prilike za razgovor.

Pričao mi je o Petru koji se javio na kriptičan oglas kojeg je starac jednom dao u novine, kada mu srce više nije moglo podnositi tužno i usamljeno Avino zavijanje. Rekao mi je kako su Avi trebali dani njuškanja i dodirivanja, dani privikavanja prije no je Petra pustila da legne s njom. Njezin prvi put, starac je prestajao iza bunkerskih vrata, razdiran dvojbama, pitajući se da li je ispravno postupio. Ali poslije je Ava bila tako sretna pa je i on bio sretan.

Pitao sam ga što je bilo s Avom u mjesecima nakon Petrova odlaska, a prije mog dolaska. Pitao sam ga je li bilo drugih oglasa i drugih gostiju, kako je Ava reagirala, ali mi nije htio odgovoriti. Možda nije htio da budem ljubomorani, možda je nešto skrivao, možda se ništa zaista nije dogodilo.

Umjesto toga, pričao mi je o Avinoj majci.

- Je li bila lijepa? - pitao sam ga.

- Bila je mlada, a starcu je sva mladost lijepa - odgovorio je. - Bila je tako živa, trideset godina mlađa od mene. Htjela je biti glumica. Ja sam htio biti mlad.

- Je li postala glumicom?

- Postala je majkom. A onda je pobjegla. Ne zamjeram joj.. Ava je bila lijepo dijete, ali s mjesec dana bilo je očito da joj raste krzno. S

tri je bila kuštrava poput psića, sa šest je bilo jasno da su joj očnjaci vučji. Meni je bilo pedeset, a Ava je bila moje jedino dijete, dijete kojem se nikad nisam nadao, i meni je bilo svejedno. Ali njezina majka... Ona je bila mlada, a kad si mlad onda ti se pomisao da čitav život brineš o nakazi čini užasnom. Kad si mlad, još vjeruješ da je moguće početi iz početka, izbrisati sudbinu. Pobjegla je, ne krivim je.

Pažljivo mi je alkoholom očistio lijevi bok i počeo ga mazati kremom. Šutio je, prihvaćajući liječenje ljubavnika svoje kćeri kao nešto svakidašnje, bez riječi protesta, s tihim štoviše ponosom zbog dobro obavljena posla. Pitao sam se je li to nešto što dolazi s godinama, takvo prihvaćanje, uživanje u pokori?

- Što je poslije bilo s njom? - upitao sam.

- A tko zna? - uzdahnuo je starac. - Nije bilo dobro, u to sam skoro siguran. Bila je uvjerena, znaš - od prije mi se nekog vremena obraćao na "ti", - uvjerala je samu sebe da je ona kriva što je Ava takva.

- A nije bila?

- A ne, nikako - nasmiješio se starac. - To su moji geni. Moja majka..

Zastao je, kao da se predomišlja treba li nastaviti. Onda je slegnuo ramenima, nastavio mi mazati rane i pričati priču.

- Moja se majka brijala svakoga dana. Imala je svoju britvu, s drškom od sedefa, koju je donijela sa sobom iz Rusije. Stajala je pored očeve, drvene. Kada bih se usred noći probudio, ponekad bih spazio majku kako stoji u kutu sobe i promatra me, dok su joj oči na punom mjesecu žuto sjale. Upozorila me neka se nikad ne ženim. Poslije sam se uvjeravao da je to govorila samo zato što su majke takve i ne vole snahe, ali sam shvatio na što je mislila kad se Ava rodila... Htjela je da krv stane.

Završio je s mazanjem mojih rana, zaklopio je čujno kutijicu i brisao je ruke u stari, laneni ručnik s dvije plave crte na rubu: - Ali, krv je jaka. Dugo sam se bojao žena, moja me majka dobro prestrašila, ali krv je bila prejaka. Nije željela stati.

Polako sam se odijevao. Ritual je bio gotov, liker popijen, došao je čas da se spustim do stajališta noćnih taksija i pođem kući. Neočekivano, starac je dodao: - Imam posao za tebe.

- Još jedan? - upitao sam prije no sam promislio.

- Ne budi drzak - naljutio se starac. - Na filmu je.
- Ja studiram.
- Studiraš ti da ti ne kažem što - gledao me starac. - Hoćeš li ga ili nećeš?

Nisam odmah odgovorio, ali on je, kao i ja, znao koji će odgovor biti. Nastavio je: - Ništa veliko. Jedan moj prijatelj, režiser, treba pomoćnika... Ne za režiju, više onako, potrčka. Ali i tako se ulazi na film. Rekao sam ti kako sam ja ušao?

Bio mi je rekao. Crtao je slova za plakate, ispisivao dijaloge dok su se filmovi još titlovali ručno. Distributeri su ga znali pa puštali na premijere, gdje je upoznao ljude.

- Bitno je ući - ponovio je. - Jednom kad te ljudi znaju.. Ha, uvijek je bolje kad te znaju nego kad te ne znaju, je li tako?

Složio sam se. Otvorio je ladicu jedne od komoda i iz nje izvukao kvadratičastu bilježnicu i masnu grafitnu olovku. Istrgao je list iz bilježnice i urednim krasopisom, koji mu je otvorio karijeru, napisao mi ime čovjeka kojem sam se trebao javiti i njegov broj telefona. Zahvalio sam mu, presavio papir i pažljivo ga spremio u ladicu.

Na odlasku, ni sam ne znajući zašto, poremetio sam rutinu naših rastanaka još jednim pitanjem: - Zašto ste je nazvali Ava?

- Zbog Ave Gardner - nasmiješio se kao što se ljudi smiješe kad se nakon mnogo godina sjete zbog čega su činili ono što su činili. - Bila je najljepša žena na svijetu.

Pogledali smo se i u tom smo trenutku znali što nitko drugi na svijetu nije: kako je dobro Avi to ime pristajalo.

Voćni parfem iza Karmenina uha miješao se s voćnim sokom u njezinom dahu. Privijale se uz mene očajno i s olakšanjem. Njezini su me slabi nokti grebli otkako su joj jagodice na mojim leđima napipale stare ožiljke: htjela je izbrisati prošlost i imati me za sebe. Ja sam je gnječio gladno i nabijao se o njezine slabine ritmom sebičnog zadovoljstva.

Cijelo sam vrijeme mislio na Avu.

Posao kojeg mi je starac našao na dva me i pol mjeseca udaljio iz Zagreba. Snimalo se u Slavoniji i ja sam, kako mi je i obećano, upoznao mnoge ljude i napredovao u filmskom društvu: do kraja projekta mogao sam birati između tri ponude ili čak prihvatiti sve tri,

ako se rokovi ne poklope. Međutim, kako god mi dobro išlo, gdje god bio i koju god ševio, Ava mi nije izlazila iz glave.

Nedostajala mi je njezina jednostavnost. Nedostajalo mi je njeno glasanje kada bi i kroz zatvorena bunkerska vrata nanjušila moj dolazak. Nedostajalo mi je kako bi iza rešetaka trčala lijevo desno, kako bi se bacila na mene i cijelog me oblizala. Nedostajalo mi je gurkanje njuškicom, njeni nestrpljivi prsti, miris njezina krzna, nezaustavljivost njezinih udova, podatnost njezine nutrine, željno cviljenje, neskrivena potreba u njezinim tamnozelenim očima.

Žene s kojima sam spavao na snimanju, od glumica do garderobijerki, imale su, negdje u sjemenu, istu potrebu kao i Ava, ali ona je bila skrivena iza toliko velova da je bila skoro neprepoznatljiva: procjenjivale su me kroz prizmu svog statusa i oči svojih prijateljica, promatrale naš odnos u svjetlu svog iskustva i pretpostavljenih budućnosti; cjenkale su se od prvog pogleda do zadnje kapi poklonjena znoja. Čak ni u krevetu nisu bile bez velova: pokušavale su pogoditi što će mi se svidjeti, zavodile su me ili, pak, zahtijevale. Nikad si nisu dopuštale da budu ženke koliko sam ja želio biti mužjak, nikad se nisu jebale tako da svijet nestane. Nikad kao Ava. Da mi nije bilo potrebno njihovo meso, nikad ne bih gubio vrijeme na igre, poglede, flert i večere. Da nisam bio odvojen od Ave, koja bi se orosila kad bi me nanjušila i gurala mi svoju ružičastost pred lice i butine, nikad druge ne bih ni pogledao.

Karmen je jecala u ritmu i kratkim mi se nogama držala bokova. Slomilo ju je kad je otkrila da je Zdena vara i očajno joj je trebao netko da ispuni prazninu. U svojoj potrebi bila je gotovo slična Avi, zbog boli i alkohola je bila gotovo iskrena.

Prevrnuo sam se s nje i pogledao na sat. Iz Slavonije smo stigli jutros rano, ali prekasno da pođem do staroga. U čekanju večeri obišao sam neka stara pojilišta i u jednom zatekao Karmen za votkom. Pomogla mi je da vrijeme brže prođe, ali moje misli su i dalje bile s Avom. Još koji sat i bit ću ponovo s njom. Od same pomisli osjetio sam kako mi ud ponovo bubri. Nisam se htio posve potrošiti s Karmen pa sam posegnuo za hlačama.

- Nemoj ići - dotaknula me skoro plačno.
- Moram - slagao sam. - Imamo postprodukcijski sastanak večeras.

- Vratit ćeš se? - pitala me. Obećao sam da hoću, poljubio je, pustio je da me grli, stisnuo joj dupe tako da joj ostane masnica i onda sam otišao, ostavivši je neka zove prijateljicu ili plače. Ava nikad od mene ništa nije tražila. Ona je bila sretna što me vidi i nije trebala obećanja ni ostale laži.

Na Gornji sam grad stigao nekoliko minuta prije deset. Deset sati je i tako bila umjetna granica, postavljena najviše zbog okolnih stanara, crta iza koje je susjedstvo makar prividno spavalo.

Kuća je izgledala gluha kao i uvijek, crna vrata zaključana. Udario sam dva puta šakom u mjesto od kojeg su se vrata najbučnije tresla i nestrpljivo čekao da se starac pojavi na prozoru te zatim, uvjerivši se tko sam, spusti do vrata. Cupkao sam s noge na nogu, nestrpljivo. Uz cijelu sam se ulicu bio uspeo s erekcijom.

Nitko se nije javljao.

Udario sam još dvaput. Nije mi se čekalo. Odgovora i dalje nije bilo. Zabrinuo sam se: što ako se starcu nešto dogodilo? Ipak je bio u godinama i možda se nekog jutra nije probudio, možda se izvrnuo u nekoj sobi, s licem u Moby Dicku, možda je slomio nogu silazeći niz stepenice i umirao dugo i bolno, danima, dok sam ja bio u Slavoniji?

Počeo sam lupati po vratima sve brže, panično, čak i nogama. Zazivao sam starca po imenu. Ako mu se nešto dogodilo, što je s Avom? Zaključana, u podrumu, bez hrane, mjesecima, bez gosta koji bi navratio... Bio sam na korak od toga da razvalim vrata, na bilo koji način, kad li me gnjecavi glas pozove s druge strane ceste:

- Kakva je to buka? Kaj hoćete?

Starija je žena stajala na onom istom prozoru koji se bio osvijetlio kada sam prvi put kucao na starčeva vrata. Žmirkala je neprijateljski prema meni, odjevena u kućni ogrtač. Poželio sam se izvikati na nju, reći joj neka zove policiju, da je slučaj hitan, ali sam tada shvatio da ona, ako itko, zna što se dogodilo sa starcem. Najpristojnije što sam mogao objasnio sam joj da tražim gospodina koji stanuje ovdje.

- Kak se zovete? - upitala me.

Svladao sam nestrpljenje i odgovorio. Iz džepa je izvukla omotnicu i dugo čitala što piše na njoj. Onda se namrštila, kao da joj nije drago to što vidi, ali je ipak promrmljala: - Pričekajte!

Trebale su joj duge minute da siđe do ulice, ali onda se pojavila, dobro me cijelog promotrila i nevoljko mi pružila omotnicu.

- Za vas - rekla je.

Zgrabio sam je. Na omotnici je, starčevim poznatim rukopisom, pisalo moje ime. Okrenuo sam je: bila je zapečaćena voskom i starčevim monogramom.

- Nisam je otvarala - rekla je žena, zvučeći istovremeno uvrijeđeno i razočarano.

Poderao sam omotnicu i na dlan mi je ispao ključ. Pogledao sam u omotnicu za svaki slučaj, ali bila je prazna.

- Samo vam je ključ unutra - rekla je žena mrgodno.

Pretrčao sam ulicu i gurnuo ključ u bravu na crnim vratima. Dug mi se trenutak činilo da ne pristaje, ali onda se brava ganula i otvorila.

- Hvala! - rekao sam ženi koja je stajala korak iza mene i zatvorio joj vrata u nos.

Uz stepenice sam letio. Pitao sam se kako ću ući u stan, ali ta vrata nisu bila zaključana. Napipao sam prekidač i upalio svjetlo: stan je izgledao kako sam ga se sjećao, ali nešto je neuhvatljivo nedostajalo. U dnevnoj je sobi svjetiljka bila ugašena, a na stoliću nije bilo knjige. Soba s kramom, koliko sam trčeći mogao primijetiti, izgledala je netaknuto, ali su u idućoj sobi preklopna podna vrata bila otvorena i ispod njih nije bilo crvenog svjetla. Vratio sam se do dnevne sobe po džepnu svjetiljku i spustio se niz dva reda znanih stuba. Bunkerska vrata bila su otključana, air-conditioner se nije čuo, zamrzivači su bili isključeni, vrata kaveza otključana, u kavezu nije bilo slame.

U kavezu nije bilo nikoga.

Tupo sam stajao pred rešetkama, a onda sam oprezno ušao u kavez, prešao ga uzduž i poprijeko, tražeći neki trag, odgovor, nadu. Ničega, međutim, nije bilo: kavez je bio samo kavez, rešetke tko zna zašto postavljene u čudan podrum napuštene gornjogradske zgrade. U zraku je lelujavao blag miris pokisla psa, nestvarniji od uspomene.

- Ava - rekao sam, a podrum je pojeo moje riječi.

Vratio sam se u dnevnu sobu i tamo našao nešto što sam prije, u žurbi, previdio. Na stoliću je bila velika žuta omotnica, a u njoj kod javnog bilježnika ovjereni papiri kojima mi je kuća bila poklonjena. Ispod papira nalazila se manja, bijela omotnica. Starčevim krasopisom na njoj je bilo napisano samo "Hvala".

Iz omotnice sam izvadio fotografiju. I prije no što sam to učinio, bilo mi je jasno da me starac iz Zagreba udaljio namjerno, kako bi na miru stigli obaviti sve što treba, sami, Ava i on. Ja sam svoje odslužio, učinio jedino što se od mene tražilo: pomogao sam krvi da teče dalje.

Na fotografiji je bila moja Ava. S ljubavlju je lizala pored sebe sklupčano sitno, posve ljudsko, štene.

Pogasio sam svjetla, zaključao vrata i izašao na noćni zrak. Žena od prekoputa stajala je u svojoj veži, čekajući plaću. Kad me ugledala, požurila je k meni.

- Nema ga? - upitala je.

- Nema ga - odgovorio sam joj. Ako nije znala za Avu, od mene neće ni saznati.

- Kombi je bil tu prije koji tjedan, ali imal je prefarbane prozore i ušel je u dvorište pa nisam niš videla - rekla je. - Stari mi je samo dal kuvertu za vas.

- Hvala vam što ste je sačuvali.

- A gdi je prešel, kaj mislite?

Pogledao sam je. Nisam ništa mislio, nije me ni zanimalo. Otišao je tamo gdje je mislio da će mu biti bolje, gdje će njegova krv moći početi ispočetka. Imao je unuka, bio je ponovo dovoljno mlad da povjeruje kako je to moguće. Na trenutak mi se učinilo kako znam kamo je pošao.

- Na more - rekao sam. - Nadam se da je otišao na more.

Petra sam idući put sreo posve slučajno, dvadeset godina kasnije. Za neki film kojeg smo snimali u Gorskom Kotaru, a na kojem sam bio producent, pregradili smo privremeno cestu, on je previdio znakove i bijesno izašao iz automobila kako bi se požalio pa smo se našli licem u lice, kao da godine nisu prošle.

- Vidi ga! Vidi ga! - veselio se on, tapšući me. Bio je nešto jači u šiji i oko struka, bio je bolje odjeven, a oči su mu prestale žmirkati, od vječnog škiljenja na gorskome suncu su se stisnule i bore su mu se produbile, ali bio je preplanuo, dobro odjeven i doimao se sretnim što me vidi.

I ja sam bio sretan. Ovih sam dana sretan i kad vidim najcrnjeg neprijatelja iz školskih dana, a kamoli neću kad vidim Petra. Poveo

sam ga do prikolice, poslao malog po termos čaja s rumom pa smo sjeli i pričali. Sjetili smo se Štefa i Borisa, Petar mi je rekao da je Nikica poginuo pa smo popili jednu u njegovu čast. Ja sam Petru pričao kako sam sreo Alema te kako je sasvim ozbiljan advokat ovih dana. Popili smo jednu u to ime, a onda me Petar pitao je li Saša još uvijek drkadžija, ja sam rekao da jest pa je i to trebalo zaliti. Nekako u tom času pridružila nam se jedna od moje dvije glavne glumice, kako bi se požalila na redatelja, a Petar je krenuo u akciju pa sam se ja samo zavalio i gledao ga kako je šarmira. Bilo mi je kao na faksu, kad mi je seks još bio nešto kao na filmu, velika i divna igra rezervirana za glavne glumce poput Petra.

Glumica je poslije otišla, osvrnuvši se bar tri puta, a Petar joj je svaki put mahnuo. Pitao me mislim li da ima šanse kod nje, a ja sam mu rekao da je muško, dakle ima, pa smo se smijali i pili još, jer se mračilo i postajalo je hladnije.

Nekako s prvom zvijezdom na večernjem nebu potrošili smo sve lake teme i sad smo šutjeli, svaki sa svojom šalicom, ali nije nam bilo loše. Tada je Petar upitao, drukčijim, dubljim i trijeznijim, glasom:

- Jesi li ikad otišao na onu adresu?

Nekako u trenu, i ja sam se otrijeznio. Rekao sam da jesam.

- I?

Pogledao sam ga. Mogao sam mu ispričati bilo koju priču - da sam pobjegao ili da sam ostao - i on bi mi povjerovao, ali ovo je bio Petar i njemu nisam htio lagati. Ne njemu od svih ljudi, kad me je jedino on mogao shvatiti.

Šutke sam posegnuo u jaknu i izvadio lisnicu. Iz najtajnijeg džepa izvukao sam u crn papir zamotanu fotografiju i, prije no sam mu je pružio, povirio sam u papir kako bih se uvjerio je li slika još ona koje se sjećam. Fotografiju sam mu gurnuo preko stola, kao i on meni papirić onomad, pridržavajući je srednjim prstom pred podmuklim propuhom.

Uzeo ju je pobožno u ruke i razmotao. Gledao ju je dugo, samo u početku iznenađen: kao da je imao dvadeset godina da se navikne na sve vjerojatnosti. Dok ju je gledao, lice mu je omekšalo i učinilo mi se da su mu bore oko očiju manje. Žmirnuo je. Naposljetku ju je nježno položio u papir i vratio mi je.

- Gdje su sada? - upitao me tiho.

Slegnuo sam ramenima. Petar je kimnuo glavom i namrštio se kao da ga je nešto naglo zaboljelo.

- Nisam trebao otići - rekao je.

- Dućan - htio sam mu pomoći. - Bio je prevelik posao za jednog čovjeka.

Kimnuo je, složio se, ali je još šutio. Onda je mali donio novi termos ruma sa čajem pa smo nastavili piti. Petar je meni pričao o svoja četiri dućana i tri sina te o tome kako sam vozi automobil jer nema strpljenja sjediti kraj šofera i vrtiti palčevima. Ja sam njemu pričao o Karmen i našoj kćeri, o filmovima na kojima sam radio i o tome kako me zovu u Ameriku. Pitao me hoću li ići, a ja sam rekao da ne znam pa smo se složili da je Amerika kurac, da je Hrvatska raj na zemlji te smo i u to ime popili. U neko je doba navratio redatelj da se žali na glumice, a Petrova nas je miljenica došla obavijestiti da ide u krpe i pritom je značajno gledala Petra. On joj je namignuo, ali nije pošao za njom.

Ostali smo razgovarati do jutra i pričali smo zbilja o svemu i zaista o svačemu, ali ni o čemu važnom više nikad nismo rekli niti riječ.

Tuđinac u kadi

- Darko, ti si? - glas u slušalici bio je prigušen, ali istovremeno živahan i uzbuđen. I Zoranov.

- Zorane - rekao sam umorno i prevrnuo se pogledati brojčanik sata koji je crveno sjao u mraku, - pola tri je. Što hoćeš?

- Imam vanzemaljca!

Poklopio sam slušalicu dlanom, izvalio se natrag među jastuke i uzdahnuo. Zoranov problem nije što je pisac znanstvene fantastike – i sâm sam jedan od njih, pa znam da nas ima normalnih – već što on zaista i svim srcem vjeruje u to što piše. Poput kakvog Indijanca što polugol poskakuje dozivajući kišu, Zoran puni stranice i stranice u tihoj molitvi neznanoj svemirskoj braći, nadajući se da postoje, da dolaze. Pa onda ponekad dopusti mašti pomutiti granice stvarnosti te završi na lokalnoj televiziji opisujući leteće tanjure koji su mu se pričinili ili zovući me u pola tri ujutro.

- Zorane. . - počeo sam, ali me on prekinuo.

- Nije ofurena mačka kao prošli put, Darko! Nije, života mi! Crn je i ima ruke i.. treperi! Prekrasan je, Darko!

Crn je i treperi. Bog zna kakvu je glupost Zoran ovoga puta našao. A opet, što ako je istina? Čorava koka nađe zrno. Što ako je Zoran zaista našao tuđinca?

- Darko?

- Dolazim.

Bio je crn i prekrasan. Ležao je u Zoranovoj kadi, u pola metra uzburkane mlake vode i... titrao je. Njegovo dugo, zmijoliko tijelo na trenutke je nestajalo, a na trenutke mijenjalo oblik, boju, strukturu. Sad bi bljesnulo metalno, trenutak kasnije izgledalo bi kao živa rana okružena zubima, časak iza toga učinilo bi mi se kako pod vodom gori vatra, vrelozelena pa zatim siva, prozirna, ledenožuta. Kao da je Zoranov izvanzemljanin tražio oblik u kojem će se skrasiti, u kojem bi mogao opstati, pobjeći nevidljivoj boli. Najčešće se, pak, vraćao u tustu, glatku, zmijoliku i blistavu crninu ukrašenu s otprilike šest pari

gipkih ekstremiteta i glavom nalik stiliziranoj konjskoj lubanji. Kada bi na trenutak otvorio kapke, oči bi mu bljesnule poput neoprezno zakotrljanih dijamanata. Bio je crn, prekrasan i stvaran.

- Vidiš? - rekao je Zoran. - Treperi.

- Vidim - odgovorio sam. - Kako.. ?

Nisam ni završio rečenicu, a Zoran mi je već počeo kazivati sve po redu, saplićući se preko rečenica, ubacujući svaki detalj kojeg se mogao sjetiti ili za kojeg je makar mislio da ga se sjeća. Izvanzemljanin se, po Zoranu, usred noći iznad autoputa pojavio niotkuda i, koprcajući se, brzinom od preko sto na sat probio Zoranov vjetrobran.

- Znaš što ja mislim, Darko? Bila je to neka nesreća! Oni putuju odmah tu, izvan naše dimenzije, i nešto im se dogodilo! I onda su. . onda su razbacani i ovaj je završio tu kod nas, probio barijeru! I onda...

- Zašto voda? - upitao sam ga.

- Bio je u lokvi vode! Na mom stražnjem sicu, u lokvi vode! Pa sam pomislio da mu je to sigurno stanište. . Što ćemo sada, Darko?

Pogledao sam prekrasno biće u kadi. Voda se manje vrtložila, titranje je bilo, učinilo mi se, rjeđe. Tko zna je li lokva na Zoranovu sjedalu bila voda? Tko zna kakav joj je bio sastav? Htijući ga spasiti, Zoran ga je možda ubijao.

- Darko? Što ćemo?

- Moramo ga se riješiti! - rekao sam.

Zoran me neočekivanom snagom izbacio iz kupaonice i sada mi je branio pristup mašući metlom i tresući se od navale adrenalina.

- Zorane - ustao sam masirajući masnicu na desnom ramenu, - razmisli!

- Nemam o čemu! Htio si ga ubiti! Mog aliena!

Duboko sam udahnuo kako bih se smirio, kako me Zoranova nervoza ne bi zarazila. Bio sam viši od njega i dobrano teži te sam mu metlu mogao oteti uz vrlo malen rizik, no nisam želio tučnjavu. Vjerovao sam da ga mogu dobiti na osjećaje jer svaki onaj što, poput Zorana, sanja o zvijezdama, mora biti mekan iznutra.

- Nemam izbora - rekao sam. - Ovo je on ili ja!

Zoran se zbunio. I dalje se tresao, ali vidio sam da je napola zaboravio na metlu u svojim rukama i da me slušao.

- Znam raditi samo ovo što radim - rekao sam. - Što ću, ne bude li više SF-a?

- Zašto ga ne bi bilo? - namrštio se Zoran. - Pa ovo je dokaz da smo bili u pravu, Darko! SF će procvjetati! Bit ćemo face!

Odmahnuo sam glavom: - Westerni nisu nastali u preriji, ratni romani se ne čitaju na ratištu. Kada bi postojale sretne ljubavi, tko bi čitao ljubice?

Zoran je ubadao metlom prema meni, grizući usnicu i gledajući u stranu. Ali, slušao je. Nastavio sam: - Znanstvena fantastika prestaje postojati postane li stvarna! Tko će čitati o našim alienima, budu li zbiljski hodali Zemljom? A ja sam prestar da bih se mijenjao, Zorane!

Zoran je spustio metlu.

- Ovo je bio moj san - rekao je kroz suze.

- Sretan si čovjek jer ti se san ostvario - odgovorio sam. - Ali od snova se ne živi.

Ušli smo u kupaonicu. Ni sâm nisam znao što ću učiniti ni hoće li mi Zoran to dopustiti, ali na kraju nismo niti trebali išta poduzeti. Izvanzemljanin je ležao u mirnoj vodi, kože sive poput kamena, nepomičan kao stijena. Oči su mu bile poluotvorene i bez sjaja. Nije više bio ni lijep. Kada je Zoran uronio ruke u hladnu vodu kako bi ga dotakao, biće se raspalo u prah te smo njegove ostatke na kraju tušem isprali u odvod.

Od tada me Zoran više nikada nije zvao u pola tri ujutro da mi priča o zvucima koje čuje onkraj stvarnosti. Prestao je i pisati.

Ja nisam. Pisanje je moj posao, jedino što znam. Zato pišem, o dubokom svemiru i dalekim planetima i rasama nezemaljskih bića. I kad pišem, sva su blistavo crna.

Sva su prekrasna.

Prvo lice

"Ja".

U pisanju se mahom radi o "ja". "Ja" je u korijenu želje da se ono o čemu "ja" razmišlja zabilježi, "ja" insistira da ga se objavi, "ja" je prvo u redu kada se čitateljskim komentarima treba nasititi. Bez "ja" se ne bi pisalo, ili se barem ne bi potpisalo.

"Ja" je i sve o čemu se piše. Jest, zamisli dolaze iz velikog svijeta i likovi su skrpani malo od ovog pa malo od onog znanca, ali ipak je to svijet kakav "ja" vidi i znanci na način na koji ih "ja" doživljava. "Ja" je, htio ne htio, autorova jedina prizma i svaka je priča sklopljena od njezinih komadića. Što je vještije sklopljena, "ja" je manje vidljivo, ali ništa manje sveprisutno. Kad volimo nekog pisca, volimo i slažemo se, zapravo, s pogledom kroz njegov "ja".

Priče pisane u prvom licu - a pažljiv je čitatelj možda primijetio kako se ova zbirka samo od takvih i sastoji - trebale bi, dakle, biti najprisnije od svih priča. Najiskrenije. Priče koje ne skrivaju "ja". Trebale bi, ali nisu. Pisanje u prvom licu je samo trik: kažem "ja" da bih tebe, čitatelju, uvukao u radnju, da bih te lakše pridobio u kožu mog lika. Svi smo mi za sebe "ja" pa je "ja" najlakši način da "ti" privremeno postaneš "on". Podmuklo je "ja".

"Ja" je i podatno. Mladom piscu, koji se tek oslobađa grča, kojemu likovi pod prstima po prvi put zaista oživljuju, takvome je najlakše pisati kroz "ja". "Ja" mu daje jednu fokalnu točku, jednu ulogu kroz cijelu priču, privid sigurnosti. Kasnije, usudit će se on baratati s više likova i njihovim suprotstavljenim svjetonazorima, ali najlakše je početi sa starim znancem, s našim drugom od druge godine života; s "ja".

Većina priča u ovoj zbirci na ovaj ili onaj način mlade su priče. I evo čega se (ja!) sjećam o njima:

Mislim da sam do "Teksas Kida, mog brata" sve priče pisao rukom, u bilježnicu, te ih zatim prepisivao na pisaćem stroju. "Teksas Kid" je prva priča za koju se sjećam da sam je napisao direktno u računalo, a ujedno i moja prva prava priča, ona u kojoj sam se oslobodio

pisanja u funkciji fabule, u kojoj su riječi postale zadovoljstvo za sebe. Računalo je tome sigurno doprinijelo uklonivši moj najveći užas: pretipkavanje ispravaka. Sad sam mogao izmijeniti rečenicu bez da ponovo tipkam cijelu stranicu i nisam se više osjećao obveznim kretati se isključivo znanim stazama. Rezultat je priča s nekoliko banalnih opservacija - napisana je 1990., u mojoj dvadeset i četvrtoj godini - ali i vrlo iskrena. Pitanje izlaska iz očeve sjene tada me je očito frustriralo. Boban Knežević, koji je priču objavio u *Tamnog vilajetu 2*, smatrao ju je dobrom, ali je napomenuo da tek treba vidjeti je li njena kvaliteta pravilo ili je to ona jedna priča koju svatko nosi u sebi. Volim misliti da je vrijeme pokazalo da mi frustracija za daljnje priče nije nedostajalo.

"Sanjaju li androidi uopće?" je, kad se sve zbroji, *fan fiction*. U svoju obranu mogu samo reći da sam se, podlegavši toj bolesti polukreativnih, barem klanjao *Blade Runneru*, kultnom filmu moje generacije. "Sanjaju li.. " je moja verzija kraja priče jer mi filmski kraj, niti jednom od osam puta, nije baš legao. Eddyu se, velikom *Blade Runner* fanu, priča nije svidjela, iako mi nikad nije dospio objasniti zašto. Objavljena je u zbirci *Dnevnici Entropije*, pod pseudonimom David Mali Dvor, kojeg ne bih objašnjavao jer je anegdota preglupa, iako s *Blade Runnerom* ima veze.

"Mnogo puta devet koraka" je jedna od onih priča koje vam čitave padnu na pamet pa ih samo treba zapisati. Glavni mi je lik strašno drag: uvijek sam, naime, čeznuo biti sretan idiot. Premijerno je objavljena u časopisu *Znak Sagite*.

U izvornom obliku "Koža boje masline" napisana je kao tri povezane priče 1986. i poslana Siriusu gdje ju je Darije Đokić, recenzent, odbio uz komentar kako "trilogija ima dobrih elemenata, ali treba rada". Ja sam se, klinac, na tu opasku uvrijedio i trebalo je četrnaest godina da mi dođe do mozga kako Darijeve riječi nisu bile ni zlonamjerne ni bez vruga te da s priča otpuhnem prašinu, bacim ih u smeće i trilogiju upristojim u kratki roman objavljen u *Dvije tisuće šarenih aliena*. Od izvornih priča ostalo je vrlo malo, tek reginski plan i junakova bezočna mladost, a sve ostalo je sagrađeno nanovo i, nadam se, bolje. Dvije tisućita godina bila je, inače, za mene godina svođenja računa, kada sam odlučivao koje ću od nerealiziranih ideja vući u novo stoljeće, a koje ću pokopati. "Koža boje masline" -

zajedno s "Grupnim autoportretom s damom" koji je postao roman za djecu *Pavo protiv Pave* - dobila je tih dvanaest mjeseci da se upristoji i meni je, u duši, drago što je uspjela.

"Dva, nula, nula, *nula!*" je još jedan dokaz - uz maločas spomenuto svođenje računa - moje opsjednutosti milenijem. Na tu sam temu završio pišući dvije ili tri priče te poneki esej, a posve sam se izgubio u ranim godinama novog stoljeća, besciljno blejeći u sustignutu budućnost. Ako ništa drugo, ta je frustracija rezultirala ovom dragom pričom, objavljenom u *Krhotinama svjetova*, i još jednim dragim, a priprostim likom.

"Poslije deset navečer" priča je napisana za ovu zbirku i presvježa je da bih o njoj sudio. Prošle sam je godine pokušao napisati kao strip, ali se nije dala. U mojoj se obitelji o seksu nije pričalo pa zato o njemu, valjda, sada toliko pišem.

"Tuđinac u kadi", naposljetku, je moja omiljena forma novinske priče - manifest. U *Jutarnjem se listu* junak zvao David, jer je priča išla pod već spomenutim aliasom, a za ovu sam ga priliku vratio u Darka. Zoran je najčešće ime među suvremenim hrvatskim znanfan piscima, a kojeg sam točno imao na umu ne želim vam reći.

I eto. Mislio sam vam još slagati kako niti jedno od ovih "ja" nisam doista ja, ali laž bi bila preočita. Sve preokupacije mojih protagonista - nasljeđe, religija, komunizam, seks, smrt, odrastanje, gubitak nevinosti i ideala, svrha života i znanstvene fantastike - očito su moje pa je jasno kako bih ja svako od tih "ja" ili želio biti ili se njima bojim postati. Sve u ovoj knjizi - Teksas Kid i sva moja braća - samo sam ja.

Osim onoga, čitatelju, što čitajući doprineseš ti.

KRAJ

Table of Contents

[Naslovnica](#)

[Darko Macan - Teksas Kid \(i još neka moja braća\)](#)

[Teksas Kid, moj brat](#)

[1.](#)

[2.](#)

[3.](#)

[4.](#)

[5.](#)

[Sanjaju li androidi uopće?](#)

[Mnogo puta devet koraka](#)

[Koža boje masline](#)

[1.](#)

[2.](#)

[3.](#)

[4.](#)

[5.](#)

[6.](#)

[7.](#)

[8.](#)

[9.](#)

[10.](#)

[11.](#)

[12.](#)

[13.](#)

[14.](#)

[15.](#)

[16.](#)

[Dva, nula, nula, nula](#)

[Poslije deset navečer](#)

[Tuđinac u kadi](#)

[Prvo lice](#)

